— Θαυμάσιον, μιλόρδε! Ὦ! εἶμαι κατὰ πολλὰ ὑπόχρεως. Χωρὶς τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀρχιμαγείρου σας δὲν θὰ τὸ ἐτρώγαμεν ποτέ.

— Τὸ ἤρεσαν ὅλοι;

— Ὦ! ὅλοι... Κατ' ἀρχὰς τὸ κρέας του μᾶς ἐράνη ὀλίγον μαῦρον καὶ σκληρόν· δὲν εἴμεθα, βλέπετε, συνειθισμένοι εἰς τοιαῦτα κρέατα, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠμπορούσαμεν νὰ τὸ καταφέρωμεν. Ποτὲ τὸ ὁμολογῶ, δὲν θὰ ἐστοχαζόμεθα ὅτι πρέπει νὰ φέρωμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ νὰ φάγωμεν κρῦον ἀγριόχοιρον.

— Κρῦον! ἐπανέλαβεν ἐκστατικὸς ὁ μαρκίων· ἐφάγετε κρῦον τὸν ἀγριόχοιρον;

— Βεβαίως· ὅπως τὸν ἡτοίμασεν ὁ μαγειρός σας.

— Τί λέγεις, φίλτατε ἀστυνόμε μου; αὐτὸς τὸν εἶχε προετοιμάσει διὰ νὰ ἐφηθῇ. Ἔπρεπε νὰ γυρίσῃ ἐξ ὥρας τοὐλάχιστον εἰς τὴν ὀοῦβλαν.

Ὁ Κ. Ὀπκινσων καὶ οἱ συμπόται του εἶχον φάγει ὠμὸν τὸν ἀγριόχοιρον. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο διαδοθὲν ἐφαίδυνε καὶ τὰ σκυθρωπότερα πρόσωπα. Ἔκτοτε Ὀπκινσόνειον φαγητὸν ὀνομάζεται εἰς Ἀγγλίαν πᾶν ὅ,τι παρατίθεται ἀνέψητον εἰς τὰς τραπέζας.

ΑΓΑΛΜΑ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς βαυαρικοῦ τινος ὄρους, Σεουδλίγκ καλουμένου, πρόκειται νὰ στηθῇ ἄγαλμα κολοσσαῖον παριστάνον τὴν Βαυαρίαν, οὗτινος ὁ ὄγκος ὑπερβαίνει πάντα τὰ τοιούτου εἴδους ἔργα τῆς νεωτέρας ἐποχῆς. Τὸ τεράστιον τοῦτο ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον χαλκουργεῖται ὑπὸ τοῦ περιφήμου ἀγαλματοποιοῦ Σβανταλέρου, θέλει μεταφερθῇ κατὰ τμήματα εἰς τὸν προσδιωρισμένον τόπον, εἰς μετακόμισιν δὲ ἑκάστου τῶν τμημάτων τούτων θέλουσιν ἀσχοληθῇ δεκαεξ ἵπποι. Ἕκαστος τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἔχει ἔκτασιν ἡμίσεως μέτρου, ἐντὸς δὲ τῆς κεφαλῆς δύνανται νὰ χορεύσωσιν δύω ἄνθρωποι ἐν ἀνέσει χορὸν πολωνικὸν (πόλκαν), ῥυθμίζοντες τὰ βήματα αὐτῶν κατὰ τοὺς τόνους τῆς μουσικῆς, οἵτινες θέλουσιν ἐξέρχεσθαι ἀπὸ τῆς μύτης τοῦ ἀγάλματος, ὅπου καθήμενος κιθαρῳδὸς ἢ αὐλῳδὸς θέλει παίζει τὸ ὄργανόν του. Ἡ ἐσθὴς, τῆς ὁποίας αἱ δαψιλεῖς πτυχαὶ καταβαίνουσι μέχρι τῶν ἀστραγάλων, ἔχει παχύτητα ἓξ δακτύλων, καὶ περιφέρειαν 200 μέτρων, ὁ δὲ στέφανος τὸν ὁποῖον κρατεῖ τὸ ἄγαλμα διὰ τῆς δεξιᾶς, βάρος ἑκατὸν κανταρίων.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ. Φαινόμενον ἄξιον πολλοῦ λόγου παρετηρήθη ἐσχάτως ἐν Σικελίᾳ. Ἡ γῆ ἡ πέριξ τοῦ ὄρους Καρβίλλου, τὸ ὁποῖον συγκροτεῖται ἐκ μιᾶς μόνης πέτρας κωνοειδοῦς ἐχούσης τὴν κορυφὴν ἀπρόσιτον, διεῤῥάγη εἰς εἴκοσι διάφορα μέρη. Ἐξ ἑκάστης τῶν σχισμάδων τούτων ἐξήρχετο καπνὸς πυκνότατος μεμιγμένος πολλάκις καὶ μετὰ ἡφαιστείας ὕλης, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ φλογῶν, καὶ ἄλλοτε ἠκούοντο βρονταὶ ὑπόγειοι διεξοδικαί. Ἐπειδὴ, ὡς παρετήρησαν πρὸ ἐτῶν οἱ γεωλόγοι ἐκ πολλῶν γεγονότων καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐκρήξεων τοῦ Βεσουβίου κατὰ τὰ ἔτη 1688 καὶ 1778, ὅτε συνέθησαν καὶ εἰς Σμύρνην σεισμοὶ κατεδαφίσαντες τὴν πόλιν, αἱ ἐκρήξεις τῶν ἡφαιστείων τῆς Σικελίας καὶ Νεαπόλεως ἔχουσι πολλὴν σχέσιν πρὸς τοὺς κλόνους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἤθελεν εἶσθαι περίεργον νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ εἰδημόνων, μὴ ὁ συμβὰς ἐσχάτως ἐν Λαμίᾳ σεισμὸς εἶχέ τινα τοιαύτην σχέσιν πρὸς τὸν συμβάντα συγχρόνως ἐν Σικελίᾳ.

ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΧΕΛΩΝΗ. Ἐστάλη ἐσχάτως πρὸς τὴν βασίλισσαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου, χελώνη ἔχουσα ἡλικίαν ἑκατὸν ἑξήκοντα ἐννέα ἐτῶν. Τὸ τεράστιον τοῦτο ζῶον φέρει βαδίζον ἀνεπαισθήτως ἐπὶ τῶν νώτων ἄνθρωπον μετρίου ἀναστήματος.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ. Κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἐποχὴν τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν τὸ νὰ πληροφορήσωμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν κατοικούντων ἐν τῇ Ἑλλάδι, τῇ Τουρκίᾳ, τῇ Ῥωσίᾳ καὶ τῇ Αὐστρίᾳ.

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.	900,000
Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία,	
Ὑπὸ τὸν οἰκουμ. Πατριάρχην.	12,000,000
Ὑπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας,	5,000
Ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείας,	300,000
Ὑπὸ τὸν Ἱεροσολύμων,	50,000
Ρωσικὴ αὐτοκρατορία,	47,810,525
Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία, (μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν λεγομένων Ἡνωμένων, 3,485,298)	2,790,941
	63,856,466.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΑΘΗΤΑΙ ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΕΣ. Εἰς τὴν Γαλλικὴν ἐφημερίδα Ὁ Τύπος ἀνέγνωμεν τὰ ἑξῆς·

« Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου ὑπουργὸς διένειμε σήμερον ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Σχολείῳ τοῦ ἐμπορίου πρὸς τοὺς διαπρέψαντας τῶν μαθητῶν τὰ διπλώματα αὐτῶν καὶ μετάλλεια τιμῆς. Μεταξὺ τῶν λαβόντων τὰ ἀνώτερα βραβεῖα ἴδομεν εὐχαρίστως πολλοὺς νέους Ἀρμενίους, Αἰγυπτίους καὶ Ἕλληνας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Καίρου καὶ Ἀθηνῶν, οἵτινες θέλουσι καταστήσει διαρκεστέρας τὰς μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐμπορικὰς σχέσεις. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου ὑπουργὸς, συγχαρεὶς αὐτοὺς ἀπὸ καρδίας, κατέδειξε τὴν σπουδαιότητα τῶν σχέσεων τούτων, αἵτινες θέλουσιν ἐπαυξηθῇ διὰ τόσων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἀναμνήσεων. »

Ἰδοὺ τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων μαθητῶν·

1. Κωνσταντῖνος Ἰσμιρίδης, Ἀθηναῖος.
2. Ἀλέξανδρος Ἰσμιρίδης, Ἀθηναῖος.

ΦΥΛΛ. 13 ΤΟΜ. Α.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ.

Διήγημα. Ὑπὸ Ἀ. Ῥ. Ῥ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. 12ην.)

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Τὴν ἐπαύριον ἐξηκολούθησαν τὴν ὁδοιπορίαν, ἥτις ἀναπαυτικῶς χωροῦσα, καὶ συνεχῶς διακοπτομένη, διήρκεσε σχεδὸν τρεῖς ἡμέρας ἀκόμη. Μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς τρίτης, ὅταν εἰσήρχοντο εἰς Ἀνδραβίδαν, παρετήρησαν γενικὴν κίνησιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἑορτάσιμον τὴν ὄψιν αὐτῆς, καὶ παρὰ τὸ σύνηθες ζωηράν. Μόλις δὲ προέβησαν τινὰς ἑκατοστύας βημάτων, καὶ ὁ Κιδιτάνος, εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τῆς προδραμούσης φήμης, ἔρθασεν εἰς προϋπαντήσιν των.

— Δὲν μοὶ λέγετε, κύριε Δήμαρχε, τῷ εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος μετὰ τὰς πρώτας τῆς ὑποδοχῆς δεξιώσεις, τί δηλοῖ τῆς πόλεώς σας ὁ παροξυσμός; Δὲν ἤξευρον ὅτι ἔχετε πανήγυριν εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην.

— Δὲν ἔχομεν πανήγυριν, ἀπήντησεν ὁ Δήμαρχος, ἀλλ' ἡ ἔλευσις τῆς ἐπισήμου κυρίας ἀνεπτέρωσεν ὅλην τὴν πόλιν.

— Τῆς ἐπισήμου κυρίας! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος μετ' ἐκπλήξεως. Ὑίνος ἐπισήμου Κυρίας;

— Τῆς πριγκιπέσσης ἥτις ἦλθεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

— Σᾶς ἦλθε πριγκιπέσσα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως! καὶ διατί δὲν μὲ εἰδοποιήσατε, Κύριε Κιδιτάνε;

Ὁ Δήμαρχος ἠτένισε τὸν Βιλλαρδουίνον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἔπειτα δὲ ἀπεκρίθη·

— Μὲ συγχωρεῖτε, Ὑψηλότατε, Σᾶς εἰδοποίησα χωρὶς ἀναβολῆς, ἀλλὰ ὁ ταχυδρόμος μου, διαβὰς διὰ τῆς Λακεδαίμονος δὲν σᾶς ἐπρόφθασε.

— Καὶ ποία εἶναι ἡ πριγκιπέσσα ἥτις ἦλθεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως;

— Εἶναι ἡ ἐκλαμπροτάτη Ἀγνὴ ἡ Κουρτεναίη.

— Ἀγνὴ ἡ Κουρτεναίη! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος συλλογιζόμενος καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁμιλῶν. Ἀγνὴ, πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀνεψιὰ τοῦ αὐτοκράτορος λοιπὸν, ἡ θυγάτηρ τῆς Ἰολάνδης, τῆς ἀδελφῆς του.

— Μάλιστα, Ὑψηλότατε.

— Καὶ πῶς ἦλθε; καὶ μετὰ τίνος ἦλθε;

— Ἦλθε μὲ τρία μεγάλα πλοῖα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου.

— Ἐννοῶ τώρα, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ῥοβέρτον. Αὐτῶν τῶν τριῶν πλοίων ἡ ἐμφάνεις μοὶ ἀνηγγέλθη ὅταν ἤμην εἰς Βλιζίρι, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν, νομίσας ὅτι φέρουσι τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ εἰς Καλαμάταν. — Καὶ τίς συνοδεύει τὴν ἡγεμονίδα; ἠρώτησε τὸν Διοικητήν.

— Εἷς ἐπίσκοπος, ἀπήντησεν ὁ Διοικητὴς, καὶ δύω γέροντες ναῦται, ἐπίσημοι εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλὴν, καὶ λαμπρὰ ἱπποτῶν συνοδία.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ ἀποστολὴ αὕτη, καὶ ποῦ ἀπέρχεται ἡ ἡγεμονίς, δὲν ἐδυνήθητε ν' ἀνακαλύψητε, Κύριε Δήμαρχε; ἠρώτησεν ὁ Αὐθέντης.

— Ὦ! δὲν εἶναι μυστήριον τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Κιβιτάνος. Ἡ Ἐκλαμπρότης Της ἀπέρχεται εἰς Ἱσπανίαν, νὰ νυμφευθῇ τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῆς Ἀῤῥαγωνίας. Ἐναντίοι ἄνεμοι, καὶ τις βλάβη τῶν πλοίων της τὴν ἠνάγκασαν νὰ προσορμισθῇ εἰς Ποντικόν.

— Παράδοξα πράγματα μᾶς διηγεῖσθε, Κύριε Κιβιτάνε. Ἀλλ' εἰπέτε μοι, τῇ ἀπεδόθησαν ὅλαι αἱ εἰς τὴν γέννησίν της, αἱ εἰς τὴν νέαν της θέσιν ἀνήκουσαι τιμαί; Ὁ υἱός μου Γοδοφρεῖδος ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς Βλιζίρι καὶ Ἀνδραβίδαν διά τινας ὑποθέσεις. Ἔρθασεν; Ἐξετέλεστε τὰ καθήκοντα τῆς ξενίας πρὸς τὴν εὐγενῆ κόρην τῶν Αὐτοκρατόρων;

— Ἡ Ἐκλαμπρότης του ἔρθασε πρὸ τριῶν ἡμερῶν διευθυνόμενος πρὸς Βλιζίρι. Ἀλλ' ὅταν ἔμαθε τὴν ἄφιξιν τῆς ἡγεμονίδος, ἔμεινεν ἐνταῦθα, καὶ ἐτέθη εἰς τὰς διαταγάς της.

— Εὐτυχὴς σύμπτωσις! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Εἶχον προσέτι μηνύσει εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀνδραβίδαν ὅπου σκοπὸν ἔχω νὰ μείνω μῆνας τινάς. Ἂν ἔρθανε ταχέως, θὰ ἐδυνάμην ν' ἀνταποκριθῶ ἀξιώτερον εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἀπροσδόκητον τιμὴν ἣν μᾶς παρέσχον οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ τύχη.

— Ἀλλ' ἡ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότης, εἶπεν ὁ Δήμαρχος, ἔρθασεν ἀπὸ σήμερον τὸ πρωί.

— Ἔρθασεν! εἶπε περιχαρῶς ὁ Βιλλαρδουίνος. Ἀγαθὴ τύχη. Θέλομεν δυνηθῆ λοιπὸν νὰ προσφερθῶμεν πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἡμῶν ξένην οὐχὶ ὡς ἀγροῖκοι! Καὶ εἰς τοῦτο θέλετε συντελέσει, Κύριε Κιβιτάνε.

— Καλὸς οἰωνὸς, εἶπεν ὁ Πετραλείφας εἰς τὸ οὖς τοῦ Βιλλαρδουίνου. Ἡ τύχη συνεκάλεσεν εἰς τὴν ἕνωσιν τῶν παιδίων μας μάρτυρας ἐπισημοτάτους.

Ὁ Βιλλαρδουίνος τῷ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα φιλικῶς χωρὶς ν' ἀποκριθῇ. Ὅταν δὲ ἔρθασαν ἐμπρὸς τῆς θύρας του,

— Ἀ! ἐλησμόνησα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, εἶπε πρὸς τὸν Δήμαρχον. Ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης εἶναι εἰς Ἀνδραβίδαν;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη αὐτὸς, ῥίψας νέον βλέμμα περιεργείας εἰς τὸν Βιλλαρδουίνον· ἐδῶ εὑρίσκεται.

— Τότε πέμψατε νὰ τὸν εἰδοποιήσητε ὅτι ἦλθον, καὶ θέλω νὰ τὸν ἰδῶ. Καὶ ἐνθυμηθῆτε νὰ προπαρασκευάσητε τὴν πόλιν σας ὅσον πολυτελέστερον δύνασθε. Αὔριον ἐλπίζω νὰ ὑποδεχθῶμεν ἐδῶ τὴν Ἐκλαμπροτάτην ἀνεψιὰν τοῦ Αὐτοκράτορος.

Μετὰ ταῦτα δ' ἀνέβη εἰς τὴν ἡγεμονικὴν οἰκίαν του, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων ἐκ τῶν ἀπαδῶν του· καὶ, ἀφ' οὗ παρουσίασεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν, ἥτις ἐδέχθη τὴν Ἄνναν εἰς τὰς ἀγκάλας της μὲ ἀληθῆ χαρὰν καὶ στοργὴν μητρὸς, ὁ μὲν Πετραλείφας μετὰ τῆς ἐκγόνου του ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν οἰκίαν των νὰ ἀναπαυθῶσι, τὸν δὲ Ῥοβέρτον κατῴκισεν ὁ Βιλλαρδουίνος παρ' ἑαυτῷ.

— Φίλοι, εἶπεν ὁ ἱππότης τῆς Καμπανίας πρὸς τὸν Νόννον καὶ τὸν Ῥαιμόνδον μεθ' ὧν κατεκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἰδού, ἀπέρχομαι ὡς ἦλθα λοιπὸν· ἐσβέσθησαν ὡς ἀπατηλὴ λάμψις αἱ προσδοκίαι τοῦ μεγαλείου· τὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας. Ἀδιαφορῶ δὲ αὐτά. Ὁ ἱππότης τὴν δόξαν του φέρει μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τὸ μεγαλεῖόν του εἰς τὴν αἰχμὴν τῆς λόγχης του. Ἐν ὅσῳ ὑπάρχουν ἐχθροὶ τῆς χριστιανοσύνης, ὑπάρχει θέρος δόξης ἄφθονον διὰ τοὺς ἀνδρείους. Ἓν μόνον τρομάζω, τὴν κοπτερὰν μάχαιραν τοῦ γελοίου· εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν ὑπάρχει ὅπλον φοβερώτερον ἀπ' αὐτό. Ἐλθὼν ὡς κεκηρυγμένος τοῦ αὐθεντικοῦ θρόνου μνηστὴρ, ἀπερχόμενος ὡς παιδίον μαστιγωθὲν, ποίαν ἐξαίρετον σαρκασμοῦ ὕλην δὲν θέλω παρέχει εἰς τὰς αὐλικὰς ἐχίδνας. Αἱ γυναῖκες θέλουσιν ὁμιλεῖ περὶ ἐμοῦ μετὰ μειδιάματος, καὶ τὸ ὄνομά μου θέλει ἴσως περάσει εἰς τῶν Τρουβαδούρων τὰ ᾄσματα.

— Μὴ βλέπετε, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, τὴν θέσιν σας ὑπὸ μελανὰ χρώματα. Ἤλθετε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπακούσαντες εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑψηλοτάτου θείου σας. Ἐπράξατε πᾶν ὅ,τι ἡ φρόνησις, πᾶν ὅ,τι τὸ καθῆκον ἀπῄτει· ἀλλὰ περιστάσεις ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς σας σᾶς ἀνεχαίτισαν καθ' ὁδὸν, καὶ τότε πάλιν ἐσεβάσθητε τὴν βουλὴν τοῦ αὐθέντου καὶ θείου σας, καὶ ἀπὸ ὑπέρτατον κινούμενοι τιμῆς αἴσθημα, ἀγογγύστως καὶ γενναίως παρῃτήθητε τοῦ αὐθεντικοῦ θρόνου, ὃν ἐστέλλεσθε νὰ καταλάβητε. Αὕτη οὐχὶ σαρκασμῶν, ἀλλὰ παντὸς ἐπαίνου εἶναι ἄξια διαγωγή.

— Παρηγορεῖς τὴν ἀθυμίαν μου, φίλε Ῥαιμόνδε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, καὶ μοὶ ἐμφυσᾷς θάῤῥος διὰ τὴν ἐπιστροφήν μου· ἦσαν ὅμως, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, δυστυχεῖς αἱ περιστάσεις τῆς ὁδοιπορίας μας.

— Τῷ ὄντι ὑπέλαβεν ὁ Νόννος, ὅστις ἐφαίνετο πολὺ ἀποβαλὼν τῆς ἀρχαίας ἀνυπομονησίας καὶ μεμψιμοιρίας του. Τῷ ὄντι, δὲν ἠξεύρω τίς βάσκανος ὀφθαλμὸς μᾶς εἶχε μαγεύσει· διότι μᾶς ἐπολέμουν ἡ φύσις καὶ ἡ τύχη, ἐν ᾧ οἱ ἄνθρωποι μᾶς ἦσαν προθυμότατοι καὶ φιλοφρονέστατοι. Δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ὁ Δοὺξ τῆς Βενετίας προσεφέρθη ὅπως ἴσως πρὸς ὀλίγους ἡγεμόνας προσφέρεται· ὅτι ὁ διοικητὴς τῶν Κορῴων ἔβλαψεν ἀπὸ ζήλου ὑπερβολὴν, καὶ ὅτι ὁ Βιλλαρδουίνος ἔτρεχεν ὄρη καὶ κοιλάδας διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ πρὸ τοῦ ὡρισμένου χρόνου· ἀλλ' ἀφ' οὗ οὐρανόθεν ἐθεσπίσθη, ὡς φαίνεται, ν' ἀναβληθῇ ἡ συνέντευξίς σας, δὲν ἐδύνατο, χωρὶς νὰ παραβῇ τὸ καθῆκον τῆς ὑποταγῆς νὰ μὴ διαμείνῃ ὅπου τὸν διετήρει τοῦ κυριάρχου ἡ θέλησις. Παράδοξοι καὶ δυστυχεῖς συγκυρίαι!

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, ἀποτείνων πρὸς τὸν Ῥοβέρτον νεῦμα συνεννοήσεως, ἂν ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν εὐωδώθη, ὑπῆρχεν ἄλλος, ἀνεξάρτητος αὐτοῦ, καὶ ἀρκεῖ ὅπως δικαιολογήσῃ τὴν ἔλευσίν σας εἰς Πελοπόννησον . . .

— Φίλτατε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, κινῶν τὴν κεφαλήν. Αἱ συγκυρίαι, ὡς τὰς ὀνομάζει ὁ Νόννος, ἢ ὅπως ἄλλως θέλεις ἢ πρέπει νὰ τὰς ὀνομάσωμεν, εἶχον ἓν καλὸν ἀποτέλεσμα ἐπ' ἐμοῦ, ὅτι μὲ κατέστησαν ὁπωσοῦν ὀξυδερκέστερον. Σᾶς ἔλεγον ὅτι φοβοῦμαι τοῦ γελοίου τὸ ὅπλον. Ἀρκεῖ ἡ μία ἀκίς του, δὲν θέλω νὰ τὸ καταστήσω δίςομον. Ἂν ἡ Πελοπόννησος δὲν μὲ θέλῃ Αὐθέντην της, οὐχ ἧττον ἡ Ἄννα δὲν μὲ θέλει σύζυγόν της. Ἡ Πελοπόννησος ἔχει τὸν ἐκλεκτόν της· ἴσως καὶ ἡ Ἄννα. Ὅσον φθονηταὶ καὶ ἂν εἶναι ἀμφότεραι, ἃς μὴ τὰς ταράξωμεν. Θ' ἀπέλθω ὡς ἦλθα, ἐκτὸς μόνον ὅτι θὰ εἶμαι ἐστερημένος τῆς συνοδίας σας.

— Καὶ πῶς! δὲν θὰ μᾶς ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς συνοδεύσωμεν; ἀνέκραξεν ὁ Ῥαιμόνδος.

— Ὄχι, φίλοι μου, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος. Διὰ σᾶς τὸ στάδιόν σας εἶναι ἐδῶ· δὲν ὑπάρχει λόγος ὅπως τὸ διακόψητε. Ἐγὼ δὲν ἔχω γωνίαν εἰς τὸν ἥλιον νὰ σᾶς δώσω. Πρέπει νὰ μείνητε, σὺ, Νόννε πλησίον τοῦ Πετραλείφου, σὺ, Ῥαιμόνδε, μετὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου. Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σᾶς συστήσω εἰς τοὺς δύω Αὐθέντας. Ἂν δύναμαι νὰ σᾶς εἶμαι χρήσιμος, δὲν θέλω νομίσει ὅτι ἐταπεινώθην.

Ὁ Ῥαιμόνδος ἔλαβε τὴν χεῖρά του καὶ, φέρων αὐτὴν σχεδὸν εἰς τὰ χείλη του, τῷ εἶπε μὲ φωνὴν ἐξερχομένην ἐκ τῆς καρδίας του

— Ἂν ἀπωλέσατε τὸ στέμμα τοῦ ἡγεμόνος, ἔχετε ὅμως, καὶ αὐτὴν δὲν θέλετε ἀπολέσει, ἡγεμόνας καρδίαν.

Ἐνῷ δὲ ἐγίνετο ἡ συνδιάλεξις αὕτη, ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Ὠλένης παρουσιάζετο εἰς τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως.

— Λοιπὸν, φίλτατε Βενέδικτε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, τὰ καθ' ἡμᾶς τὰ ἔμαθες ἤδη . . .

— Οὔτε εἶχον ἀνάγκην νὰ τὰ μάθω, ἀπήντησεν ὁ ἱερεύς. Τὰ προέβλεπον.

— Ἂς ἰδῶμεν τώρα τὰ καθ' ὑμᾶς. Ὑπάρχει κανὲν ἴχνος ἐλπίδος;

— Ἴχνος; ὅλος ἥλιος! εἶπε θριαμβεύων ὁ Βενέδικτος. Ἡ ἰδέα ἦτον ἐπίνοιά μου, καὶ ἔχω ὑπὲρ αὐτῆς φιλοστοργίαν ἐφευρετοῦ.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐλπίζεις ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν θέλει παροργισθῇ, ὅτι ὁ πατήρ της, ὁ πλησιέστερος συγγενής του καὶ πιθανῶς τοῦ θρόνου διάδοχος, δὲν θέλει μνησικακήσει;

— Ὁ αὐτοκράτωρ, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης, ἠξεύρει ὅτι τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται· καὶ ὅτι συμφερώτερον τῷ εἶναι νὰ ἔχῃ τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως συγγενῆ μᾶλλον παρὰ ἐχθρόν. Ὅτι θέλει κροτήσει καὶ βροντήσει σοὶ τὸ ὑπόσχομαι. Ἀλλ' ἀφ' οὗ πραῦνθῇ ὁ πρῶτος παροξυσμὸς τοῦ θυμοῦ, τότε ἡ ἀκαταμάχητος ἀνάγκη θέλει ψυχράνει τὴν κρίσιν του, καὶ τότε θέλει ἐννοήσει ὅτι κακῆς πολιτικῆς εἰσηγήσεις τὸν παρέσυραν εἰς βῆμα ἐπισφαλές, καὶ ὅτι ἡ τύχη ἦτον σοφωτέρα τῶν συμβούλων του. Ὅταν δὲ ἀποθάνῃ ὁ Αὐτοκράτωρ, — ὁ θεὸς δοίη αὐτῷ μακραίωνα βίον,—ὅταν ὅμως ἀποθάνῃ, ὁ Ἐξοχώτατος Ῥοβέρτος ὁ Κουρτεναῖος, ἂν, ὡς πιθανὸν, ἐκλεγθῇ διάδοχός του, ἀντὶ νὰ μνησικακῇ ἐπὶ ματαίῳ, θέλει ἀνοίξει τὰς βασιλικάς του ἀγκάλας καὶ ἐγκλείσει εἰς αὐτὰς τὴν θυγατέρα καὶ τὸν γαμβρόν του. Τέλος πάντων εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους δέδοται τὸ παρόν· τὸ μέλλον εἶναι εἰς τοῦ Θεοῦ τοὺς κόλπους. Ἂς πράττωμεν ὅ,τι ὀφείλομεν ἢ ὅ,τι δυνάμεθα, τὰ λοιπὰ διαθέτει ἐκεῖνος!

— Ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, μὲ κατέπεισες· ἀλλὰ πρέπει νὰ σ' εἰπῶ ὅτι εἰς τοῦτο συνετέλεσεν οὐχ ἧττον ἡ καλή μου θέλησις ἢ ἡ εὐγλωττία σου. Δὲν μοὶ εἶπες ὅμως ποία εἶναι ἡ βάσις τῶν ἐλπίδων σου. Ἴσως μόνη ἡ φιλαυτία ἐφευρετοῦ.

— Ὄχι, Ὑψηλότατε· ἀλλὰ χίλιαι ἄλλαι ἀντὶ μιᾶς. Πρῶτον ἡ φιλαρέσκεια τῆς Ἀγνῆς, χαρίεν ἐλάττωμα, τεῖνον δίκτυα, εἰς ἃ πολλάκις ὁ πλέκων ἐμπλέκεται. Δεύτερον ἡ δικαία της ἀποστροφὴ πρὸς τὸν γάμον δι' ὃν στέλλεται· τρίτον, τοῦ Γοδοφρείδου τὸ ἀνδρικὸν κάλλος, ἡ εὐγενὴς εὐπρέπεια, ἡ εὔγλωττος περιπάθεια· τέταρτον ἡ ἀρχαία σχέσις μου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ῥαιδεστοῦ ὅστις συνοδεύει τὴν ἡγεμονίδα, καὶ ἀγαπῶν αὐτὴν περιπαθῶς, τὴν βλέπει μὲ λύπην του θυσιαζομένην εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν πολιτικήν· πέμπτον τέλος τὸ βαλάντιον τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότητος, δι' οὗ θέλομεν ἔχει πολλὰ τῶν ὅσα δὲν ἔχομεν.

— Πολλὰ καλά. Βλέπω ὅτι εἰς σαθρὰ δὲν πατεῖς. Ἀπόψε εἶμαι ἀπηυδημένος· αὔριον ὅμως ἀπὸ πρωΐας θὰ ὑπάγωμεν εἰς Ποντικόν. Θὰ μὲ συνοδεύσης, φίλτατε ἐπίσκοπε;

— Εἰμὶ, Ὑψηλότατε, εἰς τὰς διαταγάς σας. Σᾶς εὔχομαι ἀνάπαυσιν δι' ἀπόψε, καὶ ἐπιτυχίαν δὶ αὔριον.

— Ἡ εὐχή σας, ἅγιε Πάτερ.

Καὶ ἀνεχώρησεν ὁ ἀρχιερεύς.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἥλιος ἀνέτελλε μόλις, καὶ ὁ Αὐθέντης μετὰ τοῦ Ῥοβέρτου, μετὰ τοῦ υἱοῦ του Γοδοφρείδου, καὶ μετὰ πολλῶν βαρόνων, διευθύνθη πρὸς τὸν λιμένα τοῦ Ποντικοῦ, ὅπου ἀφίχθη μετὰ δύο ὥρας, καὶ ἀμέσως ἐπιβὰς εἰς τοῦ φρουρίου τὰς λέμ-

δους, ἀνέβη εἰς τὰ πλοῖα μετὰ τῆς συνοδίας του.

Ἡ Ἀγνή, κάλλος ἔχουσα ἡγεμονικὸν καὶ μεγαλοπρεπές, καὶ τοιοῦτον, ὥστε ἐπέβαλλεν ἐκ πρώτης ὄψεως σέβας ἐνταυτῷ καὶ ἀγάπην, ὑπεδέχθη τὸν αὐθέντην μετ' ἐντελεστάτης χάριτος, μεμιγμένης μετ' αἰδήμονος ἐκφράσεως υἱϊκοῦ σεβασμοῦ. Μετὰ μακρὰς συνδιαλέξεις ἀφορώσας τὴν Πελοπόννησον, τὸ Βυζάντιον, τὸν πατέρα της Ῥοβέρτον τὸν Κουρτεναῖον, ὃν ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶχε γνωρίσει ὡς ἕνα τῶν ἀνδρειοτέρων τοῦ σταυροφορικοῦ στρατοῦ, τὴν μητέρα της Ἰολάνδην, ἥτις ἦν ἡ φρονιμωτέρα τῶν γυναικῶν ὅσαι περιεκάθηντο περὶ τὸν θρόνον τῶν Αὐτοκρατόρων, ὁ Αὐθέντης τὴν προσεκάλεσε νὰ καταβῇ εἰς τὴν ξηράν, καὶ νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὑπηρετουμένη ὑπὸ τῆς συζύγου του, ὅσον καιρὸν ἔμελλον τὰ πλοῖα νὰ διαμείνουν εἰς Ποντικόν.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, Ὑψηλότατε, διὰ τὴν φιλόφρονα προσφοράν σας, εἶπεν ἡ εὐγενὴς κόρη, καὶ ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἴδω τὴν Ἀνδραβίδαν, καὶ νὰ πατῶ εἰς στερεὰν μᾶλλον παρὰ νὰ κυλίωμαι εἰς τὰ κύματα. Ἐπεθύμουν δὲ νὰ γνωρίσω καὶ τὴν Ἐκλαμπροτάτην Κυρίαν Ἰσαβέλλαν, περὶ ἧς τοσούτους ἐπαίνους ἤκουσα παρὰ τῆς μητρός μου, ἀλλά, κατὰ δυστυχίαν, φοβοῦμαι ὅτι πρόκειται ν' ἀποπλεύσωμεν ταύτην τὴν νύκτα.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐστέναξε βαθέως.

— Μὲ λυπεῖτε μεγάλως, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος· ἡ Ἰσαβέλλα θέλει εἶσθαι ἀπαρηγόρητος, ἂν τόσον κατεσπευσμένως ἀναχωρήσητε χωρὶς νὰ σᾶς ἴδῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἆρά γε τρόπος νὰ μᾶς χαρίσητε ὀλίγας ἡμέρας; Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ἄνεμος εἶναι τόσον οὔριος;

— Ἂν οἱ πλοίαρχοι ἐγνωριοδότουν τὸ ἐναντίον, ἤθελον εἶσθαι εὐτυχεῖς, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγνή.

— Ἰδοὺ εἷς ἱππότης, ὅστις εἶδα ὅτι ὡμίλει μετὰ τῶν πλοιάρχων, ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἠμπορεῖ ἴσως νὰ μᾶς εἰπῇ τί φρονοῦν.

Καὶ νεύσας πρὸς τὸν Ῥοβέρτον, ἱστάμενον ὀλίγον ἀπωτέρω,

— Κύριε ἱππότα, τῷ εἶπε, σᾶς εἶδα συνδιαλεγόμενον μετὰ τῶν πλοιάρχων. Τί φρονοῦσι περὶ τοῦ καιροῦ, καὶ πότε στοχάζονται ν' ἀποπλεύσωσιν;

— Ὑψηλότατε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος θαρραλέως, δὲν ὡμιλήσαμεν περὶ τούτου. Ἂν διατάττητε ὅμως, θέλω τοὺς ἐρωτήσει.

Καλέσατέ τους ἐδῶ, διέταξεν ὁ Αὐθέντης· καὶ πρὸς τὴν Ἀγνὴν ἀποτεινόμενος, ἂν δὲν ἐφοβούμην τὴν ὀργήν σας, εἶπε γελῶν, δὲν ἠξεύρω τί θὰ μ' ἐμπόδιζε νὰ τοὺς κλείσω εἰς τὸ καλὸν ἐκεῖνο φρούριον τοῦ Ποντικοῦ, διὰ νὰ τοὺς μάθω νὰ κηρύττωσι τὸν ἄνεμον οὔριον, καὶ κατεπείγουσαν τοῦ ἀπόπλου τὴν ὥραν.

— Ἂν ἠθέλετε νὰ μὲ φυλακίσητε καὶ ἐμέ, ἀπεκρίθη μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἤθους ἡ Ἀγνή, νομίζω ὅτι θὰ ἦμην εὐτυχεστέρα παρὰ εἰς αὐτὰς τὰς κινητὰς φυλακάς, αἵτινες τίς οἶδεν ἂν οὐχ ἧττον εἰς φυλακὴν μὲ φέρωσι.

Ἅμα δὲ ἦλθον οἱ πλοίαρχοι, προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ Ῥοβέρτου, ὁ Βιλλαρδουΐνος τοῖς ἐπρότεινε τὴν αὐτὴν ἣν καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐρώτησιν.

Οἱ δὲ πλοίαρχοι ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν σιωπῶντες.

— Πῶς! ἠρώτησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Ἐκλαμπροτάτη, εἶπεν ὁ ἕτερος αὐτῶν, μὴ ὀργισθῆτε καθ' ἡμῶν δι' ὅ,τι εἶναι ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεώς μας. Σήμερον τὸ πρωΐ, ἰδόντες τὸν οὐρανὸν αἴθριον καὶ γαληνιαίαν τὴν θάλασσαν, ἐπιστεύσαμεν ὅτι θέλει *ἐκβάλει* ὁ κόλπος, καὶ ὅτι τὸ ἑσπέρας θέλομεν δυνηθῆ ν' ἀποπλεύσωμεν. Ἀλλὰ βλέπετε ἐκεῖ εἰς τὸν ὁρίζοντα τὸ λεπτὸν ἐκεῖνο νέφος, ὡς λευκὴν γραμμήν;

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγνή, στρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ δεικθὲν μέρος τοῦ οὐρανοῦ

— Δὲν εἶναι παράδοξον, ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος πλοίαρχος. Διὰ νὰ διακρίνῃ τὰ τοιαῦτα σημεῖα, ἀπαιτεῖται ἐξησκημένος ὀφθαλμὸς ναύτου. Ἐκεῖνο τὸ νέφος, Ἐκλαμπροτάτη, προαγγέλλει σφοδρὸν νότον, καὶ δὲν νομίζομεν ἀσφαλὲς ν' ἀποπλεύσωμεν ἐνῷ αὐτὸς ἀπειλεῖ.

— Τόσῳ ὀλιγώτερον μάλιστα, ἐπρόσθεσεν ὁ πρῶτος πλοίαρχος, καθ' ὅσον παρετήρησα ὅτι τὸ πλοῖον τοῦτο ἔχει εἰς τὰ ὕψαλα ἀνάγκην ἐπιδιορθώσεών τινων· ἄλλως ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοῦ δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπικίνδυνος.

— Διορθώσατέ το, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ περιχαρῶς· δὲν ἀνθίσταμαι εἰς ταῦτο οὐδὲ ὀργίζομαι παντελῶς. Φροντίσατε περὶ τῆς ἀσφαλείας, ὄχι περὶ τῆς διαρκείας τοῦ πλοῦ.

— Θέλω σᾶς πέμψει τέκτονας καὶ ἐργαλεῖα, ἂν ἔχητε ἀνάγκην αὐτῶν, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἤδη ὅμως, ἐπειδὴ εἶναι προφανὲς ὅτι δὲν ἀποπλέετε σήμερον, ἡ Ἐκλαμπρότης της θέλει ἐγκαταλείψει τὰ πλοῖα μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως. Σᾶς παρακαλῶ ἐπίσης, Κύριοι, νὰ μᾶς συνοδεύσητε εἰς Ἀνδραβίδαν.

Ἔπειτα δὲ, ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τῆς Ἀγνῆς, *τὴν ὡδήγησεν εἰς τὴν λέμβον, καὶ ἀφ' οὗ ἀπέθησαν*, ὁ υἱός του Γοδοφρεῖδος τὴν ἀνεβίβασεν εἰς χρυσόστρωτον ἵππον ὅστις καὶ περιέμενε, καὶ οὕτω διευθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀνδραβίδαν. Καθ' ὁδὸν δὲ, ἐν ᾧ ἡ Ἀγνὴ διελέγετο μετὰ πολλῆς ζωηρότητος καὶ, ὡς ἐφαίνετο, μετὰ πολλῆς οἰκειότητος μετὰ τοῦ Γοδοφρείδου, πλησιάσας ὁ Ῥοβέρτος πρὸς τὸν Αὐθέντην καὶ δείξας αὐτῷ ἓν λευκὸν σημεῖον μόλις διακρινόμενον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω τῆς θαλάσσης,

— Ἤξεύρετε, τῷ εἶπεν, Ὑψηλότατε, πόσου πιμᾶται ἐκεῖνο τὸ νέφος;

— Πόσου; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Χιλίων ὑπερπύρων.

— Ἐλπίζω, ἀπεκρίθη ὁ Αὐθέντης, νὰ μὴ εἶναι πολλά.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ὁ δὲ Κιβιτάνος ἐξετέλεσεν εὐσυνειδήτως διαταγὴν τοῦ Αὐθέντου, καὶ ἡ Ἀνδραβίδα, ἥτις, ὡς εἴδομεν, ἐκινεῖτο ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀφίχθησαν τὰ αὐτοκρατορικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα, ἐστολίσθη ὡσνύμφη, καὶ ἐκορυβαντία ὡς μεθύουσα. Αἱ οἰκίαι εἶχον ἐξωθεν πλουσίους τάπητας κατεπεπετασμένους, στέφανοι ἐκρέμαντο εἰς ὅλας τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, ἄνθη ἐστρώνοντο τὰς ὁδοὺς, καὶ ἀψῖδες κατάκοσμοι ὑψοῦντο εἰς τὰς τριόδους, ἐφ' ὧν ἦταν παρατεταγμέναι μουσικαὶ χορεῖαι, καὶ ὅθεν κατήρχοντο χείμαρροι μελῶν καὶ ἀσμάτων. Ἡ φιλόφρων αὕτη ὑποδοχὴ ἤρεσκεν εἰς τῆς Ἀγνῆς τὴν ὄρασιν, τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν καρδίαν. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθῇ ἔτι ἀπὸ τοὺς τάπητας καὶ τὰ ἄνθη περισσότερον τὴν ἔτερπεν ἡ εὐπρεπὴς ὄψις τῆς ἀνδρικῆς καλλονῆς τοῦ Γοδοφρείδου, ὅστις ἵππευε πλησίον της, ἀπὸ τὰ μουσικὰ μέλη περισσότερον ἡ φωνή του, ἥτις ἐψιθύριζεν εἰς τὸ οὖς της, καὶ ἀπὸ τὰς βασιλικὰς τέλος τιμὰς οἱ γλυκεῖς καὶ λεπτοὶ ἔπαινοι οὓς ἀπέτεινεν εἰς αὐτήν.

Εἰς τὸν αὐθεντικὸν οἶκον ἐδέχθη τὴν Ἀγνὴν ἡ Ἰσαβέλλα εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ τῇ παρουσίασε τὴν Ἄνναν καὶ τὸν Πετραλείφαν· μετὰ ταῦτα δὲ παρῆλθεν ὅλη ἡ ἡμέρα εἰς εὐωχίας καὶ διασκεδάσεις καθ' ἃς ὁ Βιλλαρδουΐνος τῇ ἐδαψίλευε πάσας περιποιήσεις, ἢ ἐπέτρεπε τὸ καθῆκον τοῦτο εἰς τὸν υἱόν του, ὅταν αἱ δημόσιαι ἀσχολίαι ἀπῄτουν τὴν παρουσίαν του. Τὸ δὲ πλεῖστον τῆς νυκτὸς παρῆλθεν εἰς χορεὺς, εἰς φωτοχυσίας, καὶ εἰς δεῖπνον, οὗ τὴν πολυτέλειαν ἐξετίμησαν ἐπαξίως οὐ μόνον οἱ ἱππόται καὶ οἱ βαρόνοι τῆς συνοδίας τῆς Ἀγνῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ναῖται καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἡ Ἀγνὴ ἔμεινε παρὰ τῇ Ἰσαβέλλῃ πρὸς ἣν ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς εἶχεν αἴσθαν θῆ θυγατρὸς σέβας καὶ φίλης αἰσθήματα. Ἂν δὲ καὶ ἐρχομένη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἧς οὐχὶ ἀνωτέρα ἀλλ' οὐδ' ὁμοία δὲν ὑπάρχει θέσις ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μετὰ τὴν μακρὰν καὶ ὀχληρὰν της θαλασσοπλοΐαν ἦτον ἀκόρεστος βλέπουσα τὸν αἴθριον ἐκεῖνον οὐρανὸν τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἀναπνέουσα τὰ ἐαρινὰ ἀρώματα τῶν ἀγρῶν, καὶ ὅταν τέλος ὁ ὕπνος κατῆλθεν ἐλαφρῶς εἰς τοὺς βεβαρυμένους της ὀφθαλμοὺς, ἡ φαντασία της, ἐγρηγοροῦσα, τῇ παρίστα τὸν ἐπίγειον παράδεισον, ὅλον κατάφυτον ἀπὸ ἀστέρας κρεμαμένους εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, καὶ ἑαυτὴν περιπατοῦσαν ἐπὶ ἀνθέων ἀδαμαντίνων, καὶ προσερχόμενον πρὸς αὐτὴν ἄγγελον φέροντα φωτεινὸν θώρακα καὶ ἀκτινοβολοῦσαν περικεφαλαίαν, ἄγγελον ὅστις ἐκελάδει μὲ φωνὴν ἀηδόνος, καὶ ὅταν ἤγειρε τὴν προσωπίδα τοῦ κράνους του, εἶχε τοῦ Γοδοφρείδου τοὺς χαρακτῆρας. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ σκηνὴ ἠλλοιώθη καὶ τῇ παρέστησεν ἑαυτὴν ἐντὸς κινητῆς φυλακῆς, ἧς ἔξωθεν ἠκούοντο ὑλακαὶ ἀνέμων, καὶ κραυγαὶ ὠρυομένων θηρίων. Μετὰ ταῦτα δὲ τὴν ἐξήγαγον τῆς φυλακῆς ἄνθρωποι ἄγνωστοι καὶ δυσμενεῖς, τὴν ἐδέσμευσαν μὲ ἁλύσεις, καὶ τὴν περιέφερον ἐν θριάμβῳ. Ἡ εἰκὼν δὲ αὕτη τοσοῦτον τὴν κατέπληξεν, ὥστε ἔντρομος ἐξύπνησε, καὶ εὗρε τοὺς ὀφθαλμούς της ὑγροὺς ἀπὸ δάκρυα· ἀλλ' ἅμα ἠτένισε τὴν ἤδη ὑπογελῶσαν αὐγὴν, καὶ ἤκουσε τὰ πτηνὰ πτερυγίζοντα εἰς τὰ δένδρα, καὶ ἀνεπόλησεν ὅτι εὑρίσκεται ὑπὸ στέγην προσφιλῆ καὶ φιλόξενον, ὅταν μάλιστα εἶδεν ἀνοιγομένην τὴν θύραν καὶ εἰσερχομένην τὴν Ἰσαβέλλαν νὰ τῇ εὐχηθῇ τὴν καλὴν ἡμέραν, τὸ μειδίαμα ἐπανῆλθεν εὐθὺς εἰς τὰ χείλη της.

Μετὰ μίαν ὥραν δ' ἐκάθηντο μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ Βιλλαρδουΐνου εἰς πρόγευμα ὑπὸ σύσκιον ἀναδενδράδα, ὅταν εἰσελθὼν ὁ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ μετὰ τῶν δύω Ναῖτῶν τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τῇ παρουσίασε τὸν ἐπίσκοπον Ὠλένης, ὅστις τοὺς παρηκολούθει.

— Ὁ Σεβασμιώτατος φίλος μου, εἶπεν ὁ παρουσιάζων, ἦτον πρὸ ὀλίγου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ἴδῃ τὴν ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα.

— Πῶς! εἶπε μετὰ χάριτος ἡ Ἀγνή, δὲν ἔχετε ποσῶς ἀνάγκην νὰ μοὶ παρουσιάσητε τὴν σεβασμιότητά του· εἴμεθα παλαιοὶ γνώριμοι. Ἀπὸ τὴν σεβασμιότητά του ἔλαβον τὰς πρώτας μου ἐντυπώσεις περὶ τῆς Πελοποννήσου, ὅταν περιέγραφεν αὐτὴν καὶ τοὺς κατοίκους της εἰς τὴν μητέρα μου μὲ ζωηρὰν εὐγλωττίαν.

— Ἡ Αὐτῆς Ὑψηλότης, ἀπεκρίθη ὁ Ἐπίσκοπος Ὠλένης, εὐηρεστεῖτο νὰ μὲ ἀκούῃ ἐπιεικῶς καὶ νὰ μ' ἐμψυχόνῃ. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι εἶμαι τῷ ὄντι προκατειλημμένος ὑπὲρ τῆς Πελοποννήσου καὶ ὑπὲρ τῶν κατοίκων της. δηλ. ὑπέρ τινων τῶν κατοίκων της.

— Ἂν ἤμην ἱππότης, εἶπεν ἡ Ἀγνή, ὁμολογῶ ὅτι ἐκεῖναι αἱ διηγήσεις σας θὰ διήγειρον τὴν ζηλοτυπίαν μου.

— Τοῦτο τοὐλάχιστον μοὶ συνέβη, ἀπεκρίθη ὁ Ἐπίσκοπος, ὅταν ἤμην εἰς Σαραγόσσαν. Οἱ ὑπερήφανοι Ἱσπανοὶ θὰ μ' ἔκαιον ζῶντα ὡς αἱρετικόν, ἂν δὲν ἔπαυον ἐπαινῶν τοὺς αὐθέντας μου.

— Πῶς! εἰς Σαραγόσσαν! ἦσθε, Σεβασμιώτατε, εἰς Σαραγόσσαν;

— Ἦτον πέρυσι, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος, τινὰς μῆνας πρὶν ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Ὦ! εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, προσποιουμένη εὐθυμίαν, διὰ νὰ κρύψῃ ἴσως πόσον αἱ ἐντός της διεγειρόμεναι ἰδέαι δὲν ἦσαν εὔθυμοι. Δὲν μοὶ λέγετε, τί εἴδους ὄντα ἐκλαμβάνουσιν οἱ Ἀρραγώνιοι τὰς ἡγεμονίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Βεβαίως τοιοῦτον θηρίον ποτὲ δὲν ἐπάτησε τὴν γῆν των.

— Μὲ συγχωρεῖ ἡ ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης, εἶπεν ὁ Ἐπίσκοπος. Ἡ μάμμη τοῦ Μεγαλειοτάτου Δὸν Ἰακώβου, τοῦ μέλλοντος ὑμετέρου συζύγου, ἦτον ἡγεμονὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περίεργος μάλιστα ἦτον ἡ τύχη της.

— Ὦ! δὲν μοὶ τὴν λέγετε; ἀνέκραξεν ἡ Ἀγνή. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ τὴν μάθω.

— Τὴν Εὐδοξίαν, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς, θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος Ἐμμανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, ἐζήτησεν εἰς γάμον ὁ Δὸν Ἀλφόνσος, βασιλεὺς τῆς Ἀρραγωνίας, ὁ πάππος τοῦ Μεγαλειοτάτου Δὸν Ἰακώβου. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐδίστασε κατ' ἀρχὰς νὰ τὴν πέμψῃ πρὸς ἀνθρώπους ἀγνώστους, ξένους καὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν γλῶσσαν, εἰς τόπους μεμακρυσμένους, ὅπου πάσχουσαν δὲν ἐδύνατο νὰ τὴν παρηγορήσῃ, τυραννουμένην δὲν ἴσχυε νὰ τὴν βοηθήσῃ. Ἀλλὰ . . .

— Οἱ πολιτικοὶ λόγοι, διέκοψεν ἡ Ἄννα, ὑπερί-

σχυσαν μέχρι τέλους καὶ ἡ Εὐδοξία ἐστάλη θῦμα αὐτῶν;

— Καὶ ἡ Εὐδοξία ἐστάλη θῦμα αὐτῶν, ἐπανέλαβεν ὁ Ἐπίσκοπος Ὠλένης. Ἐστάλη δὲ μετὰ λαμπρᾶς συνοδίας, μετὰ ἐπισκόπων καὶ μεγιστάνων, καὶ ἐπὶ πλοίων βασιλικῶν· καὶ ὅπου διήρχετο, οἱ λαοὶ συνέβρεον ν' ἀσπασθῶσι τὴν μέλλουσαν βασίλισσαν τῆς Ἀρραγωνίας. Ἀλλὰ συνέβη ὅ,τι συνήθως συμβαίνει εἰς τὰς μακρὰς καὶ ἐπικινδύνους θαλασσοπορίας, νὰ μὴ φθάσῃ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν περιεμένετο. Ὅταν δὲ τέλος ἔφθασεν, εὗρε, τί νομίζετε; ὅτι ὁ μέλλων σύζυγός της, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι οἱ Βασιλεῖς τῆς Ἀρραγωνίας δὲν περιμένουσιν, εἶχε νυμφευθῆ ἄλλην, τὴν κόρην τοῦ Βασιλέως τῆς Καστιλίας.

— Καὶ ἡ Εὐδοξία, ἠρώτησεν ἡ Ἀγνῆ, ἐν ᾧ ἡ φωνή της ἐπληροῦτο δακρύων, δὲν ἀπέθανεν ἀπὸ ἀγανάκτησιν καὶ ἀπὸ ἐντροπήν;

— Δὲν ἀπέθνεν, ἀπεκρίθη ὁ Ἐπίσκοπος, ἀλλ' εὗρεν εὐφυέστερον ἐκδικήσεως τρόπον. Εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Σαρραγόσσης διέπρεπε μεταξὺ τῶν ἱπποτῶν Γουϊλέλμος ὁ ἐκ Μοντεπελιέρου. Νέος λαμπρός, ὡραῖος, εὐγενής, τὴν καταγωγήν, φήμην κεκτημένος ἀνδρείας, εἶχε πᾶν ὅ,τι ἐδύνατο δικαίως νὰ θέλῃ τὴν καρδίαν νέας κόρης, ἀλλὰ βασιλόπαις δὲν ἦτον.— «Τὸ ἐλλεῖπον αὐτῷ στέμμα θέλω τῷ δώσει ἐγώ», εἶπεν ἡ Εὐδοξία, καὶ εἰς οὐδένα λόγον τῶν συμβούλων καὶ ὀπαδῶν της θελήσασα νὰ πεισθῇ, ἐνυμρεύθη τὸν Γουλιέλμον.

— Γενναία κόρη, εἶπεν ἡ Ἀγνή.

— Ἀλλὰ ἄφρων διαγωγή, ἀπήντησεν εἷς τῶν συνοδευόντων αὐτὴν Ναϊτῶν.

— Εἶχε τὴν φρόνησιν τῆς καρδίας, παρετήρησεν ὁ Ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ, ἥτις πολλάκις εἶναι ὀξυδερκεστέρα τῆς φρονήσεως τοῦ νοός.

— Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης· ὁ Γουλιέλμος ὑπῆρξεν ἀνὴρ ἔνδοξος καὶ τιμώμενος γενικῶς, καὶ τὴν θυγατέρα του Μαρίαν ἐνυμφεύθη ὁ υἱὸς τοῦ Δὸν Ἀλφόνσου, Δὸν Πέτρος, ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεύσας τῆς Ἀρραγωνίας, ὁ πατὴρ τοῦ Μεγαλειοτάτου Δὸν Ἰακώβου.

— Καὶ ἴδετε ὅλην τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν; ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ μετά τινα δισταγμὸν, καὶ σφοδρῶς ἐρυθριῶσα.

— Ἦχην καθ' ἑκάστην εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Σαραγόσσης, ἀπεκρίθη ὁ ἀρχιερεύς, καὶ ὁ Μεγαλειότατος Δὸν Ἰάκωβος μὲ ἐτίμα ἐξόχως διὰ τῆς εὐνοίας του.

— Προήρχετο τοῦτο ἀπὸ εὐσέβειαν; Εἶναι αὕτη μία ἀπὸ τὰς ἀρετάς του, ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ ἔδαφος.

— Ἴσως κατὰ μέρος καὶ ἀπὸ εὐσέβειαν, ἀπήντησεν ὁ Βενέδικτος, κυρίως ὅμως ἀπὸ ἄλλην τινὰ περίστασιν. Εἰς Ἰταλίαν, εἶχον ἀγοράσει ἐπίτηδες καὶ ἐπρόσφερα εἰς τὸν Δὸν Ἰάκωβον ἕνα μικρὸν ξύλινον ἵππον, ὅστις ἐκινεῖτο δι' ἐλατηρίου. Ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης τόσον εὐηρεστήθη διὰ τὸ μικρὸν δῶρον τοῦτο, ὥστε ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ἐκάθητο εἰς τὸ νῶτον τοῦ ἵππου του, καὶ περιεφέρετο ἄνω καὶ κάτω εἰς τὰς βασιλικὰς αἰθούσας· ὅταν δὲ ἠρχόμην εἰς τὴν αὐλὴν, ἔρριπτεν ἀμέσως μὲ μεγίστην χάριν τὰς μικρὰς ἀλλὰ σεβαστὰς χεῖράς του περὶ τὸν τράχηλόν μου, καὶ μὲ κατεφίλει.

— Πῶς, Σεβασμιώτατε, πότε ἦσθε εἰς Ἀρραγωνίαν; ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Πρὸ ἑνὸς ἔτους, ἀπεκρίθη ὁ Βενέδικτος, ὡς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἰπῶ εἰς τὴν ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα.

— Καὶ ποίαν ἡλικίαν ἔχει ὁ Δὸν Ἰάκωβος; ἠρώτησεν ἡ Ἀγνή.

— Εἶναι ὀλίγον νεώτερος ἀπὸ τὴν ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα, ὑπέλαβεν ὁ προλαλήσας Ναΐτης. Ἀλλ' εἰς τὰς εὐγενεῖς φύσεις οἱ ἀρεταὶ δὲν περιμένουσι τὴν ἡλικίαν.

— Ὦ! ἀναμφιβόλως εἶναι νεώτερος, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης. Ὅταν ἤμην εἰς Σαρραγόσσαν δὲν ἦτον ἀκόμη ἑπτὰ ἐτῶν. Τώρα πρέπει νὰ πλησιάζῃ τὸ ὄγδοον.

— Ἡ Ἀγνὴ ἔγινεν ὠχρὰ ὡς κηρός.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, Σεβασμιώτατε, εἶπε. Μᾶς διεσκεδάσατε διὰ τῶν διηγήσεών σας.

Καὶ ἐγερθεῖσα, ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τοὺς δύω ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς δύω Ναΐτας, οἵτινες προσκυνήσαντες ἀνεχώρησαν.

Ἡ δὲ Ἀγνὴ, τὸν καύσωνα προφασισθεῖσα, ἠγέρθη, καὶ ἐβυθίσθη μόνη εἰς τὰς πυκνὰς δενδροστοιχίας τοῦ κήπου, χωρὶς κανεὶς νὰ τὴν παρακολουθήσῃ.

Μετὰ ἓν τέταρτον ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ἀπουσία της παρετείνετο, ὁ Γοδοφρεῖδος ἀνησυχῶν ἠγέρθη καὶ αὐτὸς ἐπί τινι προφάσει, καὶ πλανηθεὶς ἐπ' ὀλίγον ὑπὸ τὰ δένδρα, τὴν ἀπήντησε τέλος καθημένην εἰς τὴν ῥίζαν ἑνὸς αὐτῶν, καὶ κλαίουσαν.

Ἡ Ἀγνὴ, ἅμα τὸν εἶδεν ἀνέστη καὶ ἠθέλησε νὰ σπογγίσῃ κρυφίως τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Ὦ! μὴ κρύπτετε τὰ δάκρυά σας ἀπὸ ἐμέ· εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος περιπαθῶς. Ἀφετέ τα νὰ σταλάξωσιν εἰς ἀφωσιωμένην καρδίαν, καὶ ἂν εἶναι δεδομένον εἰς ἄνθρωπον νὰ στερεύσῃ ἀγγέλου δάκρυα, τὴν ζωήν μου θέλω δώσει διὰ τοῦτο προθύμως, καὶ τὴν εὐτυχίαν μου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ εἰς τὸν ἄλλον.

— Μὲ στέλλουν σφάγιον εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλοδοξίας των, ἀνέκραξεν ἡ Ἀγνὴ, μὴ δυνηθεῖσα νὰ καθέξῃ νέον ποταμὸν δακρύων, ἐστεμμένην τρόπον τοῦ βασιλικοῦ νηπίου! Ἠπάτησαν τὴν μητέρα μου! Μὲ παραδίδουσιν εἰς τοῦ κόσμου τὸν ἐμπαιγμόν! Μὲ στέλλουσιν, ἀντὶ νὰ τῷ στείλωσι ξυλίνους ἵππους καὶ χρυσᾶ νευρόσπαστα.

— Ἀλλὰ δὲν θέλετε δεχθῆ τὴν τοιαύτην κπείνωσιν, εἶπε μετ' ἀναβραζούσης ὀργῆς ὁ Γοδοφρεῖδος. Αὐτὴ ἡ ἀπαίσιος θυσία δὲν θέλει ἐκτελεσθῆ, ἐὰν θέλετε ὑπάγει εἰς Ἀρραγωνίαν.

— Δὲν θέλω ὑπάγει! εἶπε μὲ φωνὴν πικρὰν ἡ Ἀγνή. Πῶς! μετὰ τὴν πολύκροτον αὐτὴν ἐδοποιίαν μου, ἀφ' οὗ ἐν θριάμβῳ περιέφερα τὴν δυστυχίαν μου εἰς ὅλην τὴν ἀνατολὴν, εἶναι δυνατὸν κατηγμένη νὰ ἐπιστρέψω; Καὶ ἂν ἐπιστρέψω, πῶς θὰ προσβλέψω εἰς τοὺς συγγενεῖς μου, πῶς θὰ μὲ δεχθῇ ὁ αὐτοκράτωρ; Εἰς μοναστήριον θέλει μὲ κατακλείσει ὡς ἔνοχον ἐσχάτης προδοσίας ἐκεῖ εἰς τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὸ σκότος νὰ διέλθω τὴν μαρανθεῖσαν ζωήν μου. Ὦ! τὸ βλέπω, πρέπει, πρέπει νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν τύχην μου, καὶ μίαν ἔχω ἐλπίδα, ὅτι αὐτὴ ταχέως θέλει καλέσει τὸν παρήγορον, τὸν ἐλευθερωτὴν θάνατον!

Καὶ κρουνοὶ δακρύων ἔρρευσαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Ὦ! μὴ κλαίετε! ἀνέκραξεν ὁ Γοδοφρεῖδος, τολμήσας νὰ λάβῃ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων της εἰς τὰς χεῖράς του. Ὦ! μὴ κλαίετε! Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους μόνον οὐράνιοι ἀκτῖνες, μειδίαμα μόνον φαιδρότητος πρέπει νὰ λάμπῃ, ὄχι ποτὲ δάκρυ καρδιοβόρον.

— Συγχωρήσατέ με, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, ἀπομάττουσα τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἔνιωθω πόσον ἀπρεπὴς καὶ παιδαριώδης εἶναι ἡ διαγωγή μου. Ἔπρεπε νὰ νικήσω τὴν καρδίαν μου. Τί δικαίωμα εἶχον νὰ σᾶς δείξω τὴν θλῖψιν μου· ἀλλ' εἶμαι μόνη· ἀλλὰ δὲν ἔχω μητρὸς οὐδὲ ἀδελφοῦ καρδίαν εἰς ἣν νὰ ἀνοιχθῇ ἡ καρδία μου. Ὁ οἶκτός σας πρὸς ἐμὲ προὐκάλεσε τὴν ἀπερίσκεπτον ἐπίδειξιν τῆς ἀπελπισίας μου.

— Ὦ! μὴ ἐπιτρέπετε εἰς τὴν ἀπελπισίαν νὰ σᾶς κυριεύσῃ, εἶπεν ἱκετικῶς ὁ Γοδοφρεῖδος. Θωρακισθῆτε μὲ γενναιότητα! Τὴν Εὐδοξίαν ἐνθυμηθῆτε! Ἡ θέσις της δὲν ἦτον ἡ θέσις τῆς Ἐκλαμπρότητός σας;

— Ἡ Εὐδοξία! . . . εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, καὶ προσήλωσεν ἀτενῶς καὶ σιωπῶσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν.

— Ἡ Εὐδοξία, ἐπανέλαβεν ὁ υἱὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου· ἐννοῶ τί θέλετε νὰ εἰπῆτε. Ἡ Εὐδοξία, εὗρεν ἄνδρα γενναῖον ὅστις τὴν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ταπείνωσιν. Ἀλλὰ καὶ γενναιότης ἂν δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τίνος καρδίαν ἐν μόνον βλέμμα σας δὲν ἤθελε τὴν ἐξάψει; Ἅμα τὰ χείλη κινήσετε, μυρίους θέλετε ἔχει ἀνθ' ἑνὸς ὑπερασπιστάς. Τίς δὲν θέλει νομίσει ὅτι τῷ ἠνεώχθησαν αἱ πύλαι τοῦ παραδείσου, ἂν τῷ ἐπιτρέψητε νὰ θυσιασθῇ μυριάκις δι' ἕκαστον δάκρυ σας;

Καὶ κλίνας γόνυ εἰς τὴν γῆν,

— Ὁ Μοντεπελιέρος, εἶπεν, δὲν ἦτον ἐκ βασιλέων, εἶχεν ὅμως προτερήματα ἀντισταθμίζοντα τὴν καταγωγήν του. Ἂν ἀντὶ παντὸς προτερήματος ἀρκῇ ἀπεριόριστος ἀφοσίωσις, ἂν ἀρκῇ καρδία ἔνθερμος, ἥτις θέλει φλέγει ὡς βωμὸς αἰωνίας πίστεως ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ζωὴ ἐν αὐτῇ, ἐγείρατέ με ἀπὸ τὴν θέσιν ἱκέτου εἰς ἣν μὲ βλέπετε, δότε μοι τὸ δικαίωμα νὰ κηρυχθῶ προστάτης σας ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀφ' οὗ σᾶς σώσω τοῦ κινδύνου, ἀναλάβετε, ἂν θέλετε, τὴν ἐλευθερίαν σας.

— Ὦ! σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα, ὅτι ἐν τῇ ἐγκαταλείψει μου μ' ἐπαρηγορήσατε μὲ λέξεις φιλίας, ὅτι εἰς τὴν πληγήν μου ἐχύσατε βαλσαμον συμπαθείας. Ἀλλ' ἀρκεῖ· δὲν πρέπει νὰ σᾶς παρασύρῃ περαιτέρω ἡ εὐγένεια τῆς καρδίας σας. Ἡ γενναιότης τὴν ἀπατᾷ ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῶν αἰσθημάτων της. Ἀφετέ με νὰ ὑπομείνω τὴν τύχην ἣν μ' ἐπέκλωσεν ὁ θεός.

— Λοιπὸν ἀπορρίπτετε τὴν πρότασίν μου μετὰ περιφρονήσεως, μετ' ὀργῆς ἴσως, διὰ τὴν τόλμην μου, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος μὲ φωνὴν πλήρη δακρύων καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν γῆν. Εἰπέτε μοι, εἰπέτε μοι, ἀποφασίσατε περὶ τῆς ζωῆς ἢ περὶ τοῦ θανάτου μου.

— Πρὶν μοὶ ζητήσητε ἀπόφασιν, περιμείνατε νὰ σᾶς ἐπανέλθῃ ἡ ὥριμος σκέψις, νὰ ψυχρανθῇ ἡ καρδία σας, εἶπεν ἡ Ἀγνή.

— Νὰ ψυχρανθῇ! δὲν θέλει ποτὲ ψυχρανθῆ, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν τάφον! δὲν ἐγείρομαι ἀπὸ τὴν θέσιν ταύτην, ἂν δὲν λάβω ἢ τὴν μακαριότητα ἢ τὴν καταδίκην μου.

— Ἄφρον, ἐγέρθητι, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ ἐντρομος· Ἔρχονται· δὲν ἀκούεις;

— Ἔστω λοιπόν, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος, θέλω ἐπαναλάβει τὴν ἐρώτησίν μου, ὅταν δὲν θέλετε ἔχει πρόφασιν διὰ νὰ σιωπήσητε!

Καὶ ἐμακρύνθη πρὸς ἄλλο μέρος τοῦ κήπου.

Μετ' ὀλίγον δὲ προσῆλθεν ἡ Ἰσαβέλλα, καὶ ἰδοῦσα εἰς τὰς παρειὰς τῆς Ἀγνῆς ἴχνη δακρύων, τὴν ἐνέκλεισεν εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ τὴν ἐρίλησε περιπαθῶς, τὴν σιωπηλὴν ταύτην ἔκφρασιν τῆς συμπαθείας της διδοῦσα, χωρὶς νὰ ἐξηγηθῇ ἢ νὰ ζητήσῃ ἐξήγησιν. Λαβοῦσα δὲ αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς τὴν ὡδήγησεν εἰς τὸν οἶκον διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ ὅπως ἐξέλθωσιν εἰς πανήγυριν ἣν τῇ ἔδιδεν ὁ Κιβιτάνος ἐκτὸς τῆς πόλεως. Ὅταν δὲ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν κατῆλθεν ἡ Ἄννα εἰς τὴν πρόσγαιον αἴθουσαν, ὅθεν ἐγίνοντο συνήθως αἱ ἐκδρομαὶ, εὗρεν ἐκεῖ συνηγμένην λαμπρὰν συνοδίαν, ἥτις τὴν ἐδέχθη, ὡς ἔπρεπεν εἰς τὸν βαθμόν της, μεταξὺ δ' ἄλλων τὸν Πετραλείραν καὶ τὴν Ἄνναν, ἣν ἐνηγκαλίσθη μετὰ φιλικωτάτης περιπαθείας, καθεσθεῖσα πλησίον της. Περιμένων δὲ ὅλοι τὸν Αὐθέντην, ὅστις κατὰ τὴν συνήθειάν του, μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ στιγμὴ τῶν διασκεδάσεων, ἀπεπράτου σκουδαίας ὑποθέσεις τῆς θέσεώς του εἰς τὸν παρακείμενον κοιτῶνά του, χρησιμεύοντα συγχρόνως κατὰ τὰς ἕξεις τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ εἰς γραφεῖον καὶ εἰς δωμάτιον ἰδιαιτέρων ὑποδοχῶν. Τέλος μετὰ ἓν τέταρτον ἐξῆλθεν ὁ Βιλλαρδουίνος μετὰ μόνου τοῦ υἱοῦ του Γοδοφρείδου, καὶ ἀφ' οὗ ἔσφιγξεν εἰς τὰς χεῖράς του τὰς χεῖρας τῆς Ἀγνῆς καὶ τῆς Ἄννης, διευθύνθη ἀμέσως πρὸς τὸν Πετραλείραν, φιλοφρονέστερος γενόμενος πρὸς αὐτὸν, ἴσως ὅπως μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἡ παρουσία τῆς Ἀγνῆς καθίστα τὴν θέσιν του δευτερεύουσαν.

— Εἶσθε ἴσως ἀνυπόμονος, Ἐνδοξότατε, τῷ εἶπε. Λυποῦμαι ὅτι περιμένετε, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ κύριος Κιβιτάνος ὅστις θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ.

— Ὅταν εἶμαι πλησίον τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότητος, πιστεύσατέ με, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείρας, ὅτι δὲν ἔχω κἀμμίαν ἀνυπομονησίαν . . . Ἐκτὸς ἴσως μιᾶς καὶ μόνης, ἐπρόσθεσεν ἔπειτα μετὰ μικρὰν σιωπήν.

— Ποίας;

— Νὰ ἰδῶ τετελεσμένον τὸ σχέδιον περὶ οὗ ὡμι-

λήσαμεν εἰς Γόρτυνα. Βεβαίως ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀσχολιῶν της, ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης δὲν εὗρε καιρὸν ν' ἀναφέρῃ ἀκόμη αὐτὸ εἰς τὸν Γοδοφρεῖδον.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος ἐμειδίασεν.

— Εἴδετε, εἶπεν, ὅτι ἤμην εἰς τὸν κοιτῶνά μου μόνος μὲ τὸν υἱόν μου. Τὸ ἀντικείμενον τῆς συνδιαλέξεώς μας ἦτον τοῦτο.

— Τοῦτο! εἶπεν ὁ γέρων, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηροβόλησαν. Καὶ τί λέγει ὁ Γοδοφρεῖδος λοιπόν;

— Ὁ Γοδοφρεῖδος, εἶπεν ὁ Αὐθέντης, εἶναι παράδοξος εἰς τοὺς τρόπους του. Εἶναι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀκούουσι καὶ δὲν λέγουσι. Δὲν ἠξεύρω ποῦ ἔλαβε τὸν χαρακτῆρα τοῦτον.

— Ἐγὼ ἠξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας γελῶν.

— Τῷ εἶπον, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἴδω νὰ ἐκλέξῃ σύζυγον, ὅτι ὅλα ἡμῶν τὰ συμφέροντα ἀπαιτοῦσι αὐτό· ὅτι εἶναι μὲν ἐλεύθερος εἰς τὴν ἐκλογήν του, ἀλλ' ὅτι μακράν, νομίζω, δὲν πρέπει νὰ τὴν ζητήσῃ, διότι καὶ ἂν ἤθελε περιέλθῃ ὅλην τὴν ἀνατολὴν καὶ ὅλην τὴν δύσιν, δὲν δύναται οὔτε εὐγενεστέραν οὔτε ὡραιοτέραν νύμφην νὰ εὕρῃ ἀπὸ τὴν κοσμοῦσαν σήμερον τὴν Πελοπόννησον διὰ τῆς παρουσίας της καὶ ἧς πρέπει νὰ προσπαθήσῃ νὰ κερδήσῃ τὴν συγκατάθεσιν. Ἀφ' οὗ δὲ μὲ ἤκουσεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους χωρὶς νὰ μὲ διακόψῃ, μοὶ εἶπε τέλος ὅτι μ' εὐχαριστεῖ διὰ τὴν περωτισμένην φιλοστοργίαν μου, μοὶ ἐζήτησε τινὰς ὥρας σκέψεως, καὶ μ' ὑπεσχέθη σύριον τὴν ἀπόκρισιν. Ὁ Γοδοφρεῖδος θέλει νὰ φαίνηται πάντοτε ἐνεργῶν κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ ὄχι κατ' ἄλλων, οὔτε κατὰ τὴν ἐδικήν μου. Διὰ τοῦτο ἡ ὑποτιθεμένη αὐτὴ σκέψις.

— Αὔριον λοιπόν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ἐπέπρωτο καὶ ἡ παρουσία τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου νὰ δώσῃ περισσοτέραν ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ αἴσιον συμβάν.

Ταύτην τὴν στιγμὴν ἐκλησίασεν εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον ὁ Ἐπίσκοπος Ὠλένης, καὶ ὁ Πετραλείφας ὡφεληθεὶς ἀπὸ τοῦτο ἐμακρύνθη καὶ προσῆλθε πρὸς τὸν Γοδοφρεῖδον, ὅστις τὸν ἐδέχθη περιχαρῶς, καὶ συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα μετὰ πολλῆς εὐθυμίας, ἥτις ἐφάνη ἄριστος οἰωνὸς εἰς τὸν ἔμπειρον Πατραλείφαν.

Τέλος δ' ὁ Κιδιτανὸς ἦλθε, καὶ ὡδήγησε τὴν αὐθεντικὴν συνοδίαν εἰς τὴν ἑορτήν, ἧς ἀνωτέραν κατά τε τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν φιλοκαλίαν δὲν εἶχον ἀκόμη ἴδῃ οἱ τόποι ἐκεῖνοι, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐλησμονήθησαν αἱ μεγάλαι ἡμέραι τῶν ἀρχαίων ἀγώνων. Ἱπποτικοὶ ἀγῶνες, ἀγροτικοὶ χοροί, συμπόσια ὑπὸ αὐτοσχεδίους σκιάδας, τίποτε δὲν ἔλειπε, καὶ ὁ Πετραλείφας διὰ ἄκρου τοῦ ὀρθαλμοῦ παρακολουθῶν ἅλα τὰ κινήματα τοῦ Γοδοφρεῖδου, τὸν ἔβλεπε πλήρης ἐλπίδων, ἀπονέμοντα μὲν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν Ἀγνὴν τὰς ἀρειλομένας περιποιήσεις, αἵτινες διὰ τὸν ζηλότυπον γέροντα οὐδεμιᾶς ἀνησυχίας πηγὴ ἐδύναντο νὰ εἶναι, ἀλλὰ συγχρόνως μεγίστην καὶ φιλοφρονεστάτην ἐπιδεικνύοντα καὶ πρὸς τὴν Ἄνναν προσπάθειαν. Τέλος ἡ εὐωχία διελύθη πρὸς τὸ ἑσπέρας, καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὁ Βιλλαρδουΐνος ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν ἱππότας καὶ προσόχοντας,

— Ἡ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότης, εἶπεν, εὐηρεστήθη νὰ ἐξέλθῃ αὔριον εἰς θήραν ἐν συνοδίᾳ ἡμῶν, καὶ μοὶ ἐπέτρεψε νὰ σᾶς προσκαλέσω, κύριοι, νὰ τὴν ἀκολουθήσητε. Μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου θέλετε συναχθῆ εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Αὔριον λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ Πετραλείφας σφίγγων ἐκφραστικῶς τὴν χεῖρα τοῦ Βιλλαρδουΐνου.

— Αὔριον, ἀπεκρίθη ἀπαθῶς ὁ Αὐθέντης.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΔΙΑΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

Ὑπὸ Κ. Π.

Τὴν πτῶσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ θρησκεύματος προπαρεσκεύασαν πόρρωθεν αὐτοὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφώτεροι ἄνδρες. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἐκπαλαι συναισθανόμενοι τὸ ἐνδεὲς τῆς πατρίου αὐτῶν θρησκείας καὶ λατρείας, ἀπετόλμησαν νὰ ἀντιτάξωσι τὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν πίστιν καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν φιλοσοφικῶν ἐρευνῶν καὶ θεωριῶν τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος κατέστη πρόδηλος ἡ ἐχθρικὴ τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὴν λατρείαν διάθεσις. Ἔκτοτε οἱ μὲν ἐπεχείρησαν νὰ καταδείξωσι τὰς ἐλλείψεις τοῦ ἐπικρατοῦντος συστήματος διὰ τῶν ἀρχῶν ὑψηλοτέρας τινὸς θρησκευτικῆς θεωρίας, οἱ δὲ ἠγωνίσθησαν νὰ συμβιβάσωσι μετὰ τῆς φιλοσοφίας τὸ καθαρώτερον μέρος τῶν κοινῶν δογμάτων, διὰ τῆς ἀλληγορικῆς αὐτῶν ἑρμηνείας. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρχεν εἰδικὴ ἱερατικὴ τάξις ἐπιτετραμμένη τὴν φύλαξιν τῆς καθαρότητος τοῦ πατρίου δόγματος, τὸ πλῆθος δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἐπιρροὴν τῶν καινοτομιῶν τούτων. Βραδύτερον δὲ, ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξασθένησιν τοῦ ἐθνικοῦ δόγματος ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων ἐπιτραπεῖσα μεγάλη εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας ἐλευθερία καὶ προσασία. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ὑπῆρχεν ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της, τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τριῶν τοῦ κόσμου μερῶν. Ἡ ἐν αὐτῇ ἐπιμιξία διαφόρων ἐθνῶν καὶ συνδρομὴ ποικίλων ἰδεῶν καὶ θεωριῶν παρήγαγε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην συγχώνευσιν ὅλων τῶν δογμάτων καὶ ὅλων τῶν αἱρέσεων ἥτις μικρὸν προηγήθη τῆς ἐντελοῦς καταλύσεως τῶν ἀρχαίων θρησκευμάτων· αἱ δὲ συχναὶ σχέσεις τῆς Ἀλεξανδρείας μετὰ τῆς ἰδίας Ἑλλάδος διευκόλυναν τὴν εἴσοδον τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ τούτου τῆς συγχωνεύσεως ἤτοι ἀδιαφορίας συστήματος εἰς τὰς κυριωτέρας Ἑλληνικὰς πόλεις.

Συνετέλεσε δὲ προδήλως εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ ἀρχαίου τῶν Ἑλλήνων θρησκεύματος καὶ ἡ πολιτικὴ παρακμή. Καὶ πρῶτον αὐτὴ τῶν Ἑλλήνων ἡ περὶ

τὴν περιφρόνησιν τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν ἀλιγωρία, ἥτις μάλιστα ἔκδηλος κατέστη ἐν τῷ ἱερῷ πολέμῳ· ἔπειτα δὲ ἡ ἀδιαφορία μὲ τὴν ὁποίαν ἐνέπαιξαν τὰ περισωθέντα αὐτῶν λείψανα οἱ Ῥωμαῖοι κυριάρχαι τελευταῖον, τὸ κοινὸν ἤδη γενόμενον ἔθος τῆς ὑπεράνω τῶν θεῶν τοῦ Ὀλύμπου ἀνυψώσεως τῶν αἰσχίστων Αὐτοκρατόρων· ἰδοὺ τί ἔσεισεν ἐκ θεμελίων τοὺς στερεωτέρους στύλους τοῦ ἀρχαίου δόγματος. Ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ καλῶς πῶς ἐμηδενίσθη ἡ Ἑλληνικὴ εἰδωλολατρεία, ὀφείλει νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Ἀθηναῖοι (τοὺς ὁ ποίους οὐ μόνον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐθεώρει κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους, ἀλλὰ καὶ πολὺ βραδύτερον ὁ Παυσανίας ὡς σπουδάζοντας περὶ τὰ θεῖα πολὺ πλέον ἢ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας,) ἐν τῇ βακχικῇ αὐτῶν παραφορᾷ ἐνώπιον τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ ἀπηρνήθησαν τοὺς πατρίους θεοὺς, μέχρι τῆς τυπικῆς εὐλαβείας τοῦ Χαιρωνέως Πλουτάρχου, τῶν χλευασμῶν τοῦ Σαμοσατέως Λουκιανοῦ καὶ τῶν ἀρῶν τὰς ὁποίας οἱ χριστιανοὶ ἀπεφάνθησαν κατὰ τοῦ Διὸς καὶ ἅπαντος τοῦ ὁμίλου τῶν θεῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Μόνον ὁ δυνάμενος νὰ μεταβιβάσῃ ἑαυτὸν ὁλοσχερῶς ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ νὰ ἐκμελετήσῃ καλῶς ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν τότε δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον, θέλει ἴσως κατορθώσει νὰ ἐννοήσῃ τὰς ἠθικὰς ἀλλοιώσεις διὰ τῶν ὁποίων τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀναγκαίως διῆλθε πρὶν ἢ ἀπὸ τῆς ἀπελπισίας, τῆς παρακολουθησάσης τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀρχαίων θεῶν, φθάσῃ εἰς τὴν ἀδιάσειστον αὐτοῦ πεποίθησιν εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ χριστιανισμοῦ.

Καθὼς συμβαίνει ὁσάκις τὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαίου δόγματος ἀρχίζουν νὰ διασείωνται, ἡ θρησκεία κατήντησε καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι, πρὸ τῆς καταλύσεως τῆς εἰδωλολατρείας, εἰς δύο ἄκρας ὑπερβολὰς, τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν. Ἡ μὲν περιώρισε τὴν λατρείαν τοῦ Ὑψίστου εἰς ἐξωτερικάς τινας καὶ μηχανικὰς τελετάς· ἡ δὲ, καίπερ ἀναγνωρίζουσα τὴν οὐδένειαν καὶ τὸ ἀσυντελὲς τῆς ἐπικρατούσης λατρείας, δὲν ἦτον ὅμως ἔτι εἰς κατάστασιν νὰ μετεωρισθῇ μέχρις ὑψηλοτέρας τινὸς θεωρίας τοῦ θείου καὶ νὰ κατανοήσῃ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ προσεγγισμὸς, ὁ συμβιβασμὸς τῶν δύο τούτων ἄκρων ἦτο πρᾶγμα ἀδύνατον. Ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως ἐκείνης τῶν πνευμάτων τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν παραμυθίαν εὕρισκον εἰς τὴν ἀρχαίαν λατρείαν, τὸ πιθανώτερον ἦτο νὰ ἀσπασθῇ ἡ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς ἐκλελυμένη Ἑλλὰς, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, τὸν χριστιανισμὸν τὸν συναπιζόμενον τοσαύτας παραμυθίας, μάλιστα δὲ τὴν περὶ μελλούσης εὐδαιμονίας μετὰ τὰ δεινὰ τῆς παρούσης ζωῆς ἐπαγγελίαν. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἡ πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ἰδέας ἀντίθεσις τοῦ νέου δόγματος ἦτο τοσοῦτον ἀπότομος, ὥστε ἀναγκαίως ἔμελλε νὰ εὕρῃ δεινὴν ἀντίστασιν παρὰ πᾶσι τοῖς νομίζουσιν, ὅτι δύνανται εἰςέτι σώζοντες καὶ ζωογονοῦντες τὴν ἀρχαίαν λατρείαν, νὰ ἀνακαλέσωσιν εἰς τὸ εἶναι τὴν ἀπολωλυῖαν ἀρετὴν καὶ δύναμιν. Ὅθεν, ἰσχυρὸς ἀγὼν μεταξὺ τῶν ὑπερμάχων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἄφθονον αἷμα μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἔμελλον νὰ προηγηθῶσι τῆς ὁριστικῆς τοῦ Σταυροῦ Νίκης.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εὐηγγελίσθη ἐν Ἑλλάδι κατὰ πρῶτον ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος ὑπὸ τοῦ ἐκ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Ἀπόστολος οὗτος εἶχεν ἤδη κηρύξει τὸ εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους τῆς Μακεδονίας πόλεις καὶ πολλοὶ Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν, ὅτε, καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐναντίων του, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ὅπου, θεωρήσας κατείδωλον τὴν πόλιν καὶ παροξυνθεὶς διὰ τοῦτο ἐλάλησε γενναίως περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν καὶ περὶ κρίσεως μελλούσης. Ὀλίγοι μόνον ἐπίστευσαν αὐτὸν, ὁ δὲ, χλευασθεὶς ὑπὸ τῶν φιλοσόφων καὶ ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἀνεχώρησε μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ἦλθεν εἰς Κόρινθον. Ἐνταῦθα διελέγετο ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, καὶ ἔπειθεν Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας, διαμαρτυρόμενος τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. Ἐκάθησε δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ διδάσκων εἰς αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μεχρισοῦ, πιστεύσαντος τῷ Κυρίῳ τοῦ ἀρχισυναγώγου Κρίσπου σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, κατεπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοθυμαδὸν τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα Γαλλίωνος τοῦ τότε Ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας, λέγοντες, ὅτι παρὰ τὸν νόμον οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν. Ἀλλ' ὁ ἀνθύπατος δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀπολογίαν τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἀπήλασε τοὺς κατηγόρους ἀπὸ τοῦ βήματος εἰπών· « Εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. » Ὅθεν ἐξηκολούθησεν ὁ Παῦλος διδάσκων ἀκωλύτως τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πρὶν ἀπέλθῃ ἐξησφάλισε, διὰ τοῦ πλήθους τῶν ὀπαδῶν, τὴν διατήρησιν καὶ τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Βαθὺ ἐπικρατεῖ σκότος περὶ τὰς πρώτας τύχας τῶν τοιουτοτρόπως ἐν τῇ Ἑλλάδι συσταθεισῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ γενικὴ περὶ αὐτῶν σιωπὴ τῶν συγχρόνων συγγραφέων μαρτυρεῖ βεβαίως, ὅτι δὲν ἦσαν μεγάλαι, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὁ τρόπος καθ' ὃν βραδύτερον τὰς βλέπομεν μνημονευομένας ὑποδεικνύει ὄχι μόνον τὴν ἀδιάρρηκτον αὐτῶν διάρκειαν ἀλλὰ καὶ τὴν συνεχῆ διάδοσιν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀπὸ αὐτῆς τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ἑκατονταετηρίδος συνεκροτήθησαν εἰς τὰς ἐπισημοτέρας τῆς Ἑλλάδος πόλεις μικραὶ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι αἵτινες θεωρούμεναι τότε ἀτήμαντοι θρησκευτικαὶ αἱρέσεις, μικρὸν μὲν ἐκίνουν τὴν προσοχὴν, ἀλλὰ διὰ καταλλήλου ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ ταχέως ἐπαγιώθησαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν αὐτῶν παραβαλλόμενος πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ἀρχαίου δόγματος ἦτον εἰςέτι μικρός· ὅθεν δὲν ἐκίνει τὴν κοινὴν περιέργειαν οὐδὲ ἐθεωροῦντο ἐπικίνδυνοι ὑπὸ τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ ἐκ τούτου εὐλόγως δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι οἱ ἐπὶ Νέρωνος καὶ Δομετιανοῦ πρῶτοι διωγ-

μοὶ μικρὸν συνετάραξαν τὴν Ἑλλάδα. Μόνον περὶ τὰ τέλη τῆς 2ας ἑκατονταετηρίδος, ὅτε μεγάλαι ἤδη χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ὑπῆρχον εἰς Θεσσαλονίκην, εἰς Λάρισσαν, εἰς Ἀθήνας, εἰς Κόρινθον, εἰς Σπάρτην, καὶ εἰς τὰς νήσους Κρήτην καὶ Κύπρον, διεγείρεται ἤδη ἡ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ ἀρχαίου δόγματος καὶ τῶν χριστιανῶν διχόνοια καὶ ἀναφαίνονται οἱ τελευταῖοι καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν πρώτων. Εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τοῦ Καισαρέως Εὐσεβίου σώζεται ἀπόσπασμα τῆς πρὸς τὸν Καίσαρα Οὐῆρον ἀπολογίας τοῦ Σαρδιανοῦ Μηλίτου, μνημονεῦον ἐγκυκλίου τινὸς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀντωνίνου Πίου πρὸς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ἵνα παύσωσι τὰς κατὰ τῶν Χριστιανῶν καταδιώξεις. Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἔλαβον τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Ἀθηνῶν Διονύσιος καὶ Πόπλιος· ὁ δὲ θάνατος τοῦ τελευταίου κατέπληξε σφόδρα τοὺς ἐν Ἀθήναις χριστιανούς, ὥστε ὁ διάδοχος αὐτοῦ Κοδράτος μετὰ κόπου ἠδυνήθη νὰ συντηρήσῃ τὸ μικρὸν αὐτῶν ποίμνιον καὶ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὸ πάλιν εἰς τὴν πίστιν.

Ἐν γένει δὲ φαίνεται ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα ἡ διάδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπῆρξε βραδεῖα ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ, ἐξαιρέσει τῶν ὀνομάτων ἐπισκόπων τινῶν, ὀλίγα γνωρίζομεν περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι τότε ὑφισταμένων ἐκκλησιῶν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι, κατὰ τὸν Τερτυλλιανὸν, ὑπῆρχεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἤδη τῆς ἑκατονταετηρίδος ἐκείνης ἐνταῦθα σύνοδος τῶν ἐπιτρόπων τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν πραγματευομένη τὰς οὐσιωδεστέρας αὐτῶν ὑποθέσεις. Καὶ ἔδοξε πιθανώτατα ἀφορμὴν εἰς τοιαύτας συνελεύσεις (αἵτινες ἐν γένει εἰμποροῦν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ πρῶται ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι) ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀείποτε συναισθανομένη ἀνάγκη τῶν περιοδικῶν πανηγύρεων. Ἀλλ' αἱ καταδιώξεις τὰς ὁποίας οἱ χριστιανοὶ ἔπαθον ἐντὸς τῆς ἑκατονταετηρίδος ἐκείνης καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Δεκίου καὶ Διοκλητιανοῦ μικρὸν ἐτάραξαν τὴν Ἑλλάδα· διότι, ἐνῷ ἀναρίθμητον πλῆθος χριστιανῶν ἔλαβον τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου εἰς Ἀλεξάνδρειαν, εἰς Καισάρειαν, εἰς Σμύρνην, εἰς Ἀντιόχειαν, εἰς Ῥώμην, εἰς Θεσσαλονίκην, καὶ εἰς τὰς νήσους Κρήτην καὶ Κύπρον, τὸ μέγα Μηνολόγιον τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου ὀλίγους μνημονεῦει τοὺς ἀνταλλάξαντας τὸ ζῆν ἀντὶ τῆς εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν ἐπιμονῆς ἐν Κορίνθῳ καὶ ἐν Ἀθήναις. Ἡ καταδίωξις ἔγινε κυρίως εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Ἀνθυπάτου Κόρινθον καὶ, ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τῶν μαρτύρων ἐκείνων, ἀναγκὴ νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἦσαν τὸ πλεῖστον οὐχὶ Ἕλληνες, ἀλλ' ἐξελληνισθέντες Ῥωμαῖοι. Μάρτυρες δὲ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου ἢ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, παντάπασι δὲν ἀναφέρονται, ὅπερ ἀποδεικνύει προδήλως τὴν μικρὰν εἰσέτι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πρόοδον τοῦ χριστιανισμοῦ.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, μετὰ μακρὸν καὶ νικηφόρον ἀγῶνα, ἀνεγνωρίσθη, ἐν ἔτει 314 μονάρχης ἅπαντος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἢ μᾶλλον Δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ἔθυον εἰσέτι, κατὰ τὰ πάτρια ἔθιμα, τῷ Ὀλυμπίῳ Διί· ἀπειραντίας εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας ὁ χριστιανισμὸς εἶχε λάβει πολλὰς δυνάμεις ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς καταδιώξεως αὐτοῦ, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη διεδόθη πολὺ μεταξὺ τοῦ πλήθους· διότι ὁ ἐπιτηδειότατος καὶ σοφώτατος ἐκεῖνος βασιλεὺς δὲν ἐβράδυνε νὰ καταχρήσῃ ἐκποδὼν τὰ τελευταῖα κωλύματα ὅσα ἀνεχαίτιζον εἰσέτι τὴν διάδοσιν τοῦ νέου θρησκεύματος. Ὅθεν, ἀφοῦ καὶ διὰ προηγουμένων πολλῶν διατάξεων ἀνέδειξε τὴν πρὸς τοὺς χριστιανοὺς εὔνοιάν του, συνελθὼν ἐν ἔτει 312 εἰς Μεδιόλανον μετὰ τοῦ συνάρχοντος Λικιννίου, ὅστις ὀλιγώτερον διετέλει πρὸς τοὺς χριστιανοὺς εὔνους, κατεπείσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ γενικοῦ ἐκείνου περὶ ἀνοχῆς δόγματος τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὴν ἀπαντοχοῦ ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὸ δόγμα τοῦτο ὄχι μόνον ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς χριστιανοὺς καὶ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας τὴν ἐλευθερίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως διέταττε τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν κτημάτων, καὶ τὴν ἀποτοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου ἀποζημίωσιν τῶν παρόντων κατόχων, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τοιαύτη ἀποζημίωσις εἶναι δίκαιον νὰ πληρωθῇ.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ δόγματος τούτου ἀπήντησε πολλὰ κωλύματα εἰς τὰς Ἀσιανὰς καὶ τὰς Ἀφρικανικὰς ἐπαρχίας, ἐνόσῳ αὗται διετέλουν ὑπὸ τὴν τοῦ Λικιννίου ἀρχήν· τοὐναντίον δὲ ἡ Ἑλλὰς συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὰς ὁποίας οἱ χριστιανοί, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτέλουν ἐλευθέρως τὰ τῆς θρησκείας των. Ἐπειδὴ ὅμως σκοπὸς τοῦ Κωνσταντίνου δὲν ἦτο παντάπασι νὰ βιάσῃ τοὺς λάτρας τῶν ἀρχαίων θεῶν εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, φυσικωτάτη ἦτο καὶ ἤδη ἡ μικρὰ τοῦ νέου θρησκεύματος πρόοδος εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου, ὡς ἐκ τῶν τοπικῶν περιστάσεων καὶ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, ἡ προσήλωσις εἰς τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμα ἦτον εἰσέτι ζωηρά. Εἶναι ἀληθές, ὅτι βραδύτερον ὁ Κωνσταντῖνος ἀπηγόρευσε διὰ ἐπανειλημμένων νόμων τὰς θυσίας, τὰ χρηστήρια, τὰ μυστήρια, τοὺς ἀγῶνας τῶν μονομάχων, τὴν ἀνέγερσιν καὶ τὴν λατρείαν νέων εἰδώλων καὶ αὐτὴν τῆς ἰδίας εἰκόνος τὴν ἀνάθεσιν εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ἐθνικῶν· τὰ ἀπαλὴν δὲ ῥητῶς διέταξε τὴν ἀνέγερσιν ἐκκλησιῶν, τὴν τέλεσιν τῆς Κυριακῆς καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς μέχρι τίνος αἱ διατάξεις αὗται ἐξετελέσθησαν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, αἱ πράξεις τῶν διαδόχων αὐτοῦ μαρτυροῦσιν ἀρκούντως, ὅτι οἱ κατὰ τοῦ ἀρχαίου θρησκεύματος νόμοι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μικρὸν προξέβαλον τὸ θρήσκευμα τοῦτο ἐν τῇ Ἑλλάδι αὐτῇ. Ἠξεύρομεν ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἀφῃρέθησαν ἀπό τινα ἑτοιμόρροπα πιθανώτατα ἱερὰ τὰ προπύλαια, αἱ πύλαι καὶ τὰ στεγάσματα διὰ νὰ κοσμήσωσι τὰ κτίρια τῆς νέας πρωτευούσης. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη ἐμφαίνει τὴν πρόθεσιν τῆς βιαίας τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν καταλύσεως. Τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτον, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Πλουτάρχου ἤδη, ἔρημον καὶ κενόν· πῶς λοιπὸν εἰμποροῦμεν νὰ ὑπολάβωμεν ὡς ὕβριν πρὸς τὸ ἀρχαῖον θρήσκευμα ἢ ὡς πρᾶξιν σφοδροῦ πρὸς τὸν χριστιανισμὸν ζῆλου τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου μεταβίβασιν τῶν εἰκόνων τοῦ πρὸ καιροῦ ἀφώνου Θεοῦ καὶ τοῦ πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τῆς Πυθίας ἐγκαταλελειμμένου τρίποδος, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ στολίσῃ τὸ νεόδμητον ἱπποδρόμιον; Οὐδεὶς ἤδη προσήρχετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἑλικῶνος, διὰ νὰ θύσῃ ταῖς αὐτόθι Μούσαις, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ μετεκόμισε τὰς ἐρήμους αὐτῶν εἰκόνας εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἔδωκεν αὐταῖς ἄσυλον εἰς τοὺς θαλάμους τῶν βασιλείων του κατὰ τῆς ἐπαπειλούσης αὐτὰς καταστροφῆς. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα γνωρίζομεν μόνον ἀσφαλῶς περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου λεγομένης καταστροφῆς τῶν ἐθνικῶν ναῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐὰν δὲν θελήσωμεν νὰ δώσωμεν πλείονα τῆς δεούσης βαρύτητα εἰς τὰς ὑπερβολὰς τῶν τε χριστιανῶν καὶ ἐθνικῶν συγγραφέων.

Τὸ εὐρὺ τοῦ Κωνσταντίνου πνεῦμα κατώρθωνε βεβαίως νὰ συμβιβάζῃ τὸν πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ζῆλον μὲ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τὴν ὀφειλομένην εἰς τὰ τελευταῖα ἐκεῖνα λείψανα τῆς λαμπρᾶς καὶ ἐνδόξου ἀρχαιότητος. Τοὐλάχιστον οὐδαμοῦ ἀναγινώσκομεν ὅτι λ. χ. ἤρπασε διὰ βίας ἀπὸ τὰς Ἀθήνας (αἵτινες περιεῖχον ἔτι τὰ πλουσιώτατα τῆς Ἑλλάδος ὅλης μνημεῖα τῆς ἀρχαίας τέχνης) τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ ἄλλα τῶν ναῶν αὐτῶν κοσμήματα, ἢ ὅτι ἠθέλησε διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιβάλῃ τὸν χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἐξ ἐναντίας γνωρίζομεν ἀπὸ ἀσφαλῆ πηγήν, ὅτι εὐνόει ἰδίως τὴν πόλιν ἐκείνην, ὅτι εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις ἐβοήθησεν αὐτὴν δι' ἐτησίας χορηγήσεως πολλῶν χιλιάδων μεδίμνων σίτου, καὶ ὅτι τέλος, βασιλεὺς ὢν καὶ κύριος πάντων, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἠξίου καλεῖσθαι.

Καὶ οὐ μόνον αἱ Ἀθῆναι, ἀλλὰ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἀνῆκεν ἔτι εἰς τὰς πλουσιωτάτας καὶ μάλιστα εὐνοουμένας ἐπαρχίας τοῦ Κράτους. Κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ Ζωσίμου μαρτυρίαν, τὰ πλεῖστα τῶν πλοίων τὰ ὁποῖα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος συνέλεξεν εἰς Πειραιᾶ πρὶν ἢ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Λικιννίου, ὡπλίσθησαν ὑπὸ Ἑλληνίδων πόλεων. Ἀναμφιβόλως αἱ σημαντικώτεραι τῶν πόλεων τούτων δὲν ἠδύναντο νὰ διαφύγωσι τὰ δεινὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐπέφερεν ἐν γένει εἰς τὸ Κράτος ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς νέας πρωτευούσης, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὁποίας καὶ διατροφὴν πολλάκις ἐδεκατίσθησαν αἱ ἐπαρχίαι· ἀλλ' ἀρ' ἑτέρου εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐγένοντο μᾶλλον ἐπαισθητὰ βραδύτερον, ἀφοῦ, ὡς ἐκ τοῦ ἐντελοῦς χωρισμοῦ τῆς ἀνατολικῆς ἀπὸ τῆς δυτικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ Κωνσταντινούπολις κατέστη τὸ ὑλικὸν καὶ ἠθικὸν κέντρον Κράτους ἰδίου καὶ αὐθυπάρκτου.

Ὁπωσδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἔχωσιν ὅλα ταῦτα, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν ηὔξησεν ὁπωσοῦν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον βλέπομεν ἐπισκόπους τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν γενναίως ἀμυνομένους ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τῶν νεωτερισμῶν τοῦ Ἀρείου. Ἔκτοτε δὲ αἱ ἐκκλησίαι αὗται πᾶσαι διέμειναν πισταὶ εἰς τὸν κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὅπερ συνετέλεσεν εἰς τὴν εἰρηνικὴν, ἂν καὶ βραδεῖαν, ἀνάπτυξιν τῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐνῷ αἱ διενέξεις αἱ, ἐπὶ τῶν υἱῶν τοῦ Κωνσταντίνου, μεταξὺ Ἀρειανῶν καὶ ὀρθοδόξων, κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἀναφυεῖσαι, τὴν μὲν παγίωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκώλυσαν, τὴν δὲ ἀσθενῆ εἰδωλολατρείαν οὐ μικρὸν ὑπεστήριξαν.

Οἱ αὐστηροὶ νόμοι οἱ ἐκδοθέντες ἐπὶ Κώνσταντος καὶ Κωνσταντίνου κατὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀρχαίας λατρείας δὲν ἐφηρμόσθησαν παντοῦ καὶ πάντοτε· τοῦτο ἐξάγεται ἀρκούντως ἀπὸ τὴν συχνὴν καὶ ὀσημέραι δριμυτέραν ἐπανάληψιν αὐτῶν. Ἰδίως δὲ ἡ Ἑλλὰς φαίνεται ἥκιστα παθοῦσα ὡς ἐκ τῶν νόμων τούτων, ἡ δὲ βαθμιαία παρακμὴ καὶ πτῶσις τῶν ἀρχαίων αὐτῆς μνημείων ἦτον ἀποτέλεσμα μᾶλλον τοῦ χρόνου καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ κοινῆς ἤδη ἀδιαφορίας ἢ ἔργον βιαίας ὑπὸ τῶν κρατούντων καταστροφῆς. Αἱ Ἀθῆναι ἀναφαίνονται εἰσέτι ὡς μητρόπολις τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης καὶ τέχνης· οἱ ἰσχυροὶ ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὴν σέβας καὶ τιμὴν, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κώνστας, χαριζόμενος εἰς τὸν σοφιστὴν Προαιρέσιον τοῦ ὁποίου ἐθαύμαζε τὴν εὐγλωττίαν, ἔδωκε ταῖς Ἀθήναις «νήσους οὐκ ὀλίγας οὐδὲ μικρὰς εἰς ἀπαγωγὴν φόρου καὶ σιτηρέσιον».

Ἦτο δὲ ἀναμφιβόλως κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐθνικῶν πολὺ εἰσέτι ὑπέρτερος τοῦ τῶν χριστιανῶν ἀριθμοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἰουλιανὸς συνέλαβε τὸ παράδοξον βούλευμα τοῦ νὰ ἀναστήσῃ τὸν προδήλως πανταχόθεν καταῤῥέοντα ἀρχαῖον κόσμον. Ἡ πλάνη τοῦ ἄλλως εὐφυοῦς ἐκείνου βασιλέως εἶναι προδηλος, ἀλλ' ἡ ἱστορία ὀφείλει νὰ μνημονεύσῃ ἀπαθῶς ὅσα ἔπραξεν. Ὁ Ἰουλιανὸς εἶχεν ἤδη παραδεχθῆ τὸ ἀπόκρυφον δόγμα τῶν Νεοπλατωνικῶν διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Περγαμηνοῦ Αἰδεσίου καὶ τοῦ Ἐφεσίου Μαξίμου, ὅτε ὡς ἐκ τῆς ἀκουσίας αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διατριβῆς, ηὔξησεν ὁ πρὸς τὴν πίστιν, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ ἔργα τοῦ πεπτωκότος ἐκείνου κόσμου πόθος του. Ὅθεν ἐμυήθη πανηγυρικῶς τὰ Ἐλευσίνια καὶ ὡς ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς του μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων σοφιστῶν τῶν Ἀθηνῶν, προσηλώθη ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ ἀρχαῖον θρήσκευμα. Ὅταν ὁ Κωνσταντιος ἀνέθηκεν αὐτῷ δολίως τὴν στρατηγίαν τῶν λεγεώνων τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν ἄμυναν τῶν δυτικῶν τοῦ Κράτους ἐπαρχιῶν κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν βαρβάρων τῆς ἄρκτου, ὁ Ἰουλιανὸς ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας περίλυπος, ἀλλὰ φέρων εἰς τὴν καρδίαν του ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τοῦ μεγάλου ἐκείνου παρελθόντος τοῦ ὁποίου ἡ δημιουργικὴ αὐτοῦ φαντασία ὠνειρεύετο τὴν προσεχῆ καὶ ἐλαρὰν ἐν τῷ μέλλοντι πραγματίωσιν. Ὁ μακρὸς καὶ δυσχερὴς μὲν, ἀλλὰ νικηφόρος κατὰ τῶν Γαλατῶν καὶ τῶν Γερμανῶν ἀγὼν κατέστησε δραστικώτερον τὸ κατ' ἀρχὰς ὁπωσοῦν ὀκνηρὸν αὐτοῦ ἦθος, ἡ δὲ εὐεργετικὴ διοίκησις τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων πε-

ριεποίησεν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν τοῦ πλήθους. Ὅθεν, χειροτονηθείς, εἰ καὶ ἄκων, αὐτοκράτωρ ὑπὸ τοῦ ἀφωσιωμένου εἰς αὐτὸν Γαλατικοῦ στρατοῦ καὶ ματαίως ἀγωνισθείς νὰ συμβιβασθῇ εἰρηνικῶς μετὰ τοῦ Κωνσταντίου, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀναρρίψῃ τὸν τοῦ πολέμου κύβον. Ἅμα δὲ ὁρμήσας ἐπὶ τὴν ἀποστασίαν ταύτην ἐβουλεύσατο τὴν ἀνόρθωσιν τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ὁ ἀπροσδόκητος τοῦ Κωνσταντίου θάνατος ἐπετάχυνε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ βουλεύματος τούτου. Ὅταν ὁ Ἰουλιανὸς εἰςήλασε θριαμβευτικῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ μετ' ὀλίγον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ ἅπαντος τοῦ Κράτους, οἱ μὲν λάτραι τοῦ ἀρχαίου θρησκεύματος ἐθεώρησαν ἤδη βεβαίαν τὴν νίκην αὐτῶν, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἐνόμισαν ἐπικειμένην τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αὐτοκράτορος· ἀλλὰ καὶ τῶν πρώτων τὰς ἐλπίδας καὶ τῶν δευτέρων τοὺς φόβους ἐματαίωσαν ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ ἡγεμόνος ἐκείνου ὅστις, καθὼς λέγει περιώνυμός τις ἱστορικός, περὶ πλείστου ἐποιεῖτο τὴν εἰρήνην τοῦ Κράτους καὶ τὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἐδείξε περὶ τὴν προσασίαν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς εἰδωλολατρείας τὴν μετριότητα, τὴν ὁποίαν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε δείξει πρὸς διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ νέος αὐτοκράτωρ ἠπείλησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπόν του διὰ τῆς μεγίστης ἀνοχῆς καὶ οὐ μόνον δὲν ὑπεχρέωσε διὰ τῆς βίας τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς εἰδωλολατρείας, ἀλλὰ τοὐναντίον κατέδειξεν εἰς τοὺς ἐξηυτελισμένους καὶ κατησχυμένους ἱερεῖς τοῦ ἀρχαίου δόγματος ὡς ὑπόδειγμα καὶ ὑπογραμμὸν τὰς θαυμασίως συγκεκροτημένας Χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ῥητῶς διέταξεν ὥστε χριστιανὸς παρὰ τὴν θέλησίν του νὰ μὴ σύρεται εἰς τὰ ἐθνικὰ ἱερά, οὐδὲ νὰ τιμωρῆται ἕνεκα τοῦ δόγματός του, ἀφ' ἑτέρου ἐνόμισε κατάλληλον νὰ περιστείλῃ αὐστηρότατα τὸ στασιαστικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον αἱ θρησκευτικαὶ διενέξεις εἶχον ἤδη διαδόσει κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολήν, ἐπαγαγοῦσαι οὐ μικρὰ δυστυχήματα καὶ ἐπαπειλοῦσαι ἔτι μεγαλήτερα. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ πραχθέντα ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν του ἐθνικῶν, ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰ πράγματα ἀκριβέστερον καὶ ἀπαθέστερον, θέλομεν εὕρει, ὅτι περιορίζονται εἰς τὰ ἑξῆς· εὐάριθμα πλεονεκτήματα, ὅτι ἐπέτρεψε νὰ ἀνοιχθῶσιν οἱ πρότερον κεκλεισμένοι ναοί, νὰ διεξάγωνται ἐλευθέρως αἱ θυσίαι καὶ νὰ τελῶνται ἀκωλύτως αἱ ἐθνικαὶ ἑορταί. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀποδίδονται εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλοι τινὲς νόμοι, βεβαιοῦν λ. χ. ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται παντάπασιν ἀσυρρίζκστον καὶ μὲ τὸν χαρακτῆρα καὶ μὲ τὴν φρόνησιν τοῦ ἡγεμόνος ἐκείνου ὅστις ἐτίμα τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους ὑπεράνω καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς συμπαθείας του.

Ἂς περιορίσωμεν δὲ ἤδη τὴν προσοχήν μας εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἰουλιανὸς μάλιστα ἤλπιζε πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ του, διότι ἐνταῦθα ἦτον ἰσχυροτέρα ἔτι παρὰ ἀλλαχοῦ ἡ εἰς τὰ ἀρχαῖα ἤθη καὶ δόγματα προσήλωσις, μᾶλλον δέ, ὡς ὁ ἴδιος ἔν τινι ἐπιστολῇ του πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐκφράζεται, «ἐσώζετο ἔτι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὥςπερ ἐμπόρευμά τι σμικρόν». Καθ' ἣν ἐποχὴν εἰςέτι ἐπορεύετο πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἰουλιανός, διερχόμενος διὰ τῆς Παννονίας, ἔγραψε πρὸς πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολίτας, ἰδίως δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν Κόρινθον καὶ τὴν Λακεδαίμονα, ἀπολογούμενος μὲν διὰ τὴν ἀποστασίαν του, ἐπικαλούμενος δὲ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι συνδρομήν των. Καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἀπήντησε προθύμως εἰς τὴν φωνήν του. Πανταχόθεν ἐξέλησαν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ Σίρμιον ἔτι διατρίβοντα διαβεβαιοῦντες τὴν ἀπεριόριστον τῶν Ἑλλήνων ἀφοσίωσιν· ἀναχωρήσαντες δὲ ἔλαβον, ὡς φαίνεται, πολλὰς καὶ καλὰς ὑποσχέσεις. Εἰς ταύτας πεποιθότες οἱ Ἀθηναῖοι ζῶντος ἔτι τοῦ Κωνσταντίου καὶ κατεχόντων τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ τὴν Θράκην, ἠνέῳξαν τοὺς πρὸ καιροῦ κεκλεισμένους ναοὺς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, ἠνώρθωσαν τοὺς καθηρημένους βωμοὺς, προσήνεγκαν θυσίας καὶ ἐτέλεσαν τὰς ἑορτὰς των κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθη. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Ἰουλιανός, ἀναλαβὼν τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα, ἐπετάχυνε τὴν μεταρρύθμισιν. Ὁ ἱεροφάντης τῶν Ἐλευσινίων, ὅστις εἶχε παρακολουθήσει αὐτὸν εἰς τὴν Γαλατίαν καὶ τὴν κατὰ τοῦ Κωνσταντίου ἐκστρατείαν του, ἀφίχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ βασιλικῶν δώρων, διὰ νὰ φροντίσῃ, καθ' ἣν εἶχε παρὰ τοῦ βασιλέως ἐντολήν, περὶ τῆς ἀνορθώσεως καὶ τῆς ἐλευθέρας χρήσεως τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ ἱερῶν. Πᾶσα ἡ Ἑλλὰς συνεκινήθη αὐθις καὶ αἱ ἐλπίδες τῶν πιστῶν τοῦ πεπτωκότος θρησκεύματος ἀνεπτερώθησαν. Κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως πολλοὶ καθηρημένοι ἤδη ναοὶ καὶ πολλαὶ κατεστραμμέναι πόλεις τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀνοικοδομήθησαν καὶ ἐκοσμήθησαν. Ἡ Νικόπολις καὶ ἡ Ἐλευσὶς ἀνέκυψαν λαμπρόταται ἀπὸ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν, αἱ δὲ πολλὰ παθοῦσαι ὡς ἐκ τῶν Γοτθικῶν εἰςβολῶν Ἀθῆναι ἀνέλαβον νέαν ζωήν. Αἱ ἱεραὶ καὶ μεγάλαι πανηγύρεις τῶν Ὀλυμπίων, τῶν Νεμέων, τῶν Ἰσθμίων καὶ τῶν Πυθίων, αἵτινες δὲν εἶχον μὲν καταργηθῇ, ἀλλὰ παρημελήθησαν ἀπό τινος χρόνου, ἐτελέσθησαν ἤδη καὶ συνεχέστερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον καὶ αἱ πρὸς τιμὴν τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ ἡρώων θυσίαι καὶ χορῳδίαι ἐπανελήφθησαν εἰς τὰς πόλεις. Τὰ γυμνάσια καὶ αἱ στοαὶ ἐπληρώθησαν αὖθις παλαιστῶν καὶ μαθητῶν, ἀκροωμένων τοὺς ἐπισημοτάτους σοφιστὰς· ὁ βασιλεὺς ἐπανηγυρίζετο καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ὡς σωτὴρ· εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐτέθησαν ἑορταὶ καὶ θυσίαι καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν του ἤκμασε καὶ πάλιν ἡ σπουδὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης εἰς τὰς φιλοσοφικὰς σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου, τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Σπάρτης.

Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον ἀπαύγασμα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου ἐσβέσθη ὡς ταχέως παρερχόμενον μετέωρον· ὁ πρωΐμως κατὰ τὴν Περσικὴν ἐκστρατείαν θάνατος τοῦ Ἰουλιανοῦ (363) ἐματαίωσε τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐνθουσιώντων Ἑλλήνων. Οἱ ἄμεσοι αὐτοῦ διάδοχοι, ὁ Ἰοβιανὸς, ὁ Οὐαλεντινιανὸς καὶ ὁ Οὐάλης, ἂν καὶ δὲν ἦσαν μεγάλως ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν χριστιανισμόν, δὲν εἶχον ὅμως οὔτε διάθεσιν οὔτε καιρὸν νὰ πράξωσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὅ,τι ἐβουλεύθη καὶ ἔπραξεν ὁ Ἰουλιανός. Ἡ εἰδωλολατρεία, τοῦ μὲν ἐσχάτου αὐτῆς ἐξωτερικοῦ ἐρεισμοῦ στερηθεῖσα, ἀμοιροῦσα δὲ οἰκείας δυνάμεως, ὑπέκυψεν ἤδη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν ὑπερέχουσαν ἰσχὺν τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Ἰοβιανοῦ ἦτα, διὰ γενικῆς ἀνοχῆς νὰ ἀναχαιτίσῃ πᾶσαν θρησκευτικὴν καταδίωξιν καὶ ὅτι ἰδίως ἐπέτρεψε τοῖς ἐθνικοῖς τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν ναῶν καὶ τῶν ἱερῶν, τὸ γνωρίζομεν ἀπὸ τοῦ λόγου τὸν ὁποῖον ὁ ῥήτωρ Θεμίστιος ἐξεφώνησε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐκεῖνον καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ σύγκλητος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἐχαιρέτιζεν ὡς ὕπατον. Δι' ἐπιμελείας τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας Πραιτεξτάτου, ὁ αὐτοκράτωρ Οὐαλεντινιανὸς ἐπέτρεψεν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι εἰςέτι ὑφισταμένων μυστηρίων ἐξαίρεσιν τῆς γενικῆς ἀπαγορεύσεως τῶν νυκτελίων θυσιῶν, τὴν ὁποίαν μικρὸν μετὰ τὴν ἀναγόρευσίν του ἐξέδωκεν, ἀλλὰ ῥητῶς διατάξας, ὅτι πρὸς τὴν τέλεσίν των ὀφείλουν νὰ τηρῶσι τὰ πάτρια ἔθη. Καὶ αὐτὸς ὁ τῆν τοῦ Ἀρειανοῦ πλάνην πρεσβεύσας Οὐάλης κατεδίωξε πολὺ σφοδρότερον τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ἢ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἐθνικοὺς εἰς οὓς ἐπέτρεψε νὰ τελῶσι μετὰ πλείστης ἐλευθερίας τὰ τῆς λατρείας αὐτῶν.

Πρῶτος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων ὁ Γρατιανὸς ἀπέβαλε τὸ πάτριον τοῦ ἀρχιερέως (Pontifex Maximus) ἀξίωμα, ὡς ἀσυμβίβαστον μὲ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ συμφώνως μὲ αὐτὸν ὁ Θεοδόσιος ἀπεδείχθη δεινὸς πολέμιος πάσης ἐθνικῆς θρησκείας καὶ λατρείας. Ἐπὶ αὐστηροτάταις χρηματικαῖς ποιναῖς καὶ ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπηγορεύθησαν οἱ θυσίαι, αἱ οἰωνοσκοπίαι καὶ αἱ προσκυνήσεις τῶν εἰδώλων, ἢ εἰς τοὺς ἐρήμους ναοὺς προσέλευσις καὶ πᾶσα ἐνὶ λόγῳ δημοσία ἢ μυστικὴ κατὰ τὰ ἐθνικὰ ἔθιμα ἱεροπραξία· οἱ δὲ περὶ τούτου ἐκδοθέντες νόμοι ἐξετελέσθησαν ἤδη αὐστηρότατα. Μετέπειτα ὁ Ἀρκάδιος ἔῤῥιψεν εἰς ἔδαφος τοὺς τελευταίους σαθροὺς κίονας τοῦ Ἑλληνικοῦ θρησκεύματος, ἀφαιρέσας, ἐν ἔτει 396, ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, τοὺς προϊσταμένους, τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς ἱεροφάντας τῶν ἀρχαίων ἱερῶν, τὰ πάτρια αὐτῶν προνόμια καὶ δίκαια· μετὰ δέ τινας ἐνιαυτοὺς διέταξε νὰ καταστραφῶσι τὰ ἱερὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἐρείπια αὐτῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν δημοσίων καταστημάτων, ὁδῶν, γεφυρῶν καὶ ὑδραγωγείων. Τελευταῖον αἱ μετ' ὀλίγον ἐπελθοῦσαι μεγάλαι βαρβαρικαὶ εἰςβολαὶ συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τῆς εἰδωλολατρείας.

Ἔκτοτε οἱ πανταχόθεν καταδιωκόμενοι λάτραι τοῦ ἀρχαίου θρησκεύματος ἐζήτησαν καταφυγὴν εἰς τὰ ἐρημότερα τῶν ἐπαρχιῶν μέρη, ὅπου ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔτι ἐτέλουν τὰς λατρείας αὐτῶν εἰς εὐτελεῖς καὶ αὐτομάτους πανηγύρεις. Εἰς δὲ τὰς πόλεις ἐξεναντίας ἤκμαζεν ὁ Χριστιανισμὸς, καὶ ἀπὸ τοῦδε οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς Κορίνθου, τῶν Πατρῶν, τῶν Θηβῶν, τῆς Λαρίσσης, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σπάρτης κλπ. ἀποδεικνύονται ἑκάστοτε γενναῖοι ὑπέρμαχοι καὶ αὐστηροὶ τηρηταὶ τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀλλ' ὅτι ὑπῆρχον ἔτι εἰδωλολάτραι καὶ οὐκ ὀλίγοι, μαρτυροῦσιν αἱ κατ' αὐτῶν διατάξεις Θεοδοσίου τοῦ Νεωτέρου, ὅστις κατὰ τὸν Θεοδώρητον, ἐν ἔτει 426, ἤτοι κατέσκαψεν, ἤτοι εἰς χριστιανικὰ ἱερὰ μετεποίησε τοὺς τελευταίους τῶν εἰδώλων βωμούς. Καὶ πάλιν ἴχνη τινὰ αὐτῶν ἐσώζοντο καθ' ὅλην τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, αἱ δὲ μάταιαι περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ θρησκεύματος μεμψιμοιρίαι ἀντήχουν εἰςέτι εἰς τὰς φιλοσοφικὰς τῶν Ἀθηνῶν σχολάς, μέχρις οὗ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Α'ος διέταξε κατὰ τὴν ἑπομένην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα καὶ τῶν σχολῶν αὐτῶν τὴν ὁριστικὴν κατάργησιν.

ΠΕΡΙ ΜΑΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ.

Ἡ Ἀσία, ὅθεν ἀνέλαμψεν ὁ πρῶτος τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ σπινθήρ, ὅθεν ἐλάβομεν τὴν ἀρχὴν ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, εἶναι καὶ σήμερον ἀξία μελέτης, ὄχι μόνον διὰ τὰ ἔθιμα, τὸν χαρακτῆρα, τὰς τελετὰς, τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ θρησκεύματα τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μυστηριώδη τεχνάσματα, τὰς κρυφίας, ἤ, κυριολεκτικώτερον, τὰς μαγικὰς γνώσεις, τῶν ὁποίων ἦσαν ἄλλοτε κάτοχοι μόνοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς.

Εἴς τινα ἐκ τῶν προηγουμένων φυλλαδίων τῆς *Πανδώρας*, κατεχωρίσαμεν συντόμους τινὰς πραγματείας περὶ διαφόρων ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων. Ἂν καὶ κατοικοῦντες πλησίον τῆς Ἀσίας, καὶ ἐπιμιχθέντες πολὺ ἄλλοτε μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, ὀλίγον ὅμως γνωρίζομεν τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ αἴτια πολλῶν θρησκευτικῶν ἢ ἄλλων βιωτικῶν ἐθίμων, καὶ τοῦτο, ἢ διότι, ζητοῦντες τὰ δυσκαταληπτότερα, ὀλιγωροῦμεν νὰ ἀνερευνήσωμεν, ὡς οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, τὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ διότι, ὑποκύπτοντες εἰς προλήψεις, ἐξελαμβάνομεν αὐτὰ ὡς ἁπλῆς δεισιδαιμονίας ἢ γοητείας ἀποκυήματα. Οὕτωπως, π. χ. ἐθεωρήσαμεν ἀνέκαθεν τὴν μαγείαν καὶ τοὺς μάγους, τοὺς ὁποίους ἔπρεπεν ἴσως νὰ καταφρονῶμεν ὀλιγώτερον μετὰ τὰς νεωτέρας κατὰ τὴν Εὐρώπην ἀνακαλύψεις τῆς μαγνητικῆς δυνάμεως.

Ἡ μαγεία, ἥτις περσιστὶ ὀνομάζεται σοφία, ἐξελθοῦσα, ὡς φαίνεται, τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Ἰνδίας, διέβη διὰ τῆς Μεγάλης Ἀσίας καὶ ἔφθασεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου καὶ σήμερον σώζονται ἄπειρα μνημεῖα ἐφ' ὧν ἐχαράχθη ἡ ἱστορία αὐτῆς διὰ χαρακτήρων ἀνεξαλείπτων. Ἡ ἡχὼ τῶν Θηβῶν, τῆς Μέμφιδος καὶ τῆς Μερόης, ἐπαναλαμβάνει καὶ σήμερον τοὺς χρησμοὺς καὶ τὰ μυστήρια τῶν ναῶν τοῦ Ἀμμωνος. Ἡ μαγεία ἤκμασε συγχρόνως καὶ ἐν Περσίᾳ, καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν διεδόθη κατὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν καὶ καθ' ὅλην τὴν Δύσιν.

Μετὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, ἐνῷ ἡ βαρβαρότης κατεκάλυπτε διὰ τοῦ σκότους τὴν Εὐρώπην,

ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπέλαμψε καὶ πάλιν τὸ φῶς. Κατὰ τὸν Η'. αἰῶνα οἱ Ἄραβες νικηταὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν Δύσιν τὰς ἀστρονομικὰς, φιλοσοφικὰς, καὶ ἀρχιτεκτονικὰς γνώσεις καὶ τὰς παραδόσεις αὐτῶν. Ναὶ μὲν ὁ Μωάμεθ ἀπηγόρευσε διὰ τοῦ Κορανίου, ὡς ἐναντία τῆς ὀρθοδοξίας, τὰ μυστήρια τέχνης ἥτις, μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τῶν φώτων εἶχε μεταθῆ ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ ἀρχηγῶν εἰς τοὺς ἰατροὺς, τοὺς μάγους, τοὺς νεκρομάντεις καὶ ἄλλους, αὐτὰ ὅμως διεσώθησαν ἀκέραια καὶ μέχρι τῆς σήμερον.

Ὑπάρχουσι πολλοὶ οἱ ἀξιοῦντες κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν ὅτι κατέχουσι τὴν τέχνην τῆς μαγείας· ὅλοι δὲ, εἰς ὁποιανδήποτε αἵρεσιν καὶ ἂν ἀνήκωσιν, εἶναι μέλη τῶν διαφόρων ταγμάτων τῶν δερβίσιδων, οἵτινες θεωροῦνται θεόπνευστοι. Δερβίσης εἶναι λέξις περσικὴ σημαίνουσα κατώφλιον πύλης, μεταφορικῶς δὲ πνεῦμα ταπεινώσεως, βίου μοναστικοῦ καὶ καρτερίας. Καὶ διεξοδικὸν ἀλλὰ καὶ ὀλληρὸν εἶναι τὸ νὰ περιγράψωμεν ὅλας τὰς αἱρέσεις αὐτῶν ἀριθμουμένας ὑπὲρ τὰς τριάκοντα, καθὼς καὶ τὰς κτηνώδεις καὶ πολλάκις φρικτὰς αὐτῶν τελετάς. Ἐλεεινολογήσαμεν τὸν ἄνθρωπον ὅταν ἴδομεν ἐν Χρυσοπόλει (Σκούταρι) τῆς Ἀσίας, δερβίσιδας βρυχωμένους, ἀφρίζοντας, καὶ κορυβαντιῶντας ὡς κτήνη, καὶ ἐμπηγιόντας ἐγχειρίδια, ἐν μέσῳ χορῶν ἐπιληπτικῶν, εἰς τὰς παρειὰς αὐτῶν, εἰς δὲ τὰ στόματα εἰσάγοντας σίδηρον πεπυρακτωμένον· καὶ ταῦτα, πρὸς δοξολογίαν τοῦ ὑψίστου! Θέλομεν ὅμως ὁμιλήσει περὶ εὐγενεστέρου, σωστέρου καὶ φιλανθρωποτέρου τάγματος, τοῦ τῶν *Μεβλεβίδων* ἢ περιστρόφων, τῶν ὁποίων τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναὸν ἐδημοσιεύσαμεν διὰ τοῦ φυλλαδίου Θ'. τῆς *Πανδώρας*. Ἴσως ὁ χορὸς αὐτῶν φαίνεται εἰς πολλοὺς περίεργος τρόπος αἰνέσεως, δὲν προσβάλλει ὅμως οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐδὲ τὴν ἀκοήν. Ὁ ναὸς αὐτῶν ὀνομάζεται *Τεκὲς*, ὁ χορὸς *σεμὰ*, καὶ ἡ αἴθουσα τῶν γυμνασμάτων *σεμὰ-χανὶ*. Χορεύουσι δὲ ἐννέα, ἕνδεκα ἢ δεκατρεῖς συγχρόνως καὶ δὲν ὁμιλοῦσι διόλου. Στρεφόμενοι γυμνόποδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πτέρνης, ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστοὺς καὶ τοὺς βραχίονας τεταμένους, καὶ φοροῦσι μανδύαν πλατὺ καὶ λευκὸν ὡς φουστανέλλαν ἀλλὰ ποδήρη, καὶ πῖλον κωνοειδῆ καὶ ὑψηλόν. Ἡ μουσικὴ συγκροτεῖται ὑπὸ τυμπάνων καὶ *νεῖων* (εἶδος αὐλῶν,) καὶ εἶναι γλυκεῖα, παθητικὴ, ἡδονικωτάτη, καὶ πρὸ πάντων ἰδιόρρυθμος.

Ὁ βραδὺς καὶ συνεχὴς οὗτος στρόβιλος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοιαύτης μουσικῆς, τὴν ὁποίαν οἱ δερβίσιδες ἀκούουσιν ἐκ νηπιότητος, ἐξάπτει τὴν φαντασίαν καὶ ῥίπτει αὐτοὺς εἰς ἀληθῆ ἔκστασιν, δι' ἧς συγκοινωνοῦσίν, ὡς λέγεται, μετὰ τῶν ἀστέρων, τῶν ὁποίων μιμοῦνται τὴν διπλῆν κίνησιν στρεφόμενοι περὶ ἑαυτοὺς, καὶ περὶ τὴν αἴθουσαν. Ἡ περιστροφὴ αὕτη ἐπενεργοῦσα ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου προξενεῖ εἴδός τι καταλήψεως, ἀναισθησίας, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ πλανᾶται εἰς χάος καὶ ἀπαλλοτριοῦται τῶν ἐγκοσμίων.

Αἱ κοινότητες τῶν *μεβλεβίδων* πλούσιαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ζῶσι μετὰ πολλῆς λιτότητος διὰ νὰ διανέμωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τὸ περισσεῦον τοῦ εἰσοδήματος. Οἱ δερβίσιδες τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως *τεκὲ*, δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν εὐεργέται τοῦ μέρους ἐκείνου, καὶ ὁ σεβάσμιος *σεῖχ* ἢ ἡγούμενος αὐτῶν ἀγαπᾶται παρὰ πάντων, καὶ πολλάκις καλούμενος δίδει συμβουλὰς καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Σουλτάνον. Δι' ὃ πολλοὶ λέγουσιν ὅτι ἡ αἵρεσις αὕτη εἶναι πολιτικὴ, καὶ ἐπειδὴ τὰ μέλη αὐτῆς ἐπαγγέλλονται ἔργα ἐξοικειοῦντα αὐτοὺς μετὰ τοῦ λαοῦ, ὑποτίθενται ὄργανα μυστικὰ τῆς ἀστυνομίας.

Ὁ λαὸς θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς ἁγίους, καὶ ποτὲ δὲν γίνεται ἐκστρατεία χωρὶς νὰ καθαγιάζεται καὶ ὑπὸ τῆς παρουσίας δερβίσιδων. Ἑρμηνεύουσι τὰ ὄνειρα καὶ θεραπεύουσι διὰ πνευματικῶν ἰατρικῶν, ἤτοι διὰ ψαύσεων καὶ εὐχῶν, τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς νόσους. Θέτουσι τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀσθενῶν, ἐμφυσῶσι μυστηριωδῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου, τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν ὠτίων αὐτῶν, ψαύουσι τὸ πάσχον μέρος, καὶ διώκουσι τὴν νόσον διὰ χειρονομιῶν καὶ ἀραβικῶν προσευχῶν. Ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν φημίζονται ὡς μᾶλλον θαυματουργοὶ οἱ *ἐμίρηδες*, ἀπόγονοι τῆς θυγατρὸς τοῦ Μωάμεθ Φατιμὲ, οἵτινες φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῆς, ὡς σημεῖον διακριτικὸν, κεφαλοδέσμιον πράσινον. Δίδοντες εἰς τοὺς ἀῤῥώστους μικροὺς κυλίνδρους χαρτίνους, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι γεγραμμέναι περικοπαὶ τοῦ Κορανίου, διατάττουσι, τούτους μὲν νὰ ῥίψωσιν αὐτοὺς ἐντὸς ποτηρίου καὶ νὰ πίωσι τὸ ὕδωρ, ἄλλους δὲ νὰ τοὺς φέρωσιν ἐν εἴδει περιάπτου. Καταδεικνύουσι τοὺς κλέπτας καὶ ἀνακαλύπτουσι τὰ κλαπέντα, καὶ ἐξορκίζουσι τὴν βασκανίαν γράφοντες διὰ κολλυρίου ἐπὶ τῶν μετώπων τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων τὸ πρῶτον στοιχεῖον τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀλγερίαν εὑρίσκονται μάγοι μαγνητίζοντες τοὺς ἄλλους, ἐρχόμενοι ὅλοι ἐκ Μαρόκου. Ὅταν οἱ Ἄραβες πάσχωσι νόσον τὴν ὁποίαν ἀδυνατεῖ νὰ θεραπεύσῃ ἡ ἰατρικὴ, προσφεύγουσιν εἰς γόητας καὶ μάγους· οὗτοι δὲ μεταβαίνουσιν ἐν τυμπάνοις καὶ κυμβάλοις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πάσχοντος, εἰσέρχονται εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ ἱστάμενοι ὀρθοὶ ταλαντεύονται ποτὲ μὲν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ποτὲ δὲ ἐπὶ τοῦ ἄλλου ποδός. Καθόσον δὲ οἱ τόνοι τῆς μουσικῆς αὐξάνουσι καὶ γίνονται ζωηρότεροι, κατὰ τοσοῦτον καὶ αἱ κινήσεις αὐτῶν γίνονται γοργότεραι. Γυνή τις παροῦσα ἐρεθίζει τοὺς μάγους διὰ τῆς φωνῆς καὶ διὰ καπνοῦ στύρακος (μεντζουβί). Μετ' ὀλίγον ὁ κινούμενος δαιμονιᾷ, τὸ κεφαλοδέσμιόν του πίπτει, ἡ ζώνη του ἐκτυλίσσεται, οἱ ὀφθαλμοί του σκοτίζονται, καὶ αὐτὸς περιβρέχεται ὑπὸ ἱδρῶτος, καὶ στρεφόμενος περὶ ἑαυτὸν, κτυπᾷ τὴν ῥάχιν καὶ τὰ νῶτα του διὰ σχοινίου. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔρχεται ὁ ἀσθενής. Ὁ μάγος, ὅλος τότε ἐν ἐκστάσει ἀτενίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀσκαρδαμυκτὶ, περιφέρει τὴν χεῖρά ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πάσχοντος, καὶ διατάττων αὐτὸν νὰ γονυκλιτήσῃ στρέφει τοὺς ἀγκῶνας τούτου ὄπισθεν τῆς ῥάχεως ἑωσοῦ προσεγγίσωσι καὶ τρίξωσι· τότε ὀνομάζει τὸ πάθος, προσδιορίζει τὴν θεραπείαν, καὶ προσεύχεται.

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν δερβίσιδων τούτων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ἀληθῶς γόητες, ἐξαπατῶντες τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μεταχειριζόμενοι μέσα ἐναντία πάσης

χρηστοηθείας· ὡς τοιοῦτοι δὲ διακρίνονται πρὸ πάντων οἱ *μπεκτασίδες* ἢ ἐπαΐται, οἵτινες, διὰ νὰ ἐξασκῶσι μεγαλητέραν ἐπιῤῥοὴν, ἀπ ρχονται εἰς τὴν Μέκκαν καὶ ἀποκτῶσι τὸν τίτλον τοῦ *γατζῆ*. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ σέβονται αὐτοὺς τὰ πλήθη, ὥστε πολλάκις ἀποπλανῶσιν αὐτὰ διὰ ψευδῶν προφητειῶν καὶ ἀνάπτουσιν ἐπαναστάσεις. Περιηγηταί τινες διηγοῦνται ὅτι ἴδον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον περιφερομένους γυμνοὺς εἰς τὰς ἁγιάς, ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, ὅστις ὄχι μόνον δὲν ἠγανάκτει, ἀλλὰ καὶ ἔδιδε πλειόστερα δείγματα σεβασμοῦ πρὸς αὐτούς. Οἱ πλεῖστοι εἶναι *φραγμασόνοι*, (παρατηρητέον δὲ ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ *φραγμασονία* εἶναι κλάδος τῆς Ἀσιατικῆς,) καὶ δέχονται εἰς τὰς συνελεύσεις των τοὺς χριστιανοὺς τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν ἑταιρίαν ταύτην, πιστεύοντες ὅτι εἶναι, ὡς καὶ αὐτοὶ, ἁπλῶς θεοσεβεῖς.

Εἶναι δὲ καὶ ἄλλη αἵρεσις τῶν *βαγιουμιδων* καλουμένη, ἔχουσα τὴν δύναμιν τοῦ νὰ βασκαίνῃ τοὺς ὄφεις καὶ τοὺς σκορπίους· οὗτοι εἶναι οἱ Ψύλλοι τῶν ἀρχαίων, περὶ ὧν ὁμιλεῖ καὶ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ ὁ Στράβων, καὶ ὁ Αἰλιανὸς, καὶ ἄλλοι. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ἡμέτεροι γόητοι, ἔχουσι καταγωγὴν καὶ γλῶσσαν ἄγνωστον, κλέπτουσι, καὶ ὅμως εἶναι αἰωνίως πτωχοὶ, καὶ κατέχουσι μυστικά τινα διὰ τῶν ὁποίων κερδαίνουσι τὸν ἄρτον αὐτῶν. Δίδουσι φίλτρα, προλέγουσι τὴν τύχην, χορεύουσι καὶ ψάλλουσιν. « Ἀπαντήσας μίαν τῶν ἡμερῶν, λέγει περιηγητής τις Γάλλος, ἕνα τούτων τῶν γοήτων δυσειδέστατον καὶ βακενδύτην, προσεκάλεσα αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν μου διὰ νὰ τὸν ζωγραφήσω. Ἔφερεν ἐπὶ τῶν νώτων του σάκκον πλήρη ὄφεων τὸν ὁποῖον ἀπέθεσε κατὰ γῆς, ἔπειτα, ἐσύριξε σιγαλὰ, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐξῆλθον τοῦ σάκκου καὶ ἀνωρθώθησαν πλησίον του.

Οἱ ὄφεις οὗτοι ἔχουσι τεσσάρων ποδῶν μῆκος, καὶ ὅταν ὀργισθῶσι συρίζουσι φρικωδῶς, ἀνορθούμενοι ἀμφιταλαντεύονται, καὶ ἐκτοξεύουσι γλῶσσαν ὀξυτάτην· τότε ῥίπτονται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὸ δῆγμα αὐτῶν εἶναι θανατηφόρον. Ἀλλ' ὁ Ψύλλος τοὺς κατεπραΰνεν ἢ τοὺς ἠμέλιζε κατὰ θέλησιν συρίζων ποικιλοτρόπως. Ἐπιθυμῶν νὰ πληροφορηθῶ πῶς ἐγοήτευε τοὺς ὄφεις καὶ τοὺς σκορπίους, τὸν παρεκάλεσα νὰ μὲ δώσῃ δείγματά τινα τῆς ἱκανότητός του, καὶ ἀφοῦ, διὰ νὰ καταστήσω ἀδύνατον πάντα δόλον, τὸν ἀπεγύμνωσα καὶ ἔκλεισα ἐντὸς κιβωτίου τοὺς ὄφεις του τὸν ὡδήγησα εἰς κῆπον μέγαν.

Ὁ Ψύλλος ἐγονυπέτησεν ἐν πρώτοις μεταξὺ τῶν φοινίκων καὶ τῶν βανανεῶν, παρὰ τὰς ῥίζας τῶν ὁποίων ἔτρεχε ῥύαξ, ἐπρόφερε λέξεις τινὰς, καὶ ἀφοῦ ἐσύριξε πολλάκις ἀλλοκότως πως, ἴδον μετὰ δέκα ἢ δεκαπέντε λεπτὰ ἐρχομένην ἐχιδναν, καὶ μετ' ὀλίγον ἄλλην, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἀμέσως εἰς χεῖρας. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν ἐπείσθην ὅτι εἶχε τῳόν τι τὴν δύναμιν περὶ ἧς ἐκαυχᾶτο, δύναμιν προερχομένην βεβαίως ἀπὸ τῆς περὶ τῶν ἕξεων τῶν ζώων τούτων ἐνδελεχοῦς μελέτης του. Δὲν ἦτο δύσκολον νὰ μυηθῶ τὸ μυστήριον τοῦτο διὰ μέσου χρημάτων· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῶ εἰς διατύπωσιν τὴν ὁποίαν, τ' ὁμολογῶ, δὲν εἶχον τὴν γενναιότητα νὰ ἐκπληρώσω μὲ ὅλον τὸν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτά μου· ἔπρεπε, λέγω, νὰ ἐπιτρέψω εἰς τὸν κατηχητὴν νὰ πτύσῃ ἐντὸς τοῦ στόματός μου ». Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι, εἰς ἄλλα τάγματα ἀνήκοντες, οἵτινες δι' ἀλειφῶν, καὶ διὰ καπνισμάτων φέρουσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐσχάτως ἐφευρεθέντος αἰθέρος καὶ χλωροφορμίου, καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ, καὶ προξενοῦσι τὴν ἔκστασιν τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἀγαπῶσι κατὰ τὴν Ἀσίαν· μεταχειρίζονται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ φυτὸν *Ἀχτζὲς* ἢ κάνναβιν Ἰνδικὴν, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐγνώριζον, ὁ δὲ Ὅμηρος ὠνόμασεν, ὥστε νὰ ὑποθέτουσι, νηπενθῆ.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὅσα εἴπομεν δανειζόμεθα

παρὰ συγγράμματός τινος τοῦ κόμητος Λέοντος Λαβόρδου τὴν ἐφεξῆς διήγησιν.

« Θέλω ἀναφέρει ἓν μόνον γεγονὸς τὸ ὁποῖον μ' ἐφάνη ἄξιον νὰ ἑλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν σπουδαιολογούντων. Ἤμην ἀπὸ πολλῶν μηνῶν εἰς τὸ Κάϊρον, (1827) ὅτε τις φίλος μου Ἄγγλος μὲ εἶπεν ὅτι μάγος τις ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ ἐνεργήσῃ μαγικήν τινα πρᾶξιν τὰ μάλιστα ὑπερουῆ. Ἂν καὶ ὀλίγον ἐπίστευον τότε τὴν ἀσιατικὴν μαγείαν ἐδέχθην τὸν πρόσκλησιν. Ἄνθρωπός τις μεγαλόσωμος καὶ ὡραῖος, φέρων κεφαλοδέσμιον πράσινον καὶ μπουρνίσιον τοῦ αὐτοῦ χρώματος, εἰσῆλθε μετὰ μικρὸν εἰς τὸ δωμάτιόν μας. Ἡ φυσιογνωμία του ἦτον γλυκεῖα, ἂν καὶ σοβαρά, τὸ βλέμμα ζωηρὸν, ὀξὺ καὶ καταπληκτικόν. Ἐνδυόμενος ὡς συμβολαιογράφος, ὡμίλει ἐν ἁπλότητι περὶ παντὸς κοράγματος, καὶ μάλιστα περὶ τῆς ἐπιστήμης του, ἄνευ ἐμφάσεως, ἄνευ μυστηρίων. Τὸν ἔφερον κεφὲν καὶ ταιμπούκιον, καὶ ἐνῷ ὡμίλει περὶ τοῦ ἐπικειμένου μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀλγερίας πολέμου, παρουσιάσθησαν δύω παιδία ἐφ' ὧν ἐπρόκειτο νὰ ἐνεργήσῃ.

Ὅλοι οἱ παρεστῶτες παρετάχθησαν κυκλοτερῶς περὶ τὸν μάγον, ὅστις, καθίσας πλησίον του ἓν τῶν παιδίων, ἔλαβε τὴν χεῖρά του καὶ τὸ ἠτένιζε μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Τὸ παιδίον τοῦτο, τέκνον Εὐρωπαίου, ἦτον ἑνδεκαετές. Εἶχεν ἀνατραφῆ εἰς Ἀλγερίαν καὶ ὡμίλει ἐλευθέρως τὴν ἀραβικήν. Ὁ Ἀχμέτης παρατηρήσας ὅτι τὸ παιδίον ἐφοβήθη ὅταν ἐξέβαλε τοῦ μελανοδοχείου του τὴν γραφίδα του, «μὴ φοβῆσαι, εἶπε, τέκνον μου· θὰ γράψω μερικὰ; λέξεις εἰς τὴν παλάμην σου, καὶ θὰ ἰδῆς μετέπειτα αὐτάς· τίποτε περισσότερον. » Τὸ παιδίον ἡσύχασε. καὶ ὁ Ἄραψ ἐσχεδογράφησεν ἐπὶ τῆς χειρός του τετράγωνον συμπεπλεγμένον μὲ ἀλλόκοτα στοιχεῖα καὶ χαρακτῆρας, ἔχυσε μετὰ ταῦτα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς μελάνην πηκτὴν, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸ νὰ ἴδῃ τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ προσώπου του· τὸ παιδίον ἀπεκρίθη ὅτι τὴν ἔβλεπεν. Ὁ μάγος ἐζήτησεν ἀκολούθως πύραυνον, ἔχυσεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐντὸς αὐτοῦ διά φορα φάρμακα, καὶ εἶπεν εἰς τὸ παιδίον νὰ ἴδῃ ἐκ νέου τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ἅμα παρατηρήσῃ Τοῦρκον στρατιώτην σαρόνοντα πλατεῖαν. Τὸ παιδίον ἐχαμήλωσε τὴν κεφαλήν, τὰ φάρμακα ἐσπινθήριζον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθράκων, καὶ ὁ μάγος, κατὰ πρῶτον μὲν ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἔπειτα δὲ γεγουυία, ἐπρόφερέ τινας λέξεις ἐκ τῶν ὁποίων ὀλίγας μόλις ἠκούσαμεν.

Ἡ σιωπὴ ἦτον ἀδιάκοπος· τὸ παιδίον εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς χειρός του, ὁ καπνὸς ἀνυψοῦτο συννεφώδης διαδίδων ὀσμὴν ὀξεῖαν καὶ ἀρωματικὴν, καὶ ὁ Ἀχμέτης, ἀνάλγητος καὶ σοβαρὸς, ἐφαίνετο ὅτι ἐπροσκάλει διὰ τῆς φωνῆς, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς ἐγένετο τραχυτέρα καὶ θορυβώδης, φάντασμά τι τὸ ὁποῖον ἐβράδυνε νὰ φανῇ. Ἐξαφνα τὸ παιδίον, ἀνασηκώσαν τὴν κεφαλήν, φωνάζον καὶ ὀλοφυρόμενον, μᾶς εἶπεν ὅτι δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἴδῃ τίποτε, καὶ ὅτι εἶχεν ἰδεῖ πρᾶγμα φρικῶδες· ἦτον ὡς ἔξω φρενῶν. Ὁ ἄραψ δὲν ἠπόρησεν ἀλλ' εἶπεν ἀπαθῶς· « τὸ παιδίον τοῦτο ἐφοβήθη, ἄφετέ το· βιάζοντες αὐτὸ θὰ καταπλήξωμεν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν φαντασίαν του. » Μετὰ ταῦτα ἔφεραν μικρὸν ἄραβα ὅστις δὲν εἶχε ποτὲ ἰδεῖ ἢ ἀπαντήσει τὸν μάγον. Χωρὶς νὰ τρομάξῃ διὰ τὰ συμβάντα, ἐπρόσφερε τὴν χεῖρά του, καὶ προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ' αὐτῆς, ὅπου ἔβλεπε τὸ πρόσωπόν του, τὸ ὁποῖον ἐβλέπομεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ πλαγίου κλονούμενον ἐντὸς τῆς μελάνης. Ὁ ἀρωματικὸς καπνὸς ἤρχισε καὶ πάλιν νὰ διαδίδεται πυκνὸς, καὶ αἱ εὐχαὶ, ποτὲ μὲν ψαλλόμεναι μονοτόνως, ποτὲ δὲ προφερόμεναι ἐντονώτερον ἢ ταπεινότερον, κατέστησαν συντονωτέραν τὴν προσοχὴν τοῦ παιδίου.

— Ἦλθεν! ἀνέκραξε τοῦτο, καὶ ὅλοι παρετηρήσαμεν τὴν αἰφνιδίαν καὶ ζωηροτέραν συγκίνησιν μεθ' ἧς ἔφερε τὰ βλέμματά του εἰς τὸ κέντρον τῶν μαγικῶν σημείων.

— Τί φορεῖ;

— Κόκκινον φόρεμα χρυσοκεντημένον, κεφαλοδέσμιον πράσινον, καὶ πιστόλια εἰς τὴν ζώνην.

— Καὶ τί κάμνει;

— Σαρόνει μίαν πλατεῖαν ἔμπροσθεν μεγαλοπρεπεστάτης καὶ ὡραίας σκηνῆς, ἡ ὁποία ἔχει πρασίνας καὶ κοκκίνας γραμμὰς, καὶ σφαίρας χρυσᾶς εἰς τὴν κορυφήν.

— Παρατήρησε ποῖος ἔρχεται τώρα;

— Ὁ Σουλτάνος μὲ ὅλην του τὴν συνοδίαν· ὦ! πόσον εἶναι ὡραῖος!

Καὶ τὸ παιδίον παρετήρει δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ὡς διὰ νὰ ἴδῃ καλήτερα, καὶ μὲ περιέργειαν συντονωτάτην.

— Ποίου εἴδους εἶναι τὸ ἄλογόν του;

— Ἄσπρον καὶ ἔχει πτερὰ εἰς τὴν κεφαλήν.

— Καὶ ὁ Σουλτάνος;

— Ἔχει γένειον μαῦρον καὶ πράσινον μπουρνίσι.

Καὶ μετὰ ταῦτα περιέγραψεν ἐν ἐκτάσει καὶ ἐμπεριστατωμένως τὴν συνοδίαν του, ἀλλὰ μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ὅτι διηγεῖτο ὅ,τι εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν».

Εἶναι περιεργώτατον νὰ ἀναγνώσῃ τις εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Κ. Λαβόρδου τὰ μετὰ τὴν ἀνωτέρω σκηνὴν συμβάντα· τὸ παιδίον ἐρωτώμενον ὑπὸ τῶν παρεστώτων ἀπεκρίνετο ὅτι ποτὲ μὲν ἔβλεπε τὸν Σεκσπῆρον, ποτὲ δὲ ἀξιωματικοὺς Ἄγγλους, πρόσωπα ζῶντα, τὰ ὁποῖα περιέγραφε μετὰ λεπτομερείας ἀξιοθαυμάστου.

Ὁ Κ. Λαβόρδης, καταπληχθεὶς ὑπὸ τῶν γεγονότων αὐτῶν, ἠθέλησε νὰ βεβαιωθῇ πόθεν προήρχετο ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ τὸν ἠρώτησεν ἐὰν συγκατετίθετο ν' ἀποκαλύψῃ πρὸς αὐτὸν διὰ μέσου χρημάτων τὸ μυστικόν του, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου νὰ μὴ κοινοποιήσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς του. Ὁ Ἀχμέτης συνήνεσε καὶ « μὲ διηγήθη, λέγει ὁ Κ. Λαβόρδης, ὅτι εἶχε διδαχθῆ τὴν ἐπιστήμην του ὑπὸ δύω περιφήμων σεϊκων. Μεταξὺ πολλῶν ὀνομάτων καὶ συνταγῶν γελοίων, ἀνεκάλυψα γνώσεις φυσικῆς τὰς ὁποίας οὐδ' ὑπωπτευόμην ὑπαρχούσας εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἄλλας ἀναφερομένας εἰς τὸν μαγνη-

Φαντασία Ἀραβική.

τισμόν. Δύναμαι περιπλέον, ἔλεγε, ν' ἀποκοιμήσω ἀμέσως ὁποιον θέλω, νὰ τὸν κάμω νὰ πέσῃ, νὰ κυλίεται, νὰ λυσσᾷ, καὶ μεταξὺ τοῦ παροξυσμοῦ του νὰ τὸν βιάσω ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου καὶ νὰ μὲ φανερώσῃ τὰ μυστικά του. Καθίζω τὸν ἄνθρωπον ἐπάνω εἰς θρανίον, καὶ σφεφόμενος πρὸς αὐτὸν μὲ χειρονομίας τινὰς ἰδιαιτέρας, τὸν ἀποκοιμίζω· δὲν κλείει ὅμως τὰ ὀμμάτιά του, μὲ ὁμιλεῖ, καὶ χειρονομεῖ, ὡς νὰ ἦτον ἔξυπνος.» Ταῦτα δὲ λέγων ἔκαμνε χειρονομίας τινὰς αἵτινες ὡμοίαζον τὰς τῶν μαγνητιζῶν μας. Μετὰ δὲ ταῦτα μὲ ἀνεκάλυψε τὸ μυστικὸν τῆς ἐμφανίσεως ἐντὸς τῆς παλάμης περὶ ἧς προωμίλησα ».

Ὁ Κ. Λαβόρδης μαθὼν τὸ μυστικὸν οὗ τινος κύριαι βάσεις ἦσαν ἡ διαχάραξις τῶν σημείων καὶ τὰ τρία φάρμακα τὰ ὁποῖα δὲν ὀνομάζει διὰ νὰ μὴ ἀθετήσῃ τὸν ὅρκον του, βεβαιοῖ ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμμία γοητεία, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπανέλαβε πολλάκις τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἄραβος μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας.

Ἄλλος περιηγητής, ὁ Κ. Οὐ. Λάνης, Ἄγγλος, ἐπικυροῖ ὡς ἀναμφισβήτητα τὰ γραφθέντα ὑπὸ τοῦ Κ. Λαβόρδου, καὶ προσθέτει μάλιστα καὶ πολλὰ ἄλλα περίεργα.

Ὅλα ὅμως τὰ μυστήρια ταῦτα τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο μέχρι τινὸς ὑπεράνθρωπα, σήμερον, μετὰ τὰς περὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας προόδους, ἐξηγοῦνται καὶ γίνονται καταληπτά. Ὅλοι σήμερον ἐννοοῦμεν ὅτι πρὶν ἀποδώσωμεν αὐτὰ εἰς δύναμιν ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, ἢ ἀποποιηθῶμεν νὰ τὰ πιστεύσωμεν, πρέπει νὰ τὰ ἐξετάσωμεν καὶ νὰ τὰ μελετήσωμεν. Μήπως τὰ ἄγνωστα δὲν εἶναι πολὺ πλειότερα τῶν γνωστῶν, καὶ μήπως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν ἀνακαλύπτῃ καθ' ἑκάστην πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐγνώριζε πρὸ ὀλίγου; Μήπως ὁ Γάλλης καὶ ὁ Λαβάτερος δὲν ἐξήγησαν καὶ μετέβαλον μάλιστα εἰς ἐπιστήμην τὰς προρρήσεις τῶν προλεγόντων τὴν τύχην;

Ν. Δ.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΑΡΑΒΙΚΗ.

Μετὰ τὴν σύντομον περιγραφὴν τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν μαγείας, δημοσιεύομεν εἰκόνα παριστάνουσαν ἀγῶνα, ἡ *φαντασίαν*, ὡς ὀνομάζεται ἐν Ἀραβίᾳ· τοῦτο δὲ διότι τελεῖται συνήθως ὑπὸ ἀνθρώπων τῶν ὁποίων τὰ νεῦρα συνεκινήθησαν καὶ ἡ φαντασία ἐξήφθη διὰ τῶν ἀνωτέρω ὑποδειχθέντων μαγνητικῶν ἢ μαγευτικῶν μέσων. Τρεῖς, τέσσαρες, πέντε, ἕξ, δέκα, εἴκοσιν ἱππεῖς ἀλαλάζοντες ἐφορμῶσι κατὰ σοῦ, σὲ σημαδεύουσι μὲ πυροβόλα στιλπνότατα, καὶ ἀναχαιτίζοντες τοὺς ἵππους τρία βήματα μακρὰν σου, κενόνουσι κατὰ τοῦ προσώπου σου τὰ φοβερὰ ὅπλα των. Φρίκη τότε σὲ καταλαμβάνει· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ φρίκη παρέρχεται, ἡ θερμότης σοῦ ἀναβιβάζει τὸ αἷμα εἰς τὴν κεφαλήν, ἡ λάμψις τῶν ὅπλων καταπλήττει τὴν ὅρασίν σου, αἱ φωναὶ τῶν θεατῶν καὶ τῶν ἱπποδρόμων, τῶν ἵππων οἱ χρεμετισμοί, ὁ ἀκατάπαυστος θόρυβος τῶν ἐκπυροσκροτήσεων σὲ ἐκκωφοῦσι, δὲν βλέπεις, δὲν ἀκούεις πλέον τίποτε, καὶ αἰσθάνεσαι ἑαυτὸν φερόμενον ἀκατασχέτως πρὸς τὸν ἄγριον ἐκεῖνον βίον. Μὲ ὀφθαλμοὺς φλογεροὺς, μὲ στῆθος ἀσθμαῖνον, μὲ σφυγμὸν συνεχῆ καὶ δυνατὸν, θέλεις νὰ πηδήσῃς ἐπάνω ἵππου γαύρου καὶ θυμοειδοῦς, νὰ ἐμπήξῃς τοὺς πτερνιστῆράς σου εἰς τὰ ἐσχισμένα καὶ αἱματοσταγῆ πλευρά του, νὰ μεθυσθῇς ἀπὸ τὴν ὀσμὴν τῆς πυρίτιδος, καὶ ἐρίζων πρὸς χιλίους ἐπιδεξιωτάτους συναγωνιστὰς περὶ τοῦ βροβείου τῆς τόλμης καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος, νὰ χειροκροτηθῇς ἀπὸ τὸ φρενιτιῶν καὶ ἀσπαίρον πλῆθος.

Ὁ ἀγὼν οὗτος τελεῖται συνήθως τὰς ἑορτάς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων οὐχ ἧττον περιέργων, περὶ ὧν ἴσως ὁμιλήσωμεν ἄλλοτε.

Η ΧΙΟΝΩΔΗΣ ΘΥΕΛΛΑ.

Διήγημα Ρωσικόν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1811 ἔτους, τοῦ τόσον ἀξιομνημονεύτου εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ρωσίας, ἔζη τις πλησίον τῆς Νεναραδούης, γνωστὸς καθ' ὅλα τὰ περίχωρα διὰ τὴν φιλοξενίαν του. Καθ' ἑκάστην οἱ γείτονες ἤρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν του, ἄλλοι μὲν διὰ νὰ φάγωσι καὶ νὰ πίωσιν, ἄλλοι δὲ διὰ νὰ παίξωσι χαρτία μὲ τὴν γυναῖκά του, καὶ ἄλλοι, οἱ πλειότεροι, διὰ νὰ ἴδωσι τὴν θυγατέρα του Μαρίαν εἰς οὗς ἤρεσκε τὸ ὠχρὸν καὶ μελαγχολικὸν πρόσωπον καὶ τὸ κομψότατον ἀνάστημά της. Ἦτον τότε δεκαεπταετὴς καὶ κανεὶς δὲν ἠγνόει ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐκληρονόμει πλουσιώτατα κτήματα· πολλοὶ μάλιστα τῶν εὐγενῶν τὴν ἐπεθύμουν διὰ τοὺς υἱούς των.

Ἡ Μαρία εἶχεν ἀναγνώσει πολλὰς μυθιστορίας Γαλλικὰς, καὶ ὡς ἐκ τῶν ἀναγνώσεων τούτων ὁ νοῦς της εἶχε ταχέως συλλάβει ἀπειρίαν ἐρωτικῶν ἀνειροπολήσεων. Εἶχε δεχθῆ εὐχαρίστως τὰς φιλοφρονήσεις πτωχοῦ τινος σημαιοφόρου ἐλθόντος ἐν ἀδείᾳ νὰ διατρίψῃ ἡμέρας τινὰς μετὰ τῆς οἰκογενείας της. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ αὐτὸς ἠράσθη τῆς Μαρίας, τῆς ὁποίας οἱ γονεῖς, παρατηρήσαντες τὴν ἀμοιβαίαν ταύτην κλίσιν, μετεχειρίσθησαν τὸν ἀξιωματικὸν χειρότερα καὶ ἀποπεμφθέντος ὑπαλλήλου, καὶ ἀπηγόρευσαν εἰς τὴν Μαρίαν τὸ νὰ σκεφθῇ κἂν περὶ τῆς μετ' αὐτοῦ συζυγίας της.

Ἐν τοσούτῳ οἱ δύο ἐρασταὶ ἀντατικίνοντο δι' ἐπιστολῶν, καὶ ἐλάμβανον κρυφίας συνεντεύξεις εἰς τὸ δάσος τῶν πευκῶν πλησίον παρεκκλησίου ἐρήμου. Ἐκεῖ, καί τοι μεμφόμενοι ὡς ἄσπλαγχνον τὴν τύχην των, ὡρκίζοντο ν' ἀγαπῶνται αἰωνίως, καὶ ἐσυζήτουν χιλίων εἰδῶν σχέδια. Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ συνεντεύξεις τοὺς ἔφεραν τέλος πάντων εἰς ἀπόφασιν ὁριστικήν· ἐπειδή, εἶπον, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ζήσωμεν ὁ εἷς χωρὶς τὸν ἄλλον, καὶ ὅμως θέλησις σκληρὰ καταστρέφει τὴν εὐτυχίαν μας, πρέπει νὰ νικήσωμεν μόνοι μας ὅλα τὰ ἐμπόδια. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐξέφρασε πρῶτος ὁ νέος ἀξιωματικός, ἡ δὲ Μαρία, παραφερομένη ἀπὸ τὴν ἔνθερμον φαντασίαν της, τὴν παρεδέχθη ἀμέσως.

Ἦσαν τότε ἀρχαὶ χειμῶνος, καὶ αἱ μὲν συνεντεύξεις δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ λαμβάνωσι χώραν ὡς καὶ πρότερον, ἡ ἀλληλογραφία ὅμως κατέστη πολὺ πλέον συνεχής. Διὰ πάσης ἐπιστολῆς ὁ Βλαδίμιρος ἐξώρκιζε τὴν ἐρωμένην του νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ κρυφίως. Ἀφ' οὗ θὰ συνέζων, ἔγραφεν, ἐπί τινα καιρὸν μεμονωμένοι οἱ δύο, θὰ ἤρχοντο νὰ προσπέσωσιν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς Μαρίας, οἵτινες, μαλαττόμενοι βεβαίως ἀπὸ τοιαύτην σταθερότητα, θὰ ἔλεγον εἰς τοὺς νέους συμβίους, « σᾶς συγχωροῦμεν, πέσατε εἰς τὰς ἀγκάλας μας ».

Ἡ Μαρία, καί τοι παραδεχθεῖσα τὸ σχέδιον τοῦτο, ἐδίσταζε νὰ τὸ ἐνεργήσῃ. Εἰς μάτην εἶχον προβληθῇ πρὸς αὐτὴν πολλοὶ τρόποι φυγῆς ἀλλὰ τέλος ἐδέχθη ἕνα. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔπρεπε νὰ προφασισθῇ ὅτι ἐπόνει τὴν κεφαλήν, καὶ ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὸν κοιτῶνά της τὴν ὥραν τοῦ δείπνου Ἡ ὑπηρέτις αὐτῆς ἐγνώριζε τὰ διατρέχοντα, καὶ αἱ δύο ἔμελλον νὰ καταβῶσι διὰ κλίμακος κρυφίας εἰς τὸν κῆπον· εἰς τὴν τύλιγν αὐτοῦ θὰ εὕρισκον ὄχημα, τὸ ὁποῖον θὰ τὰς ἔφερε πέντε βέρστια μακρὰν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σκαδρίνου, ὅπου θὰ τὰς ἐπερίμενεν ὁ Βλαδίμιρος.

Καθ' ὅλην τὴν προλαβοῦσαν νύκτα ἡ Μαρία δὲν ἐκοιμήθη ἡτοίμασε τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ πολύτιμα πράγματά της, καὶ ἔπειτα ἔγραψεν ἐπιστολὴν διεξοδικὴν πρὸς τινα φίλην της καὶ ἄλλην πρὸς τοὺς γονεῖς της· Τοὺς ἀπεχαιρέτιζε μ' ἐκφράσεις ζωηροτάτας, ἀπέδιδεν εἰς τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους τὴν φυγήν της, καὶ ἐπελείονε βεβαιόνουσα αὐτοὺς, ὅτι ἡ εὐτυχεστέρα στιγμὴ τῆς ζωῆς της θὰ ἦτον ἐκείνη, καθ' ἣν προσπίπτουσα εἰς τοὺς πόδας των θὰ ἐπετύγχανε συγχώρησιν. Σφραγίσασα τὰς δύο ταύτας ἐπιστολὰς μὲ σφραγῖδα παριστάνουσαν δύο καρδίας φλογιζομένας, καὶ ἐπιγράψασα αὐτάς, ἔπεσεν εἰς τὴν κλίνην της καὶ ἀπεκοιμήθη. Μετ' ὀλίγον ἐξύπνησεν ἔντρομος· τὴν ἐφάνη κατ' ὄναρ ὅτι ἐνῶ ἡτοιμάζετο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ πατήρ της τὴν ἥρπασε μὲ χεῖρα ἀνίλεων καὶ τὴν ἔρριψεν εἰς βάραθρον ζοφερόν· ἔπειτα ἴδε τὸν μνηστῆρά της ὠχρὸν καὶ αἱματόφυρτον, ὅστις μὲ φωνὴν ἀγωνιῶντος τὴν παρεκάλει νὰ τὸν συζευχθῇ τὸ ταχύτερον. Τὸ πρωὶ ἐξύπνησεν ὠχροτέρα ἢ ἄλλοτε, καὶ πάσχουσα τῷ ὄντι τὴν κεφαλήν. Οἱ γονεῖς της τὴν ἐξέταζον περὶ τῆς ὑγείας της περιπαθῶς καὶ αἱ φιλοφροσύναι των ἐσπάραττον τὴν καρδίαν της. Ἐπροσπάθησε νὰ τοὺς καθησυχάσῃ, νὰ φανῇ φαιδρὰ, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε· τὸ ἑσπέρας, ἐνθυμηθεῖσα ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτον ἡ τελευταία τὴν ὁποίαν ἐπέρα ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, καὶ καταταραχθεῖσα, ἀπεχαιρέτισεν ἐν λύπῃ καὶ σιωπῇ ὅλα τὰ περὶ αὐτήν. Ὅταν παρεσκευάσθη τὸ δεῖπνον εἶπε μὲ φωνὴν τρέμουσαν, ὅτι ἠναγκάζετο ν' ἀποσυρθῇ, καὶ ἐκαληνύκτισε τοὺς γονεῖς της· αὐτοὶ δὲ τὴν ἐνηγκαλίσθησαν εὐχηθέντες αὐτὴν κατὰ τὴν συνήθειαν. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ κλαύσῃ καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κοιτῶνά της καθήσασα ἐπὶ σκίμποδος ἔχυσε δάκρυα πικρά.

Ἡ ὑπηρέτις τὴν παρεκάλεσε νὰ πραϋνθῇ καὶ νὰ λάβῃ θάρρος· ὅλα ἦσαν ἕτοιμα καὶ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ἔμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀθῶαν ζωήν της. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπῆλθε θύελλα χιονώδης, ὁ ἄνεμος ἐμυκᾶτο, αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ἔτριζον· ὁ οἰωνὸς ἐφάνη ἀπαίσιος εἰς τὴν νέαν.

Μετὰ μικρὸν σωπὴ βαθυτάτη ἐπεκράτησεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἡ Μαρία περιετυλίχθη μὲ μηλωτὴν, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ κιβώτιον τὸ περιέχον τοὺς ἀδάμαντάς της, καὶ κατέβη τὴν κλίμακα παρακολουθουμένη ἀπὸ τὴν ὑπηρέτιδά της φέρουσαν μέρος τῶν ἐνδυμάτων τῆς Κυρίας της. Ἡ θύελλα ἐξηκολούθει, ὁ ἄνεμος ἐφύσα λαῦρος ὡς ἂν ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔνοχον κόρην, αὐτὴ δὲ μόλις κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κήπου Τὸ ὄχημα τὴν ἀνέμενεν· οἱ ἵπποι ῥιγῶντες ἐποδοκτύπουν μὲ ἀνυπομονησίαν τὴν γῆν, καὶ ὁ ἡνίοχος τοῦ Βλαδιμίρου ἠγωνίζετο νὰ τοὺς χαλιναγωγήσῃ. Ἐβοήθησε τὴν Μαρίαν καὶ τὴν ὑπηρέτιδά της νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄχημα καὶ δράξας τοὺς χαλινοὺς ἀνεχώρησεν.

Ἂς ἀφήσωμεν αὐτοὺς διατρέχοντας τὰς ὁδοὺς, καὶ ἂς ἴδωμεν τί ἀπέγεινεν ὁ νέος σημαιοφόρος.

Ὁ Βλαδίμιρος ἦτον εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην· καὶ πρῶτον μὲν ὑπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως διὰ νὰ συμβιβάσῃ τὰ περὶ τοῦ γάμου, ἔπειτα δὲ πρὸς τοὺς γείτονας διὰ νὰ τοὺς προσκαλέσῃ ὡς μάρτυρας εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ πρῶτος τῶν μαρτύρων ἦτον ἀνθυπασπιστὴς ἐν ἀργίᾳ ὅστις ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασιν εἰπὼν, ὅτι ἀνενθύμιζεν εἰς αὐτὸν τὰς νεανικάς του παραφορᾶς. Ἐπροσκάλεσε τὸν Βλαδίμιρον νὰ γευθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ὑπεσχέθη νὰ εὕρῃ ἄλλους δύο μάρτυρας. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ μεσημβρίαν ἔφθασεν εἰς ὑπαξιωματικὸς καὶ εἷς στρατιώτης πρὸ μικροῦ κατσταχθεὶς εἰς τὰ σώματα τῶν Οὐλάνων. Ἀμφότεροι δὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι ἦσαν ἕτοιμοι, ὄχι μόνον νὰ μαρτυρήσωσιν ἀλλὰ καὶ τὴν ζωήν των νὰ ἐκθέσωσι διὰ νὰ συντρέξωσιν αὐτόν. Ὁ Βλαδίμιρος τοὺς ἠσπάσθη καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ τελειώσῃ ὅλας του τὰς προετοιμασίας. Ἀφοῦ ἔστειλε τὸν πιστόν του Μιχαὴλ μὲ τὸ ὄχημά του εἰς τὴν πύλην τοῦ κήπου τῆς ἀγαπητῆς του, ἐπέβη εἰς ἄλλο ἐλαφρότερον καὶ διευθύνθη εἰς Σκαδρῖνον, ὅπου ἔμελλε νὰ μεταβῇ καὶ ἡ Μαρία μετά τινας ὥρας· ἐπειδὴ δὲ ἐγνώριζε τὴν ὁδὸν ὑπέθεσεν ὅτι θὰ τὴν διέτρεχεν ἐντὸς εἴκοσι λεπτῶν.

Ἀλλὰ μόλις ἐξῆλθεν εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ καταιγὶς ἐπῆλθε φοβερὰ, καὶ χιονώδης θύελλα ἐσκότισε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ ὁδὸς κατεκαλύφθη ἀπὸ χιόνας ἐν ἀκαρεῖ, καὶ τὸν ὁρίζοντα ἐπεριτύλιξε μαῦρος καπνὸς διὰ τοῦ ὁποίου οὔτε γῆν, οὔτε οὐρανὸν ἐδύνατο νὰ διακρίνῃ. Παρατηρήσας ὅτι ἐξετράπη τῆς ὁδοῦ, ἐπροσπάθησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ὁ ἵππος ἔπιπτεν ἀπὸ φάραγγος εἰς φάραγγα, καὶ παρ' ὀλίγον τὸ ὄχημα νὰ συντριφθῇ. Ὁ νέος ἀξιωματικὸς ἐπλανᾶτο ὅπερ τὴν ἡμίσειαν ὥραν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ δάσος τοῦ Σκαδρίνου. Ἐβάδιζεν ἐπὶ πεδιάδος ἀνωμάλου, ἡ θύελλα ἦτον ἀδιακόπως σφοδρὰ,

ὁ οὐρανὸς ζοφερός. καὶ ὁ ἵππος δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ προχωρήσῃ

Ὁ Βλαδίμιρος ἴδεν ὅτι εἶχε καὶ πάλιν ἀποπλανηθῆ. Ἐστάθη λοιπὸν, ἐσυλλογίσθη, ἐπροσπάθησε νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν ὁδὸν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ στραφῇ πρὸς δεξιά. Ἐπορεύθη ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ οὐδὲ μίαν οἰκίαν, πίπτων ἀπὸ χαράδρας εἰς χαράδραν, σηκονόμενος, καὶ ἀγωνιζόμενος νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν ἵππον του μόλις δυνάμενον νὰ πατήσῃ.

Ἐπὶ τέλους παρετήρησε μακρὰν γραμμὴν τινα μαύρην, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς αὐτὴν ἴδε δάσος. « Δόξα τῷ Θεῷ, ἀνεφώνησε. τώρα εἶμαι πλησίον εἰς τὴν ἐκκλησίαν », καὶ εἰσεχώρησεν εἰς τὸ δάσος ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ εὕρῃ τὴν ζητουμένην ὁδόν. Μετ' ὀλίγον ἔφθασε τῷ ὄντι εἰς ὁδὸν πλατεῖαν καὶ ὁμαλὴν ὅπου ὁ ἄνεμος, ἐμποδιζόμενος ἀπὸ τὰ δένδρα, δὲν ἐμυκᾶτο ὡς πρίν· ὁ ἵππος ἔλαβεν ἀναψυχὴν, καὶ ὁ Βλαδίμιρος καθὼ σύχασε. Καὶ ὅμως ἐπροχώρει, ἐπροχώρει ὁλονὲν, καὶ οὐδὲ χωρίον ἔβλεπεν, οὐδ' εἰς τὸ τέλος τοῦ δάσους ἔφθανε. Τότε ἴδε φρίσσων ὅτι εὑρίσκετο εἰς μέρος πάντῃ ἄγνωστον. Κυριευθεὶς ἀπὸ ἀπελπισίαν ἐκτύπησεν ὡς μαινόμενος τὸν ἵππον του, ὅστις μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος ἤρχισε νὰ τρέχῃ· ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀναλάβῃ τὸ βαρὺ βῆμά του, διότι δὲν εἶχε δύναμιν νὰ βαδίσῃ γοργότερον.

Μετά τινα ὥραν ὁ Βλαδίμιρος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ μακρότατον ἐκεῖνο δάσος· ἐρρίψεν ἀσθμαίνων πανταχόσε τὰ βλέμματά του, ἀλλ' οὔτε τὸ χωρίον ἔβλεπεν οὔτε καλύβην. Ἦτον τότε μεσονύκτιον, τὰ δάκρυά του ἔρρεον ποταμηδὸν, χωρὶς δὲ νὰ γνωρίζῃ ποῦ ὑπάγει ἐξηκολούθει νὰ προχωρῇ. Ἐν τοσούτῳ ἡ θύελλα ἐκόπαζε, τὰ νέφη διεσκορπίζοντο, ὁ οὐρανὸς ἐκαθαρίζετο, καὶ ὁ ἀξιωματικὸς ἴδεν ἀπέραντον πεδιάδα χιονοσκέπαστον, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἐφαίνετο χωρίον εὐτελὲς συγκείμενον ἀπὸ τέσσαρας ἢ πέντε καλύβας. Διευθυνθεὶς ἀμέσως πρὸς τὴν πλησιεστέραν ἔκρουστε τὸ παράθυρόν της. Μετ' ὀλίγον γέρων τις λευκοπώγων προβαλὼν τὴν κεφαλὴν ἠρώτησε·

— Τί θέλεις;

— Εἶμαι ἀκόμη μακρὰν τοῦ Σκαδρίνου;

— Τοῦ Σκαδρίνου! . . .

— Ναί, ναί· εἶναι μακρὰν ἀπ' ἐδῶ;

— Ὄχι πολὺ μακρὰν· ἕως δύω βέρστια.

Ὁ Βλαδίμιρος ἔκαμε σχῆμα ἀπελπισίας, καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος ὡς ἐμβρόντητος.

— Καὶ πόθεν ἔρχεσαι; ἐπανέλαβεν ὁ γέρων. Ἀλλ' ὁ Βλαδίμιρος χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, ἠρώτησεν ἐὰν εὕρισκεν ἵππους διὰ νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς Σκαδρῖνον.

— Καὶ ποῦ νὰ τοὺς εὕρω; ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

— Δὲν ἠμπορεῖς τοὐλάχιστον νὰ μὲ προμηθεύσῃς ἕνα ὁδηγόν; θὰ τὸν ἀνταμείψω πλουσιοπαρόχως.

— Πρόσμενε, ἀπεκρίθη ὁ γέρων· ὑπάγω νὰ σὲ στείλω τὸν υἱόν μου, καὶ μὲ αὐτὸν συμφωνεῖς.

Καὶ ἔγειναν ἄφαντος. Μετά τινα λεπτὰ ὁ Βλαδίμιρος ἔκρουσεν ἐκ νέου τὸ παράθυρον.

— Τί θέλεις ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ γέρων.

— Δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ υἱός σου;

— Ἐνδύεται ὁλονὲν· ἂν κρυόνῃς ἔμβα νὰ ζεσταθῇς.

— Ὄχι, ὄχι εὐχαριστῶ! στεῖλέ με τὸν υἱόν σου.

Μετ' ὀλίγον ἠνοίχθη ἡ πύλη, καὶ νέος τις κρατῶν εἰς χεῖρας μεγάλην ῥάβδον διὰ τῆς ὁποίας κατεμέτρα ἔνθεν κἀκεῖθεν τὴν χιόνα ἐπροχώρησε πρὸς αὐτόν.

— Ὁποία ὥρα εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Βλαδίμιρος.

— Βξημερώματα, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός.

— Ὁ Βλαδίμιρος ἔμεινεν ἄφωνος.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς Σκαδρῖνον, ἡ ἡμέρα ἤρχιζε νὰ διαγελᾷ καὶ οἱ πετεινοὶ νὰ λαλῶσιν· ἡ ἐκκλησία ἦτον κλειστή, ὁ δὲ νέος πληρώσας τὸν ὁδηγὸν ἔδραμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως. Τί ἄρα ἔμελλε νὰ μάθῃ; Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀγαθῶν κατοίκων τῆς Νεναρδούης διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ τὰ ἐκεῖ διατρέξαντα. Οἱ γονεῖς τῆς Μαρίας εἰσῆλθον τὸ πρωὶ εἰς τὸ ἑστιατώριον· τὸ τέλον ἐκάγχαζεν ἐπάνω τῆς τραπέζης, καὶ ὁ πατὴρ ἔστειλε νὰ μάθῃ πῶς ἐπέρασεν ἡ κόρη του. Ὁ ὑπηρέτης ἐπιστρέψας εἶπεν ὅτι ἡ κυρία Μαρία δὲν εἶχε καλοκοιμηθῆ τὴν νύκτα, ὅτι ἐν τοσούτῳ ἦτον καλήτερα, καὶ ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἤρχετο. Καὶ τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἦλθε, καὶ προχωρήσασα πρὸς τοὺς γονεῖς της ἠσπάσθη τὰς χεῖράς των.

— Πῶς εἶσαι τέκνον μου; ἠρώτησεν ὁ πατήρ.

— Καλήτερα, ἀπεκρίθη ἡ νέα.

— Θὰ σ' ἔβλαψεν ἴσως ἡ θερμάστρα.

— Πιθανόν.

Ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας ἡ Μαρία ἠσθένησεν· ὁ ἰατρὸς ἐλθὼν μετ' ὀλίγον εἶπεν ὅτι εἶχε θέρμην, καὶ ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε ἡμέρας ἡ νέα εὑρίσκετο εἰς τὸ στόμα τοῦ Χάρωνος.

Κανεὶς δὲν ἐγνώριζε τὴν φυγήν της· τὰς δύω ἐπιστολὰς τὰς εἶχε καύσει, ἡ ὑπηρέτις δὲν ἀνέφερε τὸ παραμικρὸν, ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ μάρτυρες τοῦ Βλαδιμίρου εἶχον ἐπίσης διατηρήσει, διὰ λόγους βεβαίως ἰσχυροὺς, σιωπὴν, καὶ ὁ ἡνίοχος αὐτὸς δὲν εἶχε πολυομιλήσει εἰς τὰ καπηλεῖα· τὸ μυστήριον λοιπὸν δὲν ἀνεκαλύφθη ἂν καὶ τὸ ἐγνώριζεν ἡμίσεια δωδεκάς συνενόχων. Ἡ Μαρία ὅμως τὸ ἐπρόδωκε μόνη κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς φρενίτιδός της. Εἶπε πράγματα τόσῳ ἀλλόκοτα ὥστε ἡ μήτηρ, καθημένη εἰς τὸ προσκεφάλαιόν της, ἐπείσθη ὅτι ἠγάπα περιπαθῶς τὸν Βλαδίμιρον, καὶ εἰς τοῦ ἔρωτος τὴν ὑπερβολὴν ἀπέδωκε τῆς θυγατρός της τὴν ἀσθένειαν. Ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ τινας τῶν φίλων των, παραστήσασα τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴ γένωσιν αἴτιοι τοῦ θανάτου τῆς νέας, καὶ ὅτι, τέλος πάντων, ἡ πτωχεία ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἠγάπα δὲν ἦτον ἐλάττωμα ἄξιον κατακρίσεως.

Ὅταν ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ, οἱ γονεῖς ἔγραψαν πρὸς τὸν Βλαδίμιρον εἰδοποιήσαντες αὐτὸν ὅτι συγκατετίθεντο εἰς τὴν μετὰ τῆς Μαρίας ἕνωσίν του· ἀλλ' ὁπόσον ἐξέστησαν ὅταν, λαβόντες ἐπιστολὴν ἀκατάληπτον, ἀνέγνωσαν ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θὰ πατήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν των, καὶ ὅτι μόνην ἐλπίδα εἶχε τοῦ λοιποῦ τὸν θάνατον. Μετά τινας ἡμέρας ἔμαθον ὅτι ἀπῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1812.

Πολὺν καιρὸν δὲν ἐτόλμησαν νὰ διακοινώσωσι τὴν εἴδησιν ταύτην εἰς τὴν Μαρίαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία

δὲν ὡμίλει πώποτε περὶ τοῦ Βλαδιμίρου. Μίαν ὅμως τῶν ἡμερῶν ἀναγνώσασα τὸ ὄνομά του μεταξὺ ἐκείνων οἵτινες εἶχον διακριθῆ καὶ πληγωθῆ, εἰς τὴν ἐν Βοροδίνῳ μάχην, ἐλειποθύμησε.

Μετά τινα καιρὸν ἀπέθανεν ὁ πατήρ της ἀφήσας εἰς αὐτὴν μεγίστην κατάστασιν, ἥτις ὅμως δὲν ἦτον ἱκανὴ νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Διό, ἀναχωρήσασα μετὰ τῆς μητρός της ἀπὸ τὴν οἰκίαν ἥτις ἀνενθύμιζεν εἰς αὐτὰς περιστάσεις ὀδυνηρὰς, μετέβη εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν.

Ἐκεῖ ἡ νεότης καὶ ἡ κατάστασίς της ἔσυραν εἰς τοὺς πόδας της νέους προσηλύτους· ἀλλ' εἰς κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν ἔδωκε τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα. Ἡ μήτηρ τὴν ἠνάγκαζεν ἐν τοσούτῳ νὰ ὑπανδρευθῇ· ἀλλ' αὐτὴ σείουσα τὴν κεφαλὴν μὲ ἦθος περίλυπον δὲν ἔλεγεν οὐδὲ λέξιν. Ὁ Βλαδίμιρος εἶχε μὲν ἀποθάνει, ἀλλ' ἡ Μαρία ἐφαίνετο λατρεύουσα τὴν μνήμην του, καὶ ἐφύλαττε μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας ὅ,τι εἶχε λάβει ἀπὸ αὐτὸν, στίχους, μουσικὴν καὶ ζωγραφίας. Ὅλοι ἐθαύμαζον τὴν τόσην σταθερότητά της, καὶ ἐπερίμενον ἀνυπομόνως νὰ ἴδωσιν ἐκεῖνον ὅστις θὰ ἐνίκα ἐπὶ τέλους τὴν πίστιν τῆς νέας ταύτης Ἀρτεμισίας.

Ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσει εὐτυχῶς καὶ οἱ στρατιῶται μας ἐπανήρχοντο θριαμβεύοντες εἰς τὰς ἑστίας των, ἐν μέσῳ λαοῦ ἐνθουσιῶντος. Πανταχόθεν ἐπαιάνιζε μουσικὴ στρατιωτική, καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ὅσοι ἀνεχώρησαν ἐφηβοι εἰς τὰ στρατόπεδα, ἐπέστρεφον σήμερον ἔχοντες ὄψιν ἀνδρικὴν καὶ στήθη ἐσκεπασμένα ἀπὸ παράσημα.

Αἱ γυναῖκες τῆς Ῥωσίας ἦταν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀμίμητοι· τὴν συνήθη ψυχρότητά των εἶχε διαδεχθῆ ἀληθὴς ἐνθουσιασμὸς, καὶ ἠσπάζοντο μὲ φωνὰς ἀγαλλιάσεως τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὰς πόλεις τάγματα, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντα σημαίας ἀναπεπταμένας καὶ σάλπιγγας. Ἡ Μαρία δὲν ἦτον μὲν παροῦσα εἰς τὰς ἐπισήμους πανηγύρεις τὰς τελουμένας τότε καθ' ὅλας τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κώμας καὶ τὰ χωρία ὁ ἐνθουσιασμὸς δὲν ἦτον κατώτερος. Ἐνταῦθα, ἡ παρουσία ἀξιωματικοῦ ἐθεωρεῖτο ὡς μέγα συμβεβηκός· τὸν ὑπεδέχοντο ἐν θριάμβῳ, καὶ ἡμιλλῶντο τίς νὰ δώσῃ πρὸς αὐτὸν πλειότερα συμπαθείας δείγματα.

Εἴπομεν ὅτι ἡ Μαρία, μὲ ὅλην τὴν ψυχρότητά της, ἐπεριεκυκλοῦτο ἀπὸ ἐραστάς· ὅλοι ὅμως ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν ὅταν ἴδον ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν της συνταγματάρχην Οὐσσάρων ὀνόματι Βουρμῖνον, ὅστις ἐρόρει τὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, καὶ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν γυναικῶν, εἶχεν εἰς τὸ πρόσωπον ὠχρότητα ἐξυπνίζουσαν τὴν συμπάθειαν. Εἶχεν εἰκοσιέξ περίπου ἐτῶν ἡλικίαν, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ παρακείμενα εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Μαρίας κτήματά του, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς κόπους του καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγάς του. Ἡ νέα τὸν ὑπεδέχθη μὲ ἰδιάζουσαν φιλοφροσύνην. Πλησίον αὐτοῦ δὲν ἦτον σιωπηλὴ καὶ περισκεπτικὴ ὡς μεθ' ὅλων τῶν ἄλλων. Δὲν θέλομεν νὰ τὴν ἀδικήσωμεν λέγοντες ὅτι ἐπροσπάθει νὰ τὸν ἑλκύσῃ διὰ τρόπων ἐρωτικῶν· ἀλλ' ὁ ποιητὴς, ἂν ἔβλεπε τὴν συμπεριφοράν της, θὰ ἠρώτα δικαιωματικῶς· Se amor non è, che dunque è quel? . . . (ἐὰν δὲν εἶν' ἔρως, τί λοιπὸν εἶναι;).

Ὁ Βουρμῖνος ἦτον τῷ ὄντι ἀξιέραστος νέος, ἔχων πραγματικῶς προτερήματα νοὸς τὰ ὁποῖα ἀρέσκουσι πλειότερον εἰς τὰς γυναῖκας. Ἡ πρὸς τὴν Μαρίαν διαγωγή του ἦτον καὶ ἁπλῆ καὶ ἀθίαστος, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ καρδία του ἐφαίνοντο ἀκολουθοῦντα ὅλα της τὰ κινήματα, ἐπροσκολλῶντο εἰς ὅλας τὰς λέξεις της. Εἶχεν, ὡς ἐφαίνετο, χαρακτῆρα εἰρηνικὸν καὶ περισκεπτικόν· καὶ ὅμως ἐλέγετο ὅτι ἔζησεν ἄλλοτε ζωὴν ἀρκετὰ νεανικήν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐθεωρεῖτο ἐλάττωμα ἀπὸ τὴν Μαρίαν, ἔχουσαν, ὡς ὅλαι αἱ γυναῖκες, τὴν διάθεσιν τοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὰς παρεκτροπὰς τὰς προερχομένας ἀπὸ χαρακτῆρα θερμόν. Ἡ Μαρία δὲν ἠγάπα μόνον τὴν γλυκεῖαν ὁμιλίαν τοῦ νέου ἀξιωματικοῦ, τὴν ὠχρότητα, τὰς πληγάς του, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν σιωπήν του. Δὲν ἐδύνατο νὰ κρύψῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τὴν ἤρεσκε πολὺ, οὗτος δέ, ὡς ἔχων καὶ πεῖραν καὶ ἐξυδέρκειαν, θὰ ἐνόησε τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας τῆς νέας φίλης του. Διὰ τί λοιπὸν δὲν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Μαρίας διὰ νὰ φανερώσῃ τὸν ἔρωτά του; ὁποῖον αἴτιον τὸν ἀνεχαίτιζεν; Εἶχε τάχα τὴν δειλίαν ἐκείνην ἥτις εἶναι ἀδιαχώριστος ἀπὸ τὸν ἀληθῆ ἔρωτα, ἢ τὴν ἐπιτηδειότητα πολυμηχάνου ἐραστοῦ; Σκεφθεῖσα πολὺν καιρὸν περὶ τούτου ἐπείσθη ὅτι ἡ περίσκεψις αὕτη ἔπρεπε ν' ἀποδοθῇ εἰς μόνην τὴν δειλίαν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴ πρώτη τὸν νέον. Ἐπρόβλεπε κατά τινα τρόπον περιστάσεις παραδόξους, καὶ ἀνέμενεν ἀνυπομόνως τὴν καταστροφήν.

Τὰ στρατηγήματά της εὐδοκίμησαν κατὰ πάντα. Ὁ Βουρμῖνος κατέστη πολὺ σκυθρωπότερος, καὶ οἱ μαῦροί του ὀφθαλμοὶ προσηλώνοντο τοσούτῳ φλογεροὶ ἐπὶ τῆς Μαρίας, ὥστ' ἐφαίνετο ὅτι ἡ λύσις δὲν ἦτον πλέον μακράν. Οἱ γείτονες ὡμίλουν περὶ τοῦ γάμου τῆς νέας ὡς περὶ πράγματος ἀποφασισθέντος, καὶ ἡ μήτηρ της ἔχαιρε. Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ αὕτη ἐκάθητο μόνη εἰς τὸν θάλαμόν της ἀναζητοῦσα τὸ μέλλον διὰ χαρτίων, ὁ Βουρμῖνος εἰσελθὼν ἠρώτησε ποῦ ἦτον ἡ Μαρία — Εἰς τὸν κῆπον, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ· ὕπαγε νὰ τὴν εὕρῃς καὶ σᾶς περιμένω ἐδῶ.— Ὁ συνταγματάρχης κατέβη εἰς τὸν κῆπον, ἡ δὲ καλὴ μήτηρ ἔλεγε καθ' ἑαυτήν· ἐλπίζω ὅτι σήμερον γίνεται ἡ ἀπόφασις.

Ὁ Βουρμῖνος εὕρηκε τὴν Μαρίαν καθημένην πλησίον βρύσεως καὶ κρατοῦσαν βιβλίον, ὡς ἀληθινὴν ἡρωΐδα μυθιστορήματος. Μετά τινας λέξεις ἡ νέα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν, διὰ νὰ φέρῃ εἰς ἀμηχανίαν τὸν ἀξιωματικὸν καὶ νὰ τὸν κατορθώσῃ νὰ προβῇ ταχέως εἰς ἐξήγησιν. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Βουρμῖνος, ἀπορῶν πῶς νὰ ἀναλάβῃ τὸ σύνηθες ἦθός του, εἶπε πρὸς τὴν Μαρίαν ὅτι πρὸ πολλοῦ ἐζήτει εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀνοίξῃ εἰς αὐτὴν τὴν καρδίαν του, καὶ ὅτι τὴν παρεκάλει νὰ τὸν δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἐξηγηθῇ. Ἡ Μαρία ἔκλεισε τὸ βιβλίον καὶ ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Σὲ ἀγαπῶ, εἶπεν ὁ Βουρμῖνος, σὲ ἀγαπῶ ὡς τρελός. (ἡ νέα ἐρυθριάσασα ἔκλινεν ἔτι πλέον τὴν κεφαλήν.) Ἔκαμα μεγίστην ἀνοησίαν παραδοθεὶς εἰς τὴν γλυκεῖαν ἕξιν τοῦ νὰ σὲ βλέπω καὶ νὰ σὲ ἀκούω

καθημερινῶς. Τώρα δὲν ἠμπορῶ πλέον ν' ἀντισταθῶ εἰς τὴν εἱμαρμένην μου. Ἡ ἐνθύμησίς σου, τὸ ἀξιολάτρευτον πρόσωπόν σου θὰ βασανίζουν τὴν ἀθλίαν καρδίαν μου καθ' ὅλην μου τὴν ζωήν. Μὲ μένει ὅμως μέγα τι χρέος νὰ ἐκπληρώσω· πρέπει νὰ σὲ ἀνακαλύψω μυστικὸν ὀλέθριον τὸ ὁποῖον θέτει μεταξὺ τῶν δύω μας φραγμὸν ἀδιάβατον.

Ἡ Μαρία τὸν ἠτένισε μὲ ἦθος καταπεπληγμένον.

— Εἶμαι ὑπανδρευμένος, ἐπανέλαβεν ὁ Βουρμῖνος, ὑπανδρευμένος προ τριῶν ἐτῶν, καὶ δὲν ἠξεύρω οὔτε ποία εἶναι ἡ σύζυγός μου, οὔτε ποῦ εἶναι, καὶ ἂν ποτὲ θὰ τὴν ἐξαναΐδω.

— Τί λέγεις; ἀνεφώνησεν ἡ Μαρία. Πόσον παράδοξον πρᾶγμα. Ἐξακολούθησε σὲ παρακαλῶ. Θὰ σὲ διηγηθῶ μετέπειτα τί συνέβη καὶ εἰς ἐμέ. Λέγε.

— Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1812, ἐξηκολούθησεν ὁ Βουρμῖνος, ὑπήγαινα εἰς τὸ ἐν Οὐίλνᾳ σύνταγμά μου. Φθάσας μίαν ἡμέραν πολλὰ ἀργὰ εἴς τινα σταθμόν, ἐζήτησα νὰ ζεύξουν ἀμέσως τὰ ἄλογα, ἀλλὰ τυγχάνως ἐπῆλθε θύελλα χιονώδης φρικτοτάτη, καὶ ὁ ταχυδρόμος καθὼς καὶ οἱ ἄνθρωποί του, μ' ἐσυμβούλευσαν νὰ μὴν ἀναχωρήσω. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἤκουσα τὴν συμβουλήν των· μετ' ὀλίγον ὅμως, ἀνυπόμονος νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου, ἀπεφάσισα νὰ καταφρονήσω πάντα κίνδυνον. Ὁ ἁμαξηλάτης, διὰ νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸν δρόμον, ἠθέλησε νὰ περάσῃ ποταμὸν παγωμένον, ἀλλ' ἀπεπλανήθη, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς πεδιάδα ἄγνωστον εἰς αὐτόν. Ἰδὼν μακρὰν φῶς τὸν διέταξα νὰ διευθυνθῇ πρὸς αὐτό. Ἐφθάσαμεν εἰς χωρίον, ἡ ἐκκλησία τοῦ ὁποίου ἦτον φωταγωγημένη, αἱ πύλαι της ἀνοικταί, καὶ παρ' αὐτὰς ἦσαν τινὰ ὀχήματα καὶ ἄνθρωποί τινες περιπατοῦντες.

«Ἀπ' ἐδῶ! ἀπ' ἐδῶ!» μ' ἐφώναξαν μερικοί. Ἐπροχώρησα. «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὲ εἶπεν ἄγνωστός τις, διὰ τί ἀργαπόρησες τόσον; ἡ ἀρραβωνιστική σου ἐλειποθύμησεν, ὁ ἱερεὺς δὲν ἠξεύρει τί νὰ κάμῃ, καὶ ἡμεῖς ἑτοιμαζόμεθα νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἔλα, τρέξε!» Κατέβην ἀπὸ τὸ ὄχημά μου, περιτυλιγμένος μὲ τὸν μανδύαν μου καὶ ἐμβῆκα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Νέα τις ἐκάθητο εἰς θρανίον μεταξὺ σκότους, καὶ ἄλλη τις στεκομένη ὄπισθέν της ἔτριβε τοὺς μήνιγγάς της. «Δόξα σοι ὁ Θεός! ἐφώναξεν ἡ τελευταία· ἦλθες τέλος πάντων· ἡ ταλαίπωρος κυρία μου ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀποθάνῃ.» Ὁ ἱερεὺς πλησιάσας με εἶπε· «θέλεις ν' ἀρχήσω; μάλιστα ἀπεκρίθην·» καὶ εὐθὺς ἀνεστήκωσαν τὴν νέαν ἡ ὁποία μ' ἐφάνη ὡραία. Παραφερόμενος ἀπὸ ἀκατανόητον καὶ ἀσυγχώρητον κουφότητα ἐπροχώρησα πρὸς τὸ βῆμα. Ὁ ἱερεὺς ἐπλησίασεν, ἐνῷ οἱ μάρτυρες καὶ ἡ ὑπηρέτις κατεγίνοντο εἰς τὸ νὰ ζωογονήσωσι τὴν νέαν. Ἐντὸς ὀλίγου ἐτελείωσεν ἡ τελετή, καὶ μᾶς εἶπαν νὰ ἐναγκαλισθῶμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ἡ σύζυγός μου ἐστράφη πρὸς ἐμὲ μὲ πρόσωπον κατωχρόν· ἠθέλησα νὰ τὴν ἀσπασθῶ, ἀλλ' αὐτή, Θεέ μου, ἐφώναξε, δὲν εἶν' ἐκεῖνος! καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος. Οἱ μάρτυρες μὲ ἠτένισαν ὡς ἐμβρόντητοι, ἐγὼ ἐκβῆκα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἀνέβην εἰς τὸ ὄχημά μου, καὶ ἔφυγα.

— Θεέ μου! εἶπεν ἡ Μαρία, καὶ δὲν ἠξεύρεις τί ἀπέγεινεν ἡ σύζυγός σου!

— Δὲν ἠξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ Βουρμῖνος, οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου ὅπου ἔγινεν ἡ τελετή. Τόσον ὀλίγον ἐρρόντιζα τότε δι' αὐτὴν τὴν ἱεροσυλίαν, ὥστε ἀπεκοιμήθην ἀμέσως, καὶ δὲν ἐξύπνησα παρὰ τὴν ἑπιοῦσαν. Ὁ ὑπηρέτης μου ἀπέθανεν ἐν καιρῷ τῆς ἐκστρατείας, καὶ δὲν μὲ μένει πλέον κἀμμία ἐλπὶς νὰ ἐξαναεύρω τὴν πτωχὴν νέαν τὴν ὁποίαν ἀδίκησα μὲ τόσην ἀσυνειδησίαν.

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία λαβοῦσα τὴν χεῖρά του! Σὺ λοιπὸν ἦσουν; καὶ δὲν μὲ γνωρίζεις;

Ὁ Βουρμῖνος ὠχρίασε, καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς γυναικός του.

Ν. Δ.

ΤΟ ΟΡΟΣ ΑΡΑΡΑΤ.

Φαίνεται ὅτι τὰ ὑψηλὰ ὄρη τὰ κρύπτοντα τὰς κορυφάς των, ὡς ἂν εἴποιαν Γάλλοι, ἐντὸς τῶν νεφῶν, ἔχουσιν ὅλα καὶ ἀνὰ ἓν θαυμάσιον ἀνέκδοτον. Προχθὲς ἀνεγινώσκομεν εἰς τὴν *Παιδώραν* ὅτι Ἑβραῖός τις θελήσας νὰ ἀναβῇ εἰς Σινᾶ, ὄχι βεβαίως διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὴν Ἁγίαν Αἰκατερίναν ἢ ν' ἀσπασθῇ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τῆς ἱερᾶς καμήλου τοῦ προφήτου, εὕρισκε κατέναντί του, ὅθεν καὶ ἂν διευθύνετο, σταυρὸν μέγαν, ὃστις, πηδῶν ὡς ἀστραπὴ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἔφρασσε τὴν ὁδὸν τοῦ δυστυχοῦς συναδέλφου τοῦ Πατσιφίκου. Σήμερον, ἐπιθυμήσαντες νὰ ἀνέλθωμεν μετὰ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀραράτ ὅπου ἐκάθησεν ἡ κιβωτὸς ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐφοβήθημεν μὴ πάθωμεν τὸ τοῦ μοναχοῦ Ἰακώβου, καὶ ἀποκοιμηθῶμεν ὡς ἄλλοι Ἐνδυμίονες ἢ ἄλλοι Ἑπτὰ παῖδες.

Τί ἔπαθεν ὁ παπᾶ Ἰάκωβος, θέλομεν μετ' ὀλίγον τὸ διηγηθῆ, διότι τὸ θαῦμα τοῦτο δὲν εὑρίσκεται οὔτε εἰς τὸ Λαυσαϊκόν, οὔτε εἰς τὴν Ἁμαρτωλῶν Σωτηρίαν, οὔτε εἰς κἀνὲν Συναξάριον ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα φυλλολογοῦσι, δὲν ἀμφιβάλλομεν, οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τοῦ παλαιοῦ ἡμισφαιρίου πλειότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Πικουίλλου τοῦ ἐπιλεγομένου Ἀλλίαγα. Ἀλλὰ τίς ὁ Ἐνδυμίων, καὶ τίνες οἱ Ἑπτὰ παῖδες, καὶ ποῖος ὁ Πατσίφικος, καὶ τίνα τὰ ὄρη Ἀραράτ, περὶ τούτων δὲν θέλομεν εἴπει οὔτε γρύ, φοβούμενοι μὴ προσβάλωμεν τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν σας· διότι, τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἔμαθεν ἀφότου ἤρχισε νὰ συλλαβίζῃ, ὅτι ὁ Ἐνδυμίων ἦτον ἐξ Ἠλίδος τῆς Πελοποννήσου, συντοπίτης Λυκούργου καὶ Λυσάνδρου τῶν νεωτέρων, καὶ ὅτι ἐρασθεῖσα αὐτοῦ ἡ Σελήνη καὶ θέλουσα νὰ καμαρόνῃ τὰ κάλλη του, ἐξαπέστειλε πρὸς αὐτὸν ὕπνον αἰώνιον; Ἴσως τὸ θαυμαστικὸν τοῦτο εἶδος τοῦ ἔρωτος, σᾶς φαίνεται, κύριοι τοῦ Παυσιλύπου, τοῦ καφενείου τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τῆς ὡραίας Ἑλλάδος, πολλὰ ἀλλόκοτον· ἡ θεωρία δὲν εἶναι προτέρημα τοῦ

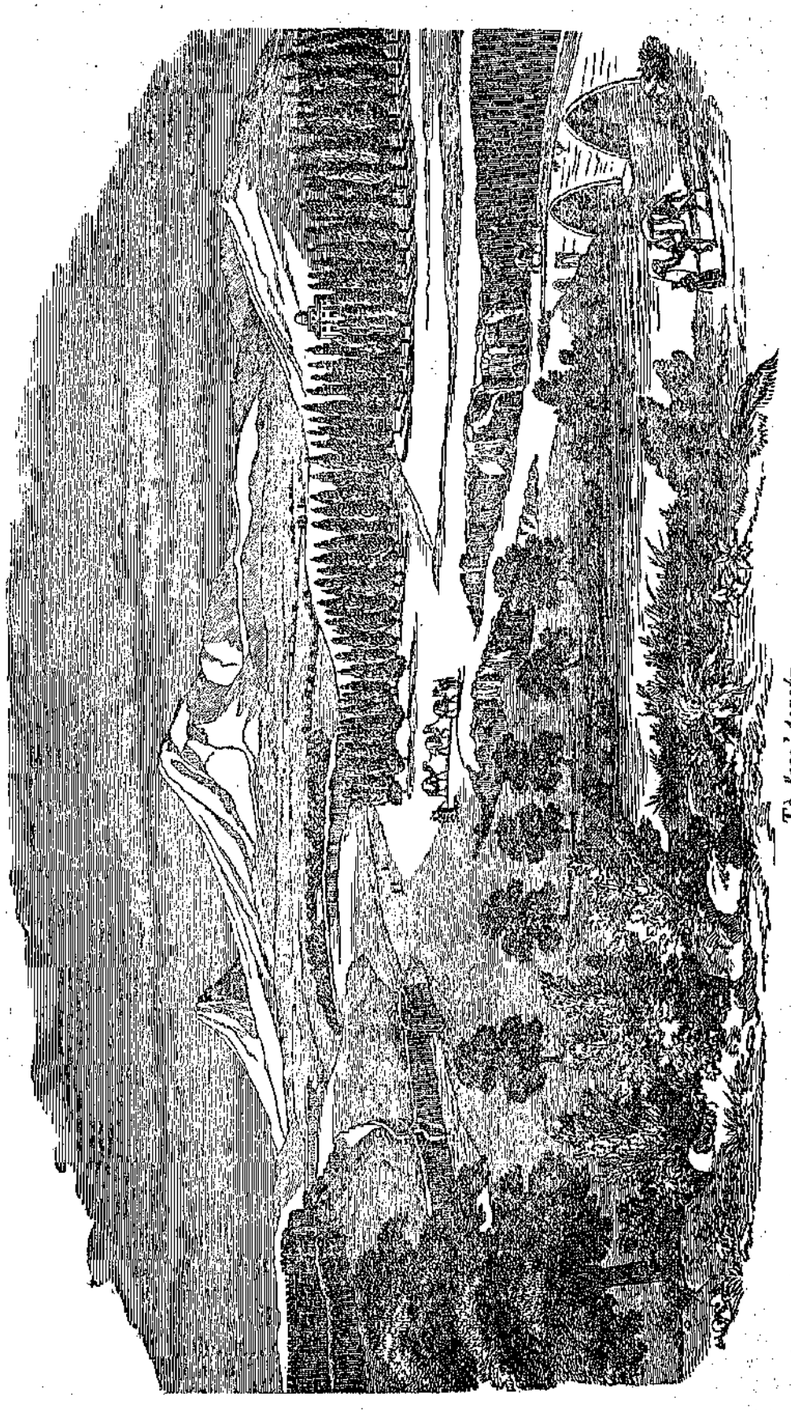

Τὸ ὄρος Ἀραράτ.